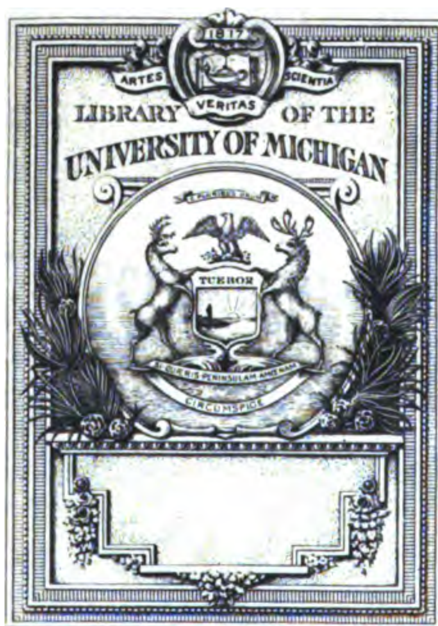

1817
ARTES
SCIENTIA
VERITAS
LIBRARY OF THE
UNIVERSITY OF MICHIGAN
TUEBOR
SI QUAERIS PENINSULAM AMOENAM
CIRCUMSPICE

DE INVICTA VERITATE ANNI, MENSIS, ET DIEI PASSIONIS, ET RESVRRECTIONIS CHRISTI DOMINI, EIVSQVE NATIVITATIS,

Ex vetuſtiſſimis SS. Patrum traditionibus, & Conſtitutionibus Apoſtolicis, totiuſq; Eccleſiæ præceptis; Demonſtrationibus Æquinoctiorum, Pleniluniorum, & Feriarum certiſſimis comprobata.

AVCTORE
FRANCISCO LEVERA
ROMANO.

ROMÆ; MDCLXVIII.

EX TYPOGRAPHIA ANGELI BERNABO'.

SVPERIORVM PERMISSV.

EMINENTISSIMO PRINCIPI
IACOBO ROSPILIOSO
S. R. E. CARDINALI AMPLISS.

FRANCISCVS LEVERA FOELICITATEM.

NONVS iam elabitur annus, EMINENTISSIME PRINCEPS, ab Anno 1659. in quo (sedente Alexandro VII. fel. rec.) inter alia à me peracta studia ad maiorẽ Dei gloriam, & S. Romanæ Ecclesiæ honorem, ei obtuli studium de vero die, mense, & anno Passionis, ac Resurrectionis Christi Domini; cuius temporis veritas tantoperè cordi semper fuit vniuersis Christi fidelibus, pijsq; Viris totius Orbis Christiani, vt nedùm suspirijs, sed etiam lachrymis illud adinuenire maximo desiderio flagrarint; eò autem deuentum erat, vt propter tot diuersas, multiplicesque Historicorum, Chronologorum, Astronomorumque eximiorum promulgatas opiniones inuicem dissentiẽtes non solùm in anno, verùm etiam in mense, ac die mensis, tùm mortis, tùm Resurrectionis Christi, spe prorsus destituti, hoc seculorum suorum infortunium ama-

amarissime deplorarent: Posteriores namq; Historici, Chronologi,& Astronomi celebriores,inter quos Vgolinus Martellus Episcopus Glandeuensis, & Marcellus Francolinus in suo Tract. de temp. Horar. Canonic. cap.74. num.24. pag.376. in eam iuerunt sententiam, vt non absque arcano diuino tam alti Mysterij tempus in obscuro esse videretur. Mirabantur enim incessanti quodam stupore correpti, *Passionis diem in amplissima Vrbe peractam, Principibus totius Hierosolymæ Viris id procurantibus, & per calumniam, plebis seditionem, & Prouinciæ rebellionem intentantibus, Pilato Præside Romano Ius pro Tribunali dicente, cuncto* Populo *acclamante, & inspectante, signis etiam in Cælo, & in Terra datis horrendis, in ambiguo tamen adhuc esse*. Et Henricus Spondanus in Epitome Annalium Baronij ad annum Domini 34. num. 45. *De mense* (inquit) *quo passus est Christus ferè omnium fuit sententia esse mensem Martij, paucissimorum Aprilis: sed quota potissimùm die Martij, quàmuis antiquorum nonnulli 25. dixerint; tamen cùm Tabulæ astronomicæ non his æquè consentiant, eademq; admodùm inter se diuersa tradantur, Viri harum facultatum consultissimi, desperatione penitùs superati, rem inabsolutam reliquere*. Veruntamen temporum plenitudine adueniente posteaquàm diù iacuit in tenebris sepultum meum hoc studium de vero tempore Passionis & Resurrectionis Christi, vt patet in cap. 13. Indicis meorum Operum; dùm alia à me pariter oblata studia super anni coelestis vera Magnitudine, temporibusq; Æquinoctiorum, & Pleniluniorum paschalium, atque integra anni Gregoriani Perfectione, ac Inuariabilitate perpetua, eiusdemq; Intro-

tro-

troductione in vniuerso Orbe Christiano, seriò examinarentur: Anno labente nono ab Anno Christi 1659. post diuturnas tenebras, Aduentus Summi Pontificatus & Imperij CLEMENTIS NONI, Patrui TVI, lucem, splendoremq; apud omnes Christi fideles rutilantem illicò ei prænunciauit. Illa namque corona virtutum, nempè Charitatis, Pietatis, Beneficentiæ, & Magnificentiæ, quibus inclyta Progenies ROSPILIOSA condecoratur, & per quas clementissimus Patruus TVVS est totus Amor, totus Pietas, totus Magnificentia; immò id quod in hisce virtutibus pulchrius, & excellentius existit, nimirùm earum vera forma, & exemplar; ideò ad excelsum Nauiculæ Petri Regimen superno virtutum omnium Fonte Deo aspirante foeliciter ipsum duxit, vt ad Populorum subleuamen, pacem, & Ecclesiæ tranquillitatem affluentiùs & copiosiùs illas exercere valeret. Cùm itaque agatur de re altissimi Mysterij, nimirùm de vero tempore Redemptionis humani Generis, de quo scripserunt quamplures egregij Viri, & inter alios, vt vetustiores omittam, Paulus Middelburgensis Episcopus Forosemproniensis ad Maximilianum I. Imperatorem de die Passionis Christi; & ad Leonem X. Pont. Max. de recta Paschatis celebratione, & dictus Marcellus ad Gregorium XIII. P.O.M. & ad Carolum S. R. E. Cardinalem Borromæum: Propterea hanc in abscondito latentem meam elucubrationem, enucleationemq; diù exoptatissimã de vero anno, mense, & die Passionis ac Resurrectionis Iesu Christi, iure merito consecrare decreui TVÆ Pietati, TVISQVE heroicis virtutibus

tibus, quibus iam in Ecclesia fulges clarissimi luminis instar, quibus etiam Patruum TVVM CLEMENTEM IX. in dies generosiùs imitaris, & quodammodò æmularis; illum (inquam) CLEMENTEM, qui à diuina Prouidentia post S. Clementem I. Pont. Max. non solùm videtur Ecclesiæ datus tanquàm Executor Constitutionis Apost. dicti B. Clementis I. iubentis *diem Pasche accuratè, & cum omni diligentia obseruandum esse post Aequinoctium vernum, &c.* sed potissimùm tanquàm Deo carissimus propter suarum virtutum indefessa exercitamenta in subsidium pauperum, & Reipublicæ Christianæ prosperitatem, eaque supra mensuram Legum, & sacr. Canonum, ac Conciliorum, de quibus in *c. Quatuor*, & in *c. Mos est* 12. *Quæst.* 1. tùm ex generosæ Indolis, atque excelsi animi dotibus, tùm à Disciplina, qua fuit optimè institutus; & qui per eadem virtutum exercitia eam fœlicitatem assecutus fuit, quæ pignus est æternæ gloriæ; quoniam vera fœlicitas non consistit (etiam ex Aristotele in cap. 8. Lib. 1. Moral. & Lib. 7. Politic. cap. 1.) in Fortunæ bonis, sed in præstantissimis animi dotibus, & virtutibus, earumque actibus, & habitibus, vsuq; perenni; ita vt à Clementia, quæ Iustitiæ cognata est, & à Magnificentia sua CLEMENS MAGNVS in cunctis seculis meritò sit nuncupandus. Has autem regias virtutes, earumq; vsus prope diuinos iam diù præsensisse visus est Christianorum Regum, & S. R. E. Principum vniuersus Coetus, cui in aperto erant excelsæ animi dotes, actusq; singularis Magnanimitatis indices gloriosissimi Patrui TVI in Hispania; TVI verò

in

in Belgio, & Gallia; & ſpectatiſſimi TVI Genitoris CAMILLI in Patria, & potiſſimùm ſuæ Charitatis, Hoſpitalitatis, ac Pietatis actus ſingulares: ita vt ſoli Patruo TVO magnificentiſſimo, & prouidentiſſimo conuenire videretur, vt eſſet ſupremus totius Eccleſiæ Rector; & Genitori TVO, Pater pauperum, vnà cum optimo ſuo germano fratre; TIBI verò, vt onus Patrui TVI redderes leue, & iugum ſuaue, & cum adminiſtratione rerum publicarum eidem iucũdum ſubleuamen fores. Intereà TIBI, EMINENTISSIME PRINCEPS, ad grandiora, & magnificentiora natus, viam ad illa præclariùs in dies parant & præſagiunt mores, actuſque, & opera TVA miram Pietatem, Charitatem, Prudentiam, & Prouidentiam redolentia, & ſingillatim erga Viros in laudandarum Artium omnium doctrina egregiè verſatos. Hoc autem ſtudium meum de vero tempore Redemptionis humani Generis animi TVI Celſitudini gratum, & iucundum fore cenſeo, non ſolùm propter Myſterij magnitudinem incomparabilem, verùm etiam quia inexpectata huius exoptatiſſimi temporis adinuentio Regnante CLEMENTE IX. eſt etiam gloria ſeculi noſtri, Regniq; ſui, & inclyti TVI Patrocinij memoria ſempiterna. Demùm ego tot admirandarum TVARVM virtutum ſummus venerator, & EMINENTIÆ TVÆ ſeruus obſequentiſſimus, exoro illum, cuius in Terris vigilantiſſimus Patruus TVVS vices gerit; vt ſplendidam Progeniem ROSPILIOSAM ſeruet tam diù ſaluam, & incolumem, quàm diù Eccleſia permanebit. Romæ Kalendis Auguſti Anno 1668.

Imprimatur;

Si videbitur Reuerendiſsimo P. Magiſtro Sacri Palatij Apoſtolici,

I. de Angelis Archiepiſc. Vrbin. Viceſg.

Imprimatur.

Fr. Hyacinthus Libellus Sac. Pal. Apoſt. Mag.

DE INVICTA VERITATE

Anni, mensis, & diei Passionis, & Resurrectionis Christi Domini, eiusq; Natiuitatis.

VM inter studia Ecclesiastica exoptatissimum sit illud de anno, mense, & die mensis Passionis, ac Resurrectionis Christi Domini: Propterea dilucidato legitimo tẽpore celebrationis sacri Paschatis in vniuerso Orbe Christiano, consentaneum rationi videbatur; vt de vero anno, mense, & die mensis Passionis, ac Resurrectionis Christi IESV; nimirùm Redemptionis humani Generis, esset quoque disquisitio nostra circa opiniones posteriorum, recentiorumque Authorum contrarias priscis, prioribusque Ecclesiæ Catholicæ Sanctionibus, Pontificijsque Decretis; eiusque Veritatis per historicas, & astronomicas rationes inuincibilis Demonstratio.

Vetusta SS. Patrum omnium Sententia fuit à primis Ecclesiæ temporibus Christum Dominum passum fuisse in mense Martio, vt videre

eſt in Epitome Annalium Eccleſiaſticorum Saliani ibi ; *Communiſsima eſt, fuitque omnium Chriſtianorum ab initio Eccleſiæ in ſeculis omnibus repetita confirmataque ſententia Chriſtum Dominum menſe Martio crucifixum, in eumque Niſan primum Hebræorum menſem incidiſſe, cuius decima-quarta Luna exeunte ad Veſperam Chriſtus Agnum Paſchalem comedit &c.* Item in Belgio Romano Eccleſiaſtico Ægidij Bucherij lib. 4. cap. 7. pag. 137. ibi ; *Ante omnia Chriſtum Martio menſe paſſum vnanimis & conſtans eſt Patrum antiquorum opinio vſque adeò, vt vix vnus aliter ſentire videatur &c.* Idemque recenſet Suarez in tertiam partem Summæ D. Thomæ diſp. 40 ſect. 5. pag. 441. Quod ita verum eſt, vt cùm ſecundum euangelicam doctrinam Chriſtus crucifixus fuerit in feria ſexta ; propterea non ſolùm ſingulæ feriæ ſextæ menſis Martij ſacræ nuncupatæ ſint, & vti tales ſemper ex inueterata conſuetudine veneratæ fuerint, ſed etiam eadem feria ſexta veneretur à Chriſti-fidelibus in toto anno ſingulis hebdomadis annorum omnium ; & idcircò feria ſexta, ſeu dies Veneris propter Chriſti paſſionem fuerit, & ſit dies abſtinentiæ, & moeſtitiæ ; quemadmodùm dies Dominicus propter Chriſti Reſurrectionem, dies eſt exultationis & lætitiæ.

Rursùs indubitata eſt totius Eccleſiæ ſententia ex euangelica doctrina crucifixionem Chriſti

Do-

Domini fuiſſe in Plenilunio; nimirùm in decima-quinta Lunæ, ipſa lumine pleniſſima exiſtente, & in dicta feria ſexta, ideſt in die Veneris; & die Dominico, ſeu prima Sabbati reſurrexiſſe, vt inter alios (dimiſſo S. Dionyſio Areopagita in epiſt. 7. ad Policarpum, & in epiſt. 11. ad Apollophanem) ſępè repetit venerabilis Beda in diuerſis locis, & ſpeciatim in libro de Ration. temp. cap. 45. dum ait: *Nam quòd Dominus decima-quinta Luna, feria ſexta crucem aſcenderit, & vna Sabbatorum, ideſt die Dominica reſurrexerit à mortuis, nulli licet dubitare Catholico; nè Legi pariter & Euangelio videatur incredulus.*

Et quoniam inter SS. Patres diuerſa eſt opinio de die menſis Martij, in quo Chriſtus paſſus eſt, quæ dubietas originem principaliter duxit; eo quòd in Aſtronomia, eiuſque praxi in ſupputandis Pleniluniorum, & Æquinoctiorum temporibus parum verſati plerùmque viderentur: Propterea primò ponderandum eſt, quænam pars SS. Patrum, & numero, & authoritate pręſtet alteri parti; ſecundò dilucidandum in quo die menſis Martij, & in quo anno fuerit Plenilunium in dicta feria ſexta, ſeu die Veneris: Etenim probato per demonſtrationes aſtronomicas in ſupremum gradum certiſſimas, quòd dies Plenilunij inciderit in dicto menſe Martio, & in dicta feria ſexta, ſeu die Veneris, tunc manifeſta

erit dies mensis Martij, in qua crucifixus fuit Christus Dominus, & cum eo die notus consequenter erit annus; quo anno, & die mensis cognito, consequenter cognoscentur reliqui anni & dies mensis Martij, in quibus existimatum est Christum Dominum fuisse crucifixum, minimè præstare posse veram Christi Domini crucifixionem.

Exordium itaq; sumentes ab examine SS. Patrum inter se dissentientiũ de die Passionis Christi Domini in mense Martio; primò sese offert Concilium Cęsareense iussu Sancti Victoris I. Pont. Max. Romani congregatum contra Quartadecimanos Anno à Natiuitate Christi Domini 196. & ab eius Passione 162. in quo præfuit S. Theophilus Episcopus Cęsareensis, vbi decretum fuit Christum Dominum decimo Calendas Aprilis, seu Martij vigesimo-tertio passum fuisse; & octauo Calendas Aprilis, seu die vigesima-quinta Martij resurrexisse; vti legitur in eius epistola synodica, quam vnà cum cęteris non solùm Palestinæ, sed etiam permultis aliarum Regionum Episcopis disputans de Paschate scripsit aduersus eos, qui decima-quarta Luna cum Iudæis Pascha celebrabant; quæ epistola est apud Bedam in tomo 2. suorum Operum. In quo SS. Patrum Concilio duo notanda sunt; nempè primò quòd fuerint Apostolorum æuo proximi, & quòd Ieroso-

roſolymam, vicinaque loca incolentes ibidem geſta probè viderunt, & ſciuerunt; quæ conditiones in SS. Patribus poſterioribus, & minimè ſuper hac re conuocatis, & congregatis defecerunt.

Hoc autem Decretum Concilij Cæſareenſis ſequutus eſt Euſebius Cæſareenſis in omnimoda hiſtoria Canonum Chronicorum, qui floruit Anno Chriſti 300. cuius ſequens fragmentum refert Anaſtaſius Anthiochenus in libro variarum quęſtionum, vt recenſet Franciſcus Turrianus in explanatione cap. 16. lib. 5. Conſtitut. Apoſtolic. Beati Clementis I. Romani Pont. Max. *poſtquàm* (inquit) *vmbroſum Paſcha cum Diſcipulis ſuis comedit, & Paſcha autoritatis pręcipuę introduxit quinto die hebdomadis, qui erat Lunæ decimus-quartus, menſis verò Martij vigeſimus-ſecundus Indictione* 15. *ipſa eadem nocte, in eiuſdem menſis diem vigeſimum-tertium ferente, traditus eſt, ac illo ipſo die crucifixus; reſurrexit vigeſimo-quinto, die Dominico.*

Eandem ſententiam de dicta die 23. Martij, & die 25. Reſurrectionis Chriſti Domini tenet Beda in libro de Ration. temp. cap. 65. & in libro de ſex ætatibus Mundi, ſeu Chronicon, qui floruit Anno Chriſti 730. circiter: Et Sanctus Auguſtinus in ſermone 22. de Temp. qui eſt de Natiuitate Domini 18. Et pariter Græci omnes, & inter ipſos Nicetas, & alij, quos refert Paulus Middelburgenſis Epiſcopus Foroſempronienſis in 2.

parte

parte suæ Paulinæ lib. 5. cap. 1. 2. 4. & 8. nimirùm Lactantius Firmianus in lib. 4. Diuin. Institut. cap. 10. Cuius sententiam contra dictum Paulum Middelburgensem, & Michaelem Tomasium strenuè defendit Marcellus Francolinus in suo tract. de temp. hor. can. cap. 73. à num. 3. vsque ad 19. & à pag. 364. vsque ad 369. Item Ado Viennensis in Breuiario Chronicorum ætate prima. Et Nicephorus Gregora in lib. 8. Historiæ Byzantinæ pag. 260. ibi; *eò igitur Plenilunio Pascha Iudæi immolarunt, eo Æquinoctium fuit, eo & Seruator noster mortem pro nobis oppetijt; omnibus notum est tertium fuisse diem post legis illud festum, quo Dominus noster à morte resurrexit mensis Martij die 25.*

Eiusdem quoque sententiæ fuit S. Anselmus Cantuariensis in Comment. super Matthæo cap. 27. vel quicumq; alius fuerit author dictorum Commentariorum, qui floruit Anno Christi 1090. circiter ibi; *Altera autem die, quæ est post Parasceue*. Et in lib. 2. de Imagin. Mundi cap. 17. vbi inquit, *Vernale Æquinoctium non octauo, sed duodecimo Kalendas Aprilis habendum Lex, & Euangelium clamat, vt horologij manifestè inspectio probat; secundum enim legem non licuit Pascha ante Aequinoctium celebrari: Qui autem Euangelium diligenter legerit, Dominum non octauo, sed decimo Kalendas Aprilis passum videbit. Si ergo octauo Calendas Aprilis*

est

est Aquinoctium, tunc Dominus contra legem Pascha ante Aequinoctium celebrauit, qui legem non soluere, sed implere venit: sed & Iudaei contra patrium morem gesserunt; quia Pascha in inconuenienti termino egerunt: Veruntamen cùm horum neutrum fuerit, transacto duodecimo Kalendas Aprilis Aequinoctio, Dominus solito more Pascha cum Iudęis vndecimo Calendas Aprilis celebrauit; paschali die, quod erat 10. *Kalend. Aprilis, suo sanguine nos redemit, octauo Calendas resurrexit.* De qua Sancti Anselmi sententia vberrimè tractat Marcellus Francolinus in cap. 68. à nu. 12. vsque ad 25. sui Tractatus de tempore hor. can. à pag. 340. vsque ad 345. & speciatim num. 24. Idem tenuere veteres Galli, & Tusci, qui quocumque die octauus Kalendarum Aprilis fuisset, nēpè dies 25. mensis Martij, vbi Christi Domini Resurrectio fuit secundum Sanctae Ecclesiae traditiones, & dicti Concilij Caesareensis, semper Pascha celebrabant, vt refert Beda in libro de Ration. tēp. cap. 45. & Paulus Middelburgensis in 2. parte Paulinae lib. 5. cap. 2. Denique inter recentiores Ægidius Bucherius in dicto Belgio Romano Ecclesiastico cap. 7. lib. 4. pag. 137. inhaerens Decreto praedicti Concilij Caesareensis. Et deindè Dionysius Petauius in Rationar. temp. parte 1. lib. 5. cap. 1. pag. 204. vltimae editionis. Demùm Henricus Spondanus in Epitome Annalium Baronij ad annum Domini 34. num. 45. *De mense* (inquit

quit) *quo passus est Christus ferè omnium fuit sententia esse mensem Martij, paucissimorum Aprilis: sed quota potissimùm die Martij, quàmuis antiquorum nonnulli 25. dixerint; tamen cùm Tabulę astronomicæ non bis ęquè consentiant, eędemque admodùm inter se diuersa tradantur, Viri harum facultatum consultissimi, desperatione penitùs superati, rem inabsolutam reliquere. Si verò consulatur antiquitas, reperimus in prædicto Concilio Cæsareensi sub Theophilo, eius Ciuitatis Episcopo, tempore Victoris Romani Pontificis passum Dominum ab vndecimo Calendas Aprilis, qua nocte à Iudæis traditus est, & octauo Calendas resurrexisse.* Vt etiam notat Henricus Philippi in quæstionibus chronologicis cap. 22. num. 14. pag. 102.

Qui verò senserunt Christum fuisse crucifixũ eodem mense Martio, sed in alio die quàm 23. eiusdem mensis Martij, sunt sequentes: nempè primò Quartadecimani, qui ex actis Pilati se comperisse iactabant Christũ fuisse crucifixũ die 25. mensis Martij Luna decima-quarta: Et Beatus Epiphanius aduersus hæreses hæres. 50. & 51. contra Tessarescædecatitas, qui florebat Anno Christi 380 circiter, sensit Christum passum fuisse die 20. mensis Martij reprobans eorum opinionem, qui dicunt ipsum esse passum vigesima-quinta die Martij. Sanctus verò Augustinus qui floruit Anno Christi 400. in lib. 4. de Trinitate cap. 5. num. 18. & de Ciuitate Dei cap. vlt. &

lib.

lib. 83. quæst. 56. tenet, quòd Christus mortuus fuerit die 25. Martij, quem sequitur D. Thomas super Ioanne cap. 2. Et Antoninus, Tertullianus, Platina, Vsuardus, ac alij; & hanc sententiam refert etiam ven. Beda cap. 28. & 45. libri ration. temp. At Victorinus Lemouicensis, qui vixit circa annum Domini 460. sensit Christum fuisse crucifixum die 25. Martij; & nonnulli alij, de quibus Beda in lib. ration. temp. cap. 59. ibi; *ubi primùm Dominicus Resurrectionis Christi dies fuerit, variè refertur, & quidam octauo Kalendarum Aprilium, sed alij sexto, nonnulli quinto Kalendarum earumdem die fuisse asseuerant.* Similiter nonnullos ex Latinis refert, qui senserunt Christum passum esse vndecimo Kalend. Aprilis, idest vigesima-secunda die Martij. Item Paulus Middelburgensis in 2. parte suæ Paulinæ lib. 5. cap. 1. nullũ tamen ibi nominat, qui fuerit huius opinionis. Deniquè inter recentiores Franciscus Maurolycus in Martyrologio scribit, quòd Christus passus fuerit die vigesima-sexta Martij; & cum eo Honuphrius in Chronico Ecclesiastico sub anno Christi 34. & dictus Paulus Middelburgensis in 2. parte suæ Paulinæ lib. 14. cap. 2. reprobatis omnium aliorum opinionibus concludit tandem Christum esse passum die 30. mensis Martij.

Cùm ergò auctoritate, numero, & communicatione procul dubio præcellat præfatum Con-

cilium Cesareense, omnesque ei adhærentes veteres Græci, Galli, & Thusci; sanè post eos aliter sentientes Patres, & Doctores, qui (vt vidimus) neq; congregati, nec vnanimiter, sed disiunctim, & diuersimodè senserunt de diebus mensis Martij; profectò recedendum à prioribus minimè est, nõ solùm vt antiquioribus, sed etiam velut æuo Apostolorum longè proximioribus, & Iudeæ vicinioribus, magisque informatis propter dictam temporis, & loci vicinitatem, & ad huius rei determinationem præcisè conuocatis, & coadunatis.

Verùm hic dissensus inter SS. Patres posteriores prædictos à prioribus, & vetustioribus facilè ad veritatem reduci potest; nam cùm indubitatum sit Christum mortuum esse in Plenilunio, nimirùm in decima-quinta die Lunæ mensis Martij, sanè eos Patres, & Doctores, qui diẽ mẽsis Martij, in quo dictum Plenilunium fuerit, illudque in feria sexta, veram diem crucifixionis rectè affirmauisse, necessariò concludendum est.

Quoniam igitur tria tantùm fuerunt Plenilunia, eaque paschalia in mense Martio ab anno Christi 30. labente vsque ad annum eiusdem 36. laben. vt manifestum est à supputationibus Astronomorum omnium, qui ea Plenilunia supputauerunt; inter quos Paulus Episcopus Foro-Semproniensis, Ioannes Lucidus, Ioannes Stofflerus, Petrus Pitatus, Franciscus Iunctinus, Chronicon Alexandrinum apud Raderum, & Henricum

cum Philippi, Ricciolus apud Manfredum in Vindicijs Calend. Greg. Intra quod sexennium indubium est incidisse Christi Passionem; & primum Pleniluniũ paschale in anno ætatis Domini 31. labente, secundum in anno eiusdem 34. laben. & tertium in anno illius 36. labente, & in vno tantùm ex his tribus necessariò Christus Dominus sit crucifixus; quia manifestum est ipsum nec antè ætatis suæ annum 30. neque post annum 36. fuisse mortuum. Propterea cùm locum habere non potuerit eius Passio in die Plenilunij anni 31. suæ ætatis lab. nec in die Plenilunij anni sui 36. laben. necessariò consequitur eum fuisse passum die Plenilunij anni sui 34. labentis.

Quòd autem Passio Christi non inciderit in die Plenilunij paschalis anni 31. labentis suę ætatis, probatur; quia Christus Dominus cùm fuerit baptizatus à Ioanne, quando erat annorum 30. incipiens, veluti legitur in Euangelio secundum Lucam cap. 3. & num. 23. & deindè, *post vnũ à recepto Baptismo annum, aquam in vinum in nuptijs conuerterit, & secuta sint tria* Paschata, *quæ à Ioãne Euangelista cap. 5. 6. & 12. memorantur rebus gestis distincta; necesse est anni Passionis initium esse principium trigesimi-quarti vita Christi Domini nostris* vt notat Salianus in Epitome Annalium Ecclesiasticorum sub anno Christi 34. & cũ eo Abraham Bucholcerus, de quo infra, &c. Prætereà

Plenilunium illud, quàmuis fuerit paſchale, nẽpè poſt Æquinoctium die 26. Martij ſecundum ſupputationem Pauli Epiſcopi Foroſempronien. in lib. 7. ſecundæ part. ſuæ Paulinæ, & ſecundum alios die 27. Martij, neutrum eorum fuit in die Veneris; ſed alterum in die Lunæ, vt ſupputat dictus Paulus, alterum in die Martis ſecundum alios Computatores.

Pariter quòd Paſſio Chriſti non fuerit in die Plenilunij paſchalis anni 36. laben. ſuæ ætatis, quod contigit ſecundum eiuſdem Pauli Epiſcopi Foroſempronienſis loco ſupra citato in die 30. Martij dicti anni 36. Chriſti labentis, etiam ſi in die Veneris, plenè probat Ioannes Lucidus in Opuſc. *de vero die Paſsionis Chriſti* cap. 11. pag. 186. & ſequen. Inter alia namque abſurdum ſequeretur contra euangelicam veritatem ſupra expoſitam; quòd Chriſtus prædicationi non dediſſet operam tribus annis poſt Baptiſmum, ſed annis ſex; cùm Chriſtus non ſolùm ſecundum Euangelium Lucæ cap. 3. num. 23. verùm etiam ſecundum præfatum Paulum Middelburgenſem in lib. 4. ſecundæ part. ſuæ Paulinæ baptizatus fuerit anno 30. ſuæ ætatis, vt dictum eſt. Inſuper aliud abſurdum ſequeretur; quòd cùm dictus Paulus Middelburgenſis nouam introduxerit opinionem in ſua Paulina, quòd annus, qui communiter exiſtimatur Chriſti 36. verè fuerit

an-

annus eius 34. Supputatio per eumdem Paulum facta motuum coelestium Solis & Lunæ competentium Plenilunio dicti anni Christi 36. fuerit prorsùs erronea, & minimè coueniens Plenilunio anni Christi 34. vbi non fuit Plenilunium die 30. Martij, sed die 23. eiusdem mensis Martij; & consequenter sequeretur Christum natum non fuisse anno 45. sed anno 47. Iulij Cæsaris, quod est etiam contra eiusdem Pauli sententiam, & astronomicas supputationes eiusdem, per quas pròbauit Iulium Cæsarem emendasse Calendarium anno 45. ante Christi Natiuitatem; & ideò cùm natus fuerit anno 45. Iuliano, sequeretur quòd passus fuisset anno 36. non autem anno 34. vt sibi contrarius supponit dictus Paulus; & demùm sequeretur, quòd Christus baptizatus anno 15. Tyberij Cæsaris, vt constat etiam ex dicto Euangelio Lucæ, tunc non fuisset annorum 30. sed annorum 28. quod penitùs est contra euangelicam veritatem, & contra veram supputationem Ecclesiæ. Demùm vt animaduertit Langius lib. 2. de annis Christi parte 2. cap. 6. cùm Christus passus fuerit sub Pontio Pilato, vt patet ex Euangelio, Pilatus non erat in Iudæa dicto anno Christi 36. sed Romam missus fuerat à Vitellio Proconsule Syriæ ad se purgandum ab accusationibus coram Tyberio, & substitutus ei fuerat Marcellus, qui interfuit celebrationi Paschatis Iudæo-

rum

rum Ierosolymis anno illo 36. Quæ absurda magis procedunt contra nonnullos alios modernos, qui ad pauciora respicientes somniarunt Christum fuisse crucifixum annorum 40. suæ ætatis, vbi decem anni prædicationis effluxissent, quod enormiter falsum est, & vbi non fuit Pleniluniũ in mense Martio post Æquinoctium; inter quos Ioannes Iacobus Hainlinus in sua Chronologia mystica à pag. 50. ad 57. & pag. 117. sentiens Christum fuisse natum anno Iuliano 49. & esse crucifixum anno Iuliano 79. veluti cum Scaligero firmat pag. 56. quàmuis secundum alias suas supputationes mysticas ibidem affirmet Christum fuisse passum anno ætatis suæ mystico 42. & anno 34. ab Epocha christiana, qua vtitur Ecclesia; concludens in dicta pag. 50. Christum Dominum verè natum esse sex annis ante dictã Æram christianam, ac proindè Annum Christi 1646. dicendam esse 1652. accedens propè vanæ pariter opinioni Laurentij Susligæ, quem refert Kepplerus in sua sylua chronologica, qui sensit deesse quatuor, aut quinque annos dictæ Epochæ christianæ vsitatæ. Minus verò accedit eis Scaliger, qui in prima editione libri de Emend. temp. vnum annum addendum esse censuit Epochæ Dionysianæ, seu christianæ, qua vtitur Ecclesia: In secunda verò editione vacillans statuit addendos esse duos annos, ac proindè annum

Chri-

Christi 1597. dicendum esse 1599. Sed quoniam huiuscemodi opiniones reiectæ sunt ab alijs recẽtioribus Theologis, Chronologis, & Astronomis, & à Petauio in lib. 12. de Doctrina temp. cap. 6. pag. 415. & 416. & in Ration. temp. part. 2. lib. 4. cap. 1. speciatim contra M. Antonium Cappellum, prædictorum sectatorem, differentem de Coena Christi suprema cap. 5. Quapropter talia tanquàm contra historicam, & astronomicam veritatem (quæ vnica est) enormiter pugnantia, & sibi inuicẽ contraria, ac penitùs erronea, dimittimus: Vnius verò anni ad minus æquiuocatio à nonnullis Chronologis probatioribus facta in Æra communi Natiuitatis Christi Domini, non tam orta est ab Æra Dionysiana à principio sumpta ab Incarnatione, & non à Natiuitate Christi, quàm à mutatione in Æra Natiuitatis Christi numerationis anni bissextilis verè competentis Radici, seu Æræ Iulij Cæsaris, de qua plenè infra dicemus, vbi sermo erit de feria diei Natiuitatis Christi. Quòd autem anno Christi 34. labente Christus Dominus passus fuerit, colligitur etiam à Plenilunijs supputatis in Chronico Alexandrino, vbi anno post quàm Christus baptizatus est, Pascha Iudæorum incidit in die 27. Martij, & anno sequenti in die 15. Aprilis, & deindè in anno sequenti 4. Aprilis; licet moderni non secundum Cyclos lunares, sed secundum Tabulas astro-

tro-

tronomicas accuratiùs ſupputent in die 3. Aprilis anni 33. Chriſti labentis: ſucceſſiuè anno Chriſti 34. Paſcha Iudæorum fuit in die 23. Martij; in quo Chriſtum paſſum legitur in eodẽ Chronico pag. 535. editionis Raderi. Anno demùm primo poſt Chriſti ad Coelos aſcẽſum legitur ibidẽ Apoſtolos die x1. Aprilis celebraſſe Paſcha, & die 13. Xantici, ſeu Aprilis Sanctam Chriſti Reſurrectionem, vt notat Henricus Philippi in Quæſtionibus chronologicis cap. 20. num. 2. licet illud Chronicon Alexandrinum erroribus turbatum cenſeat.

Remanet ergo Plenilunium anni Chriſti 34. labentis, in quo neceſſariò conſequitur, vt Chriſtus Dominus paſſus fuerit; quia ex deductis plenè conſtat, quòd in nullo alio Plenilunio menſis Martij dictorum annorum 31. & 36. Chriſti, eius Paſſio eſſe potuerit. Cùm autem Plenilunium illud anni Chriſti 34. factum fuerit in die 23. Martij ſecundum omnes Aſtronomos, eorumque Tabulas; igitur in ea die 23. Martij crucifixus eſt Chriſtus Dominus, & non in alia die menſis Martij. Illi ergo SS. Patres & Doctores, qui affirmarunt Chriſtum in crucem actum fuiſſe die 23. Martij, vbi fuit Luna pleniſſima, nempè eius dies decima-quinta; ipſi ſunt, qui rectè ſenſerunt de vero die Paſſionis Chriſti Domini. Quòd autem Plenilunium anni Chriſti 34. laben-

bentis fuerit dicta die 23. mensis Martij, supputauit etiam Paulus Episcopus Forosemproniensis in lib. 7. part. 2. suæ Paulinæ ibi, *Anno autem Domini 34. currente, Luna decima-quinta paschalis mensis iuxta medium cursum, quo Hebræi vtuntur ad Ciuitatem Sanctam Hierusalem, fuit die 23. Martij feria tertia, scilicet die Martis; nam anno prędicto Cyclus lunaris, quo Hebręi vtuntur, fuit 13. quare necesse est annum communem fuisse duodecim lunationum dumtaxat. Cuius primi mensis Nouilunium secundum medium motum ad Ciuitatem sanctam Hierusalem fuit in nocte sequente octaua die Martij hor. 11. min. 1. secund. 5. eiusque oppositio, quam decimam-quintam paschalem vocant, fuit die 23. Martij hor. 5. min. 23. secund. 7. Cùmque Cyclus solaris huius anni fuerit 15. necesse est literam Dominicalem fuisse C. & quia in directo diei 23. Martij in Romano Calendario signatur E. sequitur 23. Martij fuisse diē Martis; quamobrem necesse est decimam-quintam Lunam paschalem fuisse 23. Martij die Martis. Idem continget, si ad veros Planetarum motus supputationem nostram reduxerimus; fuit namque vera Luminarium primi mensis coniunctio diebus ęquatis ad meridianum Ciuitatis sancta Hierusalem die 8. Martij completa hor. 19. min. 21. die Martis: vera quoque oppositio, & decima-quinta paschalis mensis fuit die 23. Martij hor. 6. min. 59. die Martis post Solis occasum.* Tamen errat primò, quia anno Christi 34. labente Cy-

clus Lunæ Iudæorum minimè fuit 13. vt putat dictus Paulus, neque fuit 16. vt putant alij ex Scaligero in lib. 4. de emend. temp. pag. 333. secundæ edit. sed fuit Cyclus Lunæ 17. & ideò annus Embolismus sextus; secundò errat, quia dies dicti Plenilunij non fuit Martis, sed Veneris, vt infra demonstrabitur. Similiter Franciscus Iunctinus in Comment. in sphær. Ioannis Sacroboschi cap. 4. pag. 398. supputat Plenilunium anni Christi 34. fuisse die Martis 23. Martij hor. 5. min. 23. post meridiem Ierosolymis. Pariter Ioãnes Iacobus Hainlinus in sua Synopsi mathematica in praxi Astronomiæ problem. 9. affirmat, *Plenilunium anni Christi 34. fuisse die 23. Martij, & quòd pro paschali haberi posset; quia incidit post Aequinoctium Veris, quod fuit eo anno die 22. Martij hor. 2. p. m.* Tamen propter erroneam suam existimationem, quòd Iudæi Plenilunium illud pro paschali non habuerint; quia tempore Christi communis opinio esset Æquinoctium Veris fieri in die 25. Martij, non censuit illud fuisse paschale; sed erroneè conuersus est ad Plenilunium mensis Aprilis eiusdem anni, quod neque fuit in die 23. Aprilis, neque in feria sexta; in hoc etiam vacillans cum Scaligero. Item Petrus Pitatus in Compendio super annua solaris, & lunaris quantitate in Tract. 2. conclus. 3. vbi disserit de anno, & die Passionis Christi. Itemque Ioannes Stof-

fleri-

flerinus in ſuo Calendario Romano, & Ioannes Lucidus in Opuſc. *de vero die Paſſionis Chriſti* cap. 9. pag. 179. & 180.

Nihili autem releuant quæcumque argumenta congerantur contra Plenilunium illud anni Chriſti 34. labentis, quòd nimirùm non fuerit paſchale; quia velimus, vel nolimus, cogimur fateri Chriſtum Dominum illo Plenilunio, quod factum eſt die 23. Martij hor. 5. ferè p. m. Ieroſolymæ, & cuius Nouilunium præcedens fuit die 8. Martij hor. 12. min. 43. p. m. Ieroſolymæ ſecundum tabulas Tychonicas dicto anno Chriſti 34. in crucem actum fuiſſe, & impoſſibile eſſe quòd in alio Plenilunio menſis Martij alterius anni ab anno 30. vſque ad 36. ætatis Chriſti, ipſe crucifixus fuerit, vt demonſtratiuè viſum eſt per euangelicam doctrinam, & per aſtronomicam veritatem temporis Pleniluniorum inuincibilem cuius veritatis iudicium, vt firmat etiam Suarez in tertiam partem Summæ D. Thomæ diſp. 40. ſect. 5. pag. 441. in fine, pendet vel ab humana hiſtoria, vel à Tabulis aſtronomicis.

Rursùs quòd Paſſio Chriſti fuerit anno eius 34. labente, concludit Salianus vbi ſupra in Epitome Annalium Eccleſiaſticorum, & cum eo Honuphrius Panuinus in Chronico Eccleſiaſtico; quàmuis eum in crucem actum fuiſſe putet die 25. menſis Martij, quod impoſſibile eſt; quia

mortuus fuisset extra Plenilunium, non autem in die Plenilunij, quod fuit dicta die 23. Martij. Similiter Baronius in Annalibus Ecclesiasticis firmat Christum passum fuisse anno ætatis suæ 34. inter 22. & 26. Martij, qui annus fuit 18. Imperij Tyberij Cæsaris; sed verè crucifixus est dicta die 23. Martij, in qua Plenilunium incidit. Pariter Abraham Bucholcerus in Indice Chronologico emendato, à pag. 148. ad 151. confirmat Christum passum esse anno ætatis suæ 34. labente, dum à primo anno prædicationis incipiens inquit à pag. 148.

An. Christi 31. lab. *PRIMVM PASCHA anni primi prædicationis Christi, Ioan. 2.*

Christus Caupones è Templo eijcit, & editis multis signis primùm inclarescit.

Colloquium Christi cum Nicodemo.

Christus Ioanne nondum capto profectus in reliquã Iudæam ab Hierosolymis docet, & baptizat per Discipulos, Ioan. 3. redit ex Iudæa in Galilæam, vbi transiens per Samariam colloquitur cum Samaritana ad fontem: in Cana Galilæę sanat filium Reguli.

Carcer Ioannis.

Petrus, Andreas, Iacobus, & Ioannes solemniter vocantur à Christo.

Reliqua historiæ miraculorum Christi petantur ex Euangelistarum narrationibus.

Ad hunc annum pertinere videntur pleraque histo-

ria,

ria, & conciones descriptæ à Matheo cap. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. *Marc.* 1. 2. *Luc.* 4. 5. 6. *Ioan.* 1. 2. 3. 4.

SECVNDVM PASCHA Luc. 6. *Math.* 12. *Marc.* 2. *vbi Discipuli octauo die à Paschate vellunt spicas.* An. Christi 32. Iab.

Ioannes è carcere ad Christum 2. *legatos mittit, Math.* 11. *Luc.* 7.

Decollatio Ioannis anno ætatis 32.

Christus sanat hominem, qui 38. *annis decubuerat, Ioan.* 5.

Miraculum quinque panum, descriptum ab omnibus Euangelistis.

Concio Christi in Capernaum, Ioan. 6.

Filius Viduæ in Nain, & filia Iairi resuscitati.

Apostoli mittuntur à Christo ad prædicandum Euāgelium.

Ad hunc annum pertinere videntur pleraque historia, Math. cap. 12. 13. 14. 15. 16. *Marc.* 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. *Luc.* 6. 7. 8. *Ioan.* 5. 6.

TERTIVM PASCHA Ioan. 6. *circa hoc Pascha incipit* 490. *annus hebdomadum Danielis, qui finitur anno sequenti circa tempus mortis, & Resurrectionis Christi.* An. Christi 33. Iab.

Transfiguratio Christi in monte sancto Math. 17. *Marc.* 9. *Luc.* 9. 2. *Pet.* 1.

Iter Christi postremum in Iudæam plenum miraculis.

Ad hunc annum pertinere videntur pleraque narra-

tiones

tiones, Math. 17. 18. 19. 20. *Marc.* 9. 10. *Luc.* 9. 10. 13. 17. 18. 19. *Ioan.* 7. 8. 9. 10.

An. Christi 34. Iub. *QVARTVM* PASCHA, *in quo Christus factus est* Pascha *nostrum, de quo omnes Euangelistæ.*

Mortem Christi antecesserunt sequentes historiæ.

Resuscitatio Lazari paucis diebus ante Pascha, *Ioan.* 11.

Sabbato, die sexto ante Pascha, *Christus cœnat in domo Simonis Leprosi, & vngitur à Maria Magdalena, Ioan.* 12.

Dominica, die Palmarum, *ingreditur Hierosolymam insidens Asino, Math.* 21. *Marc.* 11. *Luc.* 19. *Ioan.* 12.

Die Lunæ maledicit ficui, Math. 21. *Marc.* 11.

Die Martis videt ficum arefactam, Marc. 11.

Die Mercurij *Iudas paciscitur cum Iudæis deliberantibus de necando Christo biduò ante* Pascha, *Math.* 26. Marc. 14. *Luc.* 22.

Die Iouis, primo die azymorum, ablegantur à Domino duo Discipuli paraturi Pascha. *Sub vesperam edit Dominus cum Discipulis Agnum paschalem. Veteris Testamenti* Pascha *abrogatur à Christo, instituente in locum illius sacro-sanctam noui Testamenti COENAM. Lotio pedum, Longa concio Christi ad Discipulos descripta à Ioanne cap.* 14. 15. 16. 17.

Die Veneris historia Passionis, *& mortis Domini nostri* Iesu *Christi.*

Sabbato, Sabbatum Christi in sepulcro.

Do-

Dominica, RESVRRECTIO Domini nostri ex morte die tertia.

Acta Apostolorum descripta à Luca incipiunt, & capitibus 28. historiam annorum circiter 26. complectuntur, ab Ascensione nimirùm Domini vsque ad an. Christi 59. Neronis 4.

ASCENSIO Domini in Cælum die 40. à Resurrectione.

Mathiæ Apostoli electio in locum Iudæ proditoris Act. 1.

Finis hebdomadarum Danielis.

Prima PENTECOSTE noui Testamenti; in qua visibili specie in Apostolos effusus est Spiritus Sanctus ad propagandam Euangelij doctrinam in toto Orbe.

Denique Henricus Philippi in Quæstionibus chronologicis de annis nati & passi Saluatoris Anno 1630. editis, in cap. 15. num. 1. pag. 68. de anno, in quo Christus passus est, sic ait: *Communissima sententia est, Christum Dominum nostrum ad Crucis supplicium venisse expleto iam 33. ætatis suæ anno, & 34. à tribus circiter mensibus inchoato.* Adducens Salmeronem tom. 1. in Comment. in euangelicam historiam Prolegomeno 38. de vera Christi ætate, Assert. 11. vbi latissimè; deindè Cardinales Baronium, & Bellarminum, Spõdanum, Samerium, Tornielium, Gordonum, Salianum, Barradium, Ioannem Marianam

hanc

hanc rem ex professo examinantes. Et idem Henricus in cap. 20. num. 3. pag. 91. & 92. ibi: *Clariùs easdem de anno Passionis notas habet Synodus sub sancto Victore Papa Cæsareæ Palestinæ celebrata, Præside Theophilo eiusdem Ciuitatis Episcopo, vt narrat Beda lib. de ration. temp. cap. 45. 49. 65. Et opusculo de Aequinoctio verno. Passus est, ait Synodus, Dominus ab xj. Calendas Aprilis, qua nocte à Iudæis traditus est, & ad viij. Calendas resurrexit. Ita enim legendum docent Salmeron, Delckerius, Suarius, Petauius cum Lyrano, Gerlando, Francolino; & admittit Spondanus, ex eo quòd Patres illius Concilij à termino paschali diem 22. Martij minimè exclusam voluerint, quia illa die Christum peracta Cœna mystica Passionem inchoasse censebant. Qui Euangelium diligenter legerit, Dominum non viij. sed x. Calendas Aprilis passum videbit; inquit S. Anselmus de Imagine mundi cap. 17. Idem sensisse Anastasium Anthiochenum ex Eusebio Cæsareensi refert; nec refutat Possiuinus contra Chytræum sect. 4. cap. 2. Idem habet Hyppolitus in Chronico; & Gerlandus Lotharingus insignis Calculator, teste Paulo Foro-Semproniensi. Huc etiam propendet Apollinaris Laodicenus apud Hieronimum in cap. 9. Danielis; cùm post Christi Passionem sex annos Tyberij enumerat, nisi fortè accipiat annos Olympiadicos emergentes. Hac opinione imbuti fuisse videntur olim Galli, Cappadoces, veteres Græci, & Thusci, qui vt ex Epiphanio aduertit Deckerius, Pas-*

cha

cha Resurrectionis non nisi 25. *Martij celebrabant, cuius causa alia reddi nequit, quàm quòd ea die Christum ad vitam rediisse sibi persuaderent.* Et idem Henricus Philippi in cap. 21. num. 1. pag. 93. repetit: *Christum Opt. Max. salutem nobis sua Passione operatum anno ętatis suę 34. ante tres circiter menses inchoato, accurata computatione tradit Baronius, Spondanus, Torniellus, Serarius. Ratio est, quòd communior, & verior sit eorum computus, qui Christum anno 42. Augusti natum, ętatis suę 33. absoluto mortuum existimant; quę meo iudicio non est infirma: errorem enim iis omnibus impingere, qui Natalem Domini ad annum 42. Augusti referunt, duriusculum videtur: Christum etiam ad 34. ętatis suę annum ante mortem suam peruenisse, tot, tantique authores, hoc pręsertim tempore, sententiis antiquorum diligenter consideratis docent, vt nesciam qua fronte tanquàm improbabilis reiici possit, aut debeat &c.* Demùm in Chronico Alexandrino pag. 535. editionis Raderi hęc leguntur: *Versatus est autem Christus nobiscum in terris, morborum, languorumque omnis generis mala curauit annos 33. menses tres; quarto verò anno comprehensus; & in crucem sublatus mense Phamenoth 29. hoc est 23. Martij, die decimo-quarto Lunę, cùm esset Parascene: surrexit post triduum Pharmuthi primo, die Dominico, hoc est 25. Martij.*

Et quàmuis plures senserint Christum passum fuisse anno 33. ætatis suæ labente, inter quos

S. Epiphanius, qui scripsit passum fuisse anno 32. completo cum diebus 74. in lib. 1. Hæres. 20. Iudaism. & hæresi 51. quem sequuntur Tostatus, Lucidus, Lyranus, Victor Lemouicensis, Driedo, Canus, Pererius, quos refert dictus Henricus Philippi in dicto cap. 15. num. 3. & nonnullos alios; qui, non constat, an voluerint annum Christi 33. completum, vt Abbas Vespergensis, Vincentius, Regino, Comestor, qui in cap. 33. Euãgelij ait: *duas esse de Christi ætate (cùm pateretur) opiniones; quasdam ei tunc 33. annos, quosdam 34. inchoatos tribuere.* Item illi authores, quos refert Salmeron de vera Christi ætate, Prolegom. 38. pag. 450. ibi: *Postremo loco sunt multi præclari authores, qui Christum 33. ętatis suę anno currente crucifixum scribunt*; inter quos vltra præfatos à dicto Henrico nominatos, est Marianus Scotus, & Paulus Burgensis; tamen impossibile est, vt anno 33. Christi lab. inciderit eius Passio; quia idem Epiphanius firmat illam fuisse in mense Martio die 20. & 22. Martij resurrexisse, & Nouilunium eo anno fuit secundum tabulas astronomicas die 19. Martij in grad. 25. & min. 52. Piscium ante Æquinoctium; & ideò minimè paschale: Plenilunium verò die 3. Aprilis in grad. 11. min. 25. Arietis, & Libræ secundum easdem tabulas astronomicas probatiores, in quo mense Aprilis iam visum est Christum minimè passum fuisse ex

SS. Pa-

SS.Patrũ omnium vetustissima sententia; immò damnata opinio eorum, qui scripserunt Christũ passum fuisse in mense Aprilis, vt infra videbitur. Et mirum non est, quia idem Epiphanius existimauit quoque Christum baptizatum fuisse in Iordane fluuio anno ætatis 30.die 8.Nouembris, & natum fuisse die 6. Ianuarij, licet Ecclesia dictum Baptismum Christi fuisse die 6. Ianuarij censeat,& celebret, & Natiuitatem eiusdẽ die 25. Decembris.

Similiter omnis dubietas Theologorum, & Chronologorum circa diem Passionis Christi,an fuerit die 23. an die 25. Martij, remouetur per astronomicas demonstrationes Pleniluniorum, & Æquinoctiorum, ac Feriarum in supremum gradum certissimas & inuincibiles, vt fatetur etiam Suarez in tertiam partem Summæ D. Thomæ disp. 40. sect.5. pag. 441. in fine sectionis; dimissis rationibus, & verisimilitudinibus per ambiguas,& incertas indagationes temporis Olympiadum, Consulum, Imperatorum,Iulij Cæsaris,Octauiani, Tyberij, & Neronis, ac Martyrij Apostolorum, atque excidij Ierosolymæ,& similium, in quibus plerùmque annus labens sumitur pro completo, & completus pro labente; & quandoque error etiam extenditur ad duos,& tres annos, à quibus nulla vnquàm dari potest certitudo anni, nec mensis, neque diei mensis, nec feriæ di-

ctorum Consulatuum, Imperiorum, ac Martyriorum, gestorumque insignium; quia etiam dictorum annorum principia sunt admodùm diuersa inter se in mensibus, & diebus; ac proindè quæruntur certa per incertiora, & obscuriora: *Neque enim*, vt ait dictus Henricus Philippi in cap. 19. suarum Quæstion. chronologic. num. 9. pag. 88. *vim vllam habet multitudo authorum, qui ad 25. Martij Passionem referunt, sicut neque contra accuratam annorum Christi enumerationem, roboris quicquam habet multò maior Scriptorum numerus arã Christi vulgarem iam ab annis mille circiter vsurpantium: vulgaris enim computandi modus non aduersatur supputationi mathematicę, siuè naturali, qua rerum & temporum notationes non ad vsum dumtaxat vitæ communis applicantur; sed quando reipsa fuerunt, describuntur*. Neque suspicandum, vt suspicari videtur idem Henricus in cap. vlt. num. 14. pag. 107. de bonis (vt ait) authoribus, qui Christum passum fuisse affirmant in die 23. Martij, si non satisfaciũt illis sex punctis ab ipso notatis in pag. 104. eiusdem cap. vlt. nimirùm an Christus natus fuerit anno 41. aut 42. Octauiani Augusti, & an anno Vrbis conditæ 751. an 752. anno secundo, aut tertio Olymp. 194. & an anno 28. an 29. à morte Cleopatræ; & an Christus baptizatus fuerit annorum 30. an 31 inchoato, & vtrùm anno suæ ætatis 33. siuè incoepto, siuè absoluto passus fue-

fuerit? nam illicò ab Astronomiæ fontibus præclarissimis omnem deposuisset ambiguitatem, & sciuisset impossibile esse Christum fuisse crucifixum die 25. Martij anno suæ ætatis 34. labente; quia cùm crucifixus fuerit in Plenilunio, Plenilunium eo anno fuit die 23. Martij, & non die 25. ergo die 23. & non 25. dicti mensis Martij fuit crucifixus. Pariter impossibile est, vt passus fuerit anno 33. suæ ætatis labente; quia Plenilunium eo anno, vt modò visum est, fuit die 3. Aprilis: Et ideò cùm notissimum iam sit Christum passum esse in Plenilunio mensis Martij; ergo passus non est anno 33. vbi Plenilunium paschale non fuit in mense Martij, sed Aprilis, vt patet superiùs.

Et licet opus non sit defendere Iudæos; an eo anno Christi 34. ritè, & rectè celebrarint Pascha, vel ratione Æquinoctij verni, vel ratione decimæ-quartæ Lunæ; cùm nobis sufficiat, quòd Christus Dominus illam celebrauerit cum Discipulis suis secundum Legem die Iouis decima-quarta Lunæ de sero, quæ fuit dies ante suam crucifixionem, & die Veneris decima-quinta Lunæ cruci fuerit affixus Luna plenissima existente; quam etiam vidit S. Dionysius Areopagita: attamen ex superabundanti, & ad satisfaciendum curiositati multorum; silentio prætereunda non sunt ea, quæ de tempore Æquinoctij

æuo Christi scripta reperiuntur etiam à priscis: Sed primò prætermittendum nō est, quòd Ægyptij erant sapientes in scientia motuum coelestium Solis & Lunæ, non ita verò Iudæi; & quòd Æquinoctia, nimirùm ingressus Solis in primum signi Arietis punctum, sunt oculis inuisibilia; quàmuis non ita Plenilunia & Nouilunia, quæ de sui natura oculis sese exhibent videnda. Item quòd Moyses, in præcepto celebrationis Paschæ à Populo Hebræo obseruandæ tempore Veris, & in Plenilunio, optimè cognouerit insufficientiam popularem ad perfectam cognitionem diei Æquinoctiorum, Nouiluniorum, & Pleniluniorum; ideò cùm Hebræi vterentur anno lunari Soli alligato à temporibus, sub quibus Chaldæos Dominos agnouerunt, vt testatur Scaliger in lib. 2. de emend. temp. pag. 79. primæ edit. vbi de Cyclo Iudæorum; quia adhuc etiam ipsorum menses nuncupantur nominibus Chaldaicis, ac proindè cùm Cyclis lunaribus vterentur, per quos fiunt reuersiones eorumdem Nouiluniorum & Pleniluniorum in eodem signo & gradu circiter Zodiaci, sub quo factæ fuerunt vel singulis 8. annis præcedentibus, vel singulis etiam 19. annis solaribus completis præcedentibus: Moyses in noua illa anni institutione normam eisdem tribuit cognoscendi tempus Æquinoctij Veris, dum dixit Populo Israelitico in Deuteronomio cap. 16.

Obser-

Obserua mensem nouarum frugum, & verni primum temporis, vt facias Phase Domino Deo tuo; quoniam in isto mense eduxit te Dominus Deus tuus de Ægypto nocte &c. Et in cap. 23. & 34. Exodi. Dedit etiam regulam dignoscendi Plenilunium; dum in eodem Exodo cap. 12. legitur, *Locutus est Dominus ad Moysem, & Aaron in terra Aegypti sic: Mensis iste, vobis principium mensium, primus erit in mensibus anni, loquimini ad vniuersum cœtum Israel, & dicite eis; decima die mensis huius tollat vnusquisque Agnum per familias, & domos suas &c.* Et infrà; *Seruabitis eum vsque ad quartam-decimam diem mensis huius, immolabitque eum vniuersa multitudo filiorum Israel ad vesperam.* Et in cap. 28. Numeri ait; *Mense autem primo quarta-decima die mensis Phase Domini erit, & quinta-decima die solemnitas.* Dixit Moyses ad vesperam, vt significaret Populo principium huius solemnitatis faciendum esse in decima-quarta die Lunæ dicti primi mẽsis nouarum frugum ad vesperam completa circa Solis occasum, vbi more Hebræorum incipiebat, & desinebat dies (quia prima Lunæ lux à vespere mundum irradiauit, sicut prima lux Solis à manè, vt legitur in Genesi) solemnitas verò successiuè facienda in die decima-quinta Lunæ dicti primi mensis, vbi nimirùm Luna est lumine plena, & testis in Cœlo fidelis dictæ solemnitatis celebrandæ singulis annis, vt in Psalm. 88.

Rudi

Rudi sanè Populo regula, & methodus facilior dari non poterat à Moyse, tam pro cognitione temporis Æquinoctij verni, quàm pro die Plenilunij infallibiliter includendo à principio vsque ad finem dictæ solemnitatis; cùm Plenilunia modò fiant in decima-quarta die Lunæ à Nouilunio circiter completa, modò in decima-quinta die à Nouilunio pariter circumcirca completa; & non semper ita præcisè, vt decima-quarta dies Lunæ perpetuò esse debeat Plenilunium. Numerabant autem Hebræi Nouilunia à Luna primò visa, & vtebantur Cyclis ad tempora dictorum Nouiluniorum, & Pleniluniorum præcognoscenda, vt latè refert Scaliger in lib. 4. de emend. temp. vbi de emendatione periodorum lunariũ à pag. 325. secundæ edit. Quæ primæ visiones Lunæ, & Cycli lunares, vt notoriè imperfecti, præstare minimè valent præcisa Nouilunia; sed crassa tantùm Minerua, vt notat etiam Bucherius de Iudaico mense Nisan in dicto cap. 7. lib. 4. Belgij Romani Ecclesiastici num. 3. ibi, *Mensium enim, dierùmque lunarium magis incerta, vagaque ratio est, varium, dubiumque principium dierum; item numerus ac certitudo vacillantior, siuè illos ex Luna visione, siuè ex Cyclo artificiali stabilias &c.* Nec Moyses alligauit Populum ad fragmenta dierum, nempè ad horas Æquinoctiorum, & Pleniluniorum; sed ad dies integros tantùm, ac proindè à peccato mo-

rali

rali erant liberi, licet non à physico, seu astronomico, vt Bucherius vbi supra num. 5. Et propterea non sunt exigendæ celebrationes paschales à Iudæis ita adamussim semper factæ, vt minimè vnquàm errare potuerint, neque errauerint, ac si doctissimi semper fuissent in scientia motuū Solis, & Lunæ, dieique, & horæ Æquinoctiorum omnium, ac Pleniluniorum singulorum annorum primi eorū mensis Nisan in cunctis seculis hucusque præteritis: nam Socrates in lib. 5. historiarum Ecclesiasticarum; & Sozomenus lib. 7. cap. 18. Et Nicephor. lib. 12. cap. 32. et 33. referunt Iudæos, quàmuis antiquitùs legitimo tempore festum Paschæ celebrauerint, tamen postmodùm à recta illius celebratione excidisse. Et Francolinus in Tract. de temp. hor. can. cap. 77. & 78. pag. 396.

Prætermittendum secundò non est, quòd cùm Æquinoctium coeleste verum necessariò in duobus diebus circumagatur, pro vt annus ciuilis cōmunis est, vel bissextilis; ac proindè consequatur, vt si in anno communi fiat Æquinoctium in die 25. Martij, idem Æquinoctium fiet in anno bissextili die 24. eiusdem: Et propterea cùm tempore Hipparchi Æquinoctium Veris, secundum obseruationes ab ipso factas ab anno ante Christi Domini aduentum 160. vsque ad 128. circiter, fieret die 24. & 25. dicti mensis Martij; & tem-

pore Ptolemæi, nimirùm ab anno 132. Christi vsque ad 140. fieret in die 21.& 22. mensis Martij; ergo patet, quòd tempore Christi intermedio ferè inter Hipparchum, & Ptolæmeũ fieret Æquinoctium in die 22. & 23. dicti mensis Martij: Et ideò secundum Rabbi Adda, qui vixit tempore Constantini Magni Imperatoris, & qui ordinauit Calendarium Hebraicum, ac tradidit regulas pro adinueniendis Tekuphis, seu reuersionibus Æquinoctiorum, Æquinoctia tempore Christi Domini ibi fiebant. Et pariter secundum Paulum Middelburgensem, qui supputauit Plenilunia ab anno primo Incarnationis Domini, vsque ad annos 60. eiusdem, tùm per Cyclum Iudæorum, tùm per tabulas astronomicas, & qui selegit inter ea lunationes omnes paschales, quæ fuerunt à dicto primo anno Christi vsque ad sexagesimum eiusdem, manifestum est illa Plenilunia paschalia modò incidisse in die 23. mensis Martij, velut anno ætatis Christi 15. & 34. labente; modò in die 22. mensis Martij, sicut in anno ætatis Christi 7. & 53. labente, vt videre est in lib. 7. cap. 1. & 2. & in lib. 8. cap. 4. secundæ partis suæ Paulinæ.

Inter priscos verò SS. Patres S. Clemens I. Pont. Max. anno sexagesimo circiter post mortẽ Christi scriptum reliquit in lib. 5. cap. 18. Constitutionum Apostolicarum, quòd Æquinoctium

verni

verni temporis tunc erat in die 22. mensis Martij, dum inquit: *Vos autem obseruate subtiliter Aequinoctium verni temporis, quod est 22. duodecimi mensis, qui dicitur Distrus*; nimirùm 22. nostri mensis Martij, vt affirmat Eusebius Cæsareensis in Lib. 7. hist. Eccles. cap. vlt. ex sententia S. Anatolij Laodiceni Episcopi, qui floruit anno Christi 280. circiter sub Imperatore Probo: Nam dies 22. mensis Distri secundum Macedones, est 26. mensis Phamenot secundum Ægyptios, & vndecimo Calendas Aprilis secundum Romanos, & proindè dies 22. mensis Martij, velut etiam optimè declarat Beda in lib. de Ration. temp. cap. 12. vbi agit de mensibus Græcorum, & in Libro de celebratione Paschæ, seu de Æquinoctio vernali, latiùs Sancti Anatolij sententiam pertractat, & defendit contra eos, qui in secundo ipsius Libro de Pascha pro vndecimo Kalendarum Aprilium corruptè legebant octauo Kalendarum Aprilium, & imposturam detegit non solùm authoritate dicti Eusebij Cæsareensis, sed etiam Victoris Capuanæ vrbis Antistitis, & Dionysij Exigui. Prædictam autem Constitutionem Sancti Clementis I. eruditè defendit etiam Marcellus Fracolinus in Tract. de temp. hor. canon. cap. 75. à num. 6. vsque ad 14. pag. 380. & 381.

Secundò manifestum est ex decreto dicti Sac. Cõcilij Cæsareensis; nempè per ea, quæ leguntur

in dicta Epistola synodica de terminis Paschæ, de qua supra, quæ impressa est inter opera venerabilis Bedæ Tom.2.in fine, in qua Sãctus Theophilus, postquàm Synodus statuisset celebrationem Paschæ non nisi in die Dominica, in qua Christus resurrexit, post Æquinoctium vernum esse faciendam, atque Episcopi cæteri determinatè dixissent ab octauo Calendas Aprilis, in quo Æquinoctium esse asserebant, sumendum esse principium paschalis obseruationis; ipse iudicans tres alios dies huic termino adijciendos esse, ita vt ab vndecimo die Kalendarum Aprilium Paschæ initium sumeretur; hæc verba protulit: *Ecce impium est, vt Passio Dominica tanti Sacramenti Mysterium extra limitem excludatur; passus namque Dominus ab vndecimo Kalendarum Aprilium, qua nocte à Iudæis traditus est, & ab octauo Kalendas resurrexit: Quomodò ergo tres dies extra terminum excludentur? Omnes Episcopi dixerunt; nulla ratione fieri debet, vt tantum Sacramentum extra limitem excludatur: sed hi tres dies intra terminũ inducantur, & desubter retrahere constitutum est; ergo in illa Synodo ab vndecimo Kalendarum Aprilium vsque ad vndecimum Kalendarum Majarum Pascha debeat seruari, & nec ante, nec post cuicunque constitutum limitem transgredi liceat*. Theophilus enim tamquàm Vir apprimè eruditus vel à peritis Mathematicis, vel à proprijs obseruationibus, non ignorabat Æquinoctiũ

fieri

fieri in die circiter 22. Martij, non autem in die 25. vt refert etiam Marcellus Francolinus in dicto Tract. cap. 77. num. 5. pag. 391. & quandam opinionem Pauli Middelburgensis egregiè reijcit in cap. 74. num. 3. 4. & 5. pag. 372.

Tertiò secundum Sanctum Epiphanium in Panario hæres. 51. contra hæresim, quæ non suscipit Euangelium Ioannis, & Apocalypsim, ait, *Christum resurrexisse 22. die mensis Martij, qua erat Aequinoctium; quò comperiuntur* (inquit) *omnes mentiri, qui non sunt filij veritatis*. Cui S. Epiphanij sententiæ concordat S. Augustinus in libro quæstionum veteris, & noui Testamenti, quæst. 106. primæ edit. vbi similiter *Aeqinoctium* ponit *in die* 11. *Kalendarum Aprilis, quando* (inquit) *Deus Mundum creauit, & quando primus dies Pascha est, idest primus dies primi mensis*.

Quartò secundum Nicephorum Gregoram in historia Byzantina lib. 8. à pag. 255. vbi de Paschatis correctione ad Andronicum Imperatorem, ibi: *Ac primùm necessariam esse dixi accuratam veri Aequinoctij inquisitionem, à quo (vt post dicetur) cætera omnia pendent; deindè proximè sequentis Plenilunij obseruationem quòd die circiter decima-quarta à coitu Solis & Lunę in eadem Zodiaci parte perpendiculari contingat; cùm autem Pascha nostrum Mosayco respondeat, hoc verò Plenilunium Aequinoctio proximum spectet; ijs explicatis ratio nostra omnibus*

per-

perspicua erit. Et paulò post; *Fit igitur exquisitum Aequinoctium in Vere, cùm Sol primam Arietis partem ingreditur, in qua etiam aequinoctialis circulus ab Astrològis describitur; neque verò singulis annis eodem modo fit: sed apud Nabonassarem sub finem vesperę vigesimi-quinti diei; apud Philippum Aridęum sub meridiem vigesimi-quinti diei eiusdem mensis. Quibus autem diebus Christus pro nobis mortem oppetijt die multùm ante Solis ortum, ac potiùs media illa nocte, &c.* Et pag. 260. inquit; *Eo igitur Plenilunio Pascha Iudai immolarunt, eo Aequinoctium fuit, eo & Seruator noster mortem pro nobis oppetijt; omnibus notum est tertium fuisse diem post Legis illud festum, quo Dominus noster à morte resurrexit mensis Martij die 25.* Inter modernos autem Ioannes Iacobus Hainlinus in dicta Synopsi mathematica in praxi Astronomiæ supputat dictum Æquinoctium anni Christi 34. labentis die 22. mensis Martij hor. 2. p.m. Et pariter etiam Sethus Caluisius in suo Opere Chronologico.

Cùm itaque secundum predictos Astronomos & SS. Patres, ac Doctores Æquinoctium vernum tempore vitæ Christi fuerit in die 22. circiter mẽsis Martij, & anno Christi 34. labente factum fuerit die 22. dicti mensis Martij; manifestum est Plenilunium diei sequentis 23. mensis Martij esse debuisse paschale secundum Legem Moysis, vulgatamque regulam, quam tradidit Beda in lib.

lib. de ration. temp. cap. 60. ibi; *vt quæ post Aequinoctium decima-quinta Luna occurrerit, primi mensis intelligatur*. Et infra; *quæ verò Luna in Aequinoctio, vel post Aequinoctium plena est, mox vbi Dominicus aderit dies, Pascha legitimum dabit*: Idem asserit in Libro de Paschæ celebratione. Et hinc patet quàm rectè scripserit S. Anselmus vbi supra in lib. 2. de Imagin. Mundi cap. 17. dum ait; *Sanctum Pascha ab Hebræis celebratum fuisse eo anno Passionis Christi in die 23. mensis, & Christum Dominum secundum legem fecisse Pascha die 22. præcedenti, & die 25. eiusdem mensis Martij resurrexisse*. Non autem ita S. Epiphanius, qui ait Hebræos tumultuantes in anno Passionis Christi anticipasse tres dies in celebratione Paschatis, putans Christum Saluatorem nostrum crucifixum fuisse die 20. mensis Martij, & die 22. resurrexisse, quod impossibile est; quia nunquàm fuit Plenilunium, nec in die 19. neque in die 20. mensis Martij, vti esse debebat; cùm notissimum sit Christum in crucem actum fuisse Luna lumine plenissima existente in die decima-quinta Lunæ. Indebita est igitur lamentatio illa de illegitima celebratione Sac. Paschatis, velut etiam aliorum omnium, qui non animaduerterunt diem illum, quem Passionis Christi Domini fuisse existimarunt, carere Plenilunio; ac proindè esse nullo modo potuisse diem crucifixionis Christi.

Non

Non obstat ergo, si quis diceret, quòd Sancta Ecclesia sit indifferens ad credendum, quòd Christus Dominus crucifixus fuerit, & resurrexerit mense Martio, vel mense Aprilis; eò quod hinc indè sint authores Catholici vtrumque sentientes, & affirmantes: Nam responderetur contrarium manifestè constare; nempè non solùm Ecclesiam à primis vsque temporibus adeò flagranter inuigilasse & elaborasse pro certitudine mensis, & diei Passionis, ac Resurrectionis Christi, vt ad sedandas turbulentas Quartadecimanorum controuersias super die celebrationis sacri Paschatis coactus fuerit B. Victor. I. Pont. Max. ad conuocandum super hac re Concilium in Cæsaream anno Christi 196. tanquàm ad locum à Iudæa non longè remotum, vt faciliùs dicti mensis, & diei scientia haberetur. In quo Concilio resolutum fuit, vt supra visum est, ex relatis etiam à Beda; quòd Christus Dominus passus fuit die 23. mensis Martij, & die 25. resurrexit: quæ determinatio per totum Orbem Christianum promulgata fuit, semperque retenta à SS. Patribus, & Ecclesiæ Doctoribus posterioribus, quos supra recensuimus; donec longo temporis lapsu moderni quidã opinantes, quòd dies 23. Martij anni Christi 34. non fuerit feria sexta, seu dies Veneris secundum ipsorum insufficientes supputationes, nec rectè aptatas literas Dominicales, neque inuenientes vllum

Ple-

Pleniluniũ in feria ſexta, vt opus erat, receſſerunt à dicto ſac. Concilij decreto, SS.PP. & Eccleſiæ traditionibus, ac typis perſuadere conati sũt Chriſti mortem, & Reſurrectionem in menſe Aprilis, & alij in alijs diebus mẽſis Aprilis, Eccleſia minimè approbante huius, & illius opiniones, imınò reluctante; ex quo à mille quadringẽtis, & ſeptuaginta ab hinc annis habet ſuam intentionem ritè & rectè fundatam, ac præſcriptam in dicto Concilio Cæſareenſi, atque etiam ab inueterata conſuetudine ſingularis venerationis, & obſeruantiæ dierum Veneris menſis Martij comprobatam.

Neque de hoc ante Alphonſi Toſtati Epiſcopi Abulenſis ætatem diſputatum eſt, qui fuit acriter repræhenſus, eò quòd ſcripſerit Chriſti Domini mortem fuiſſe in menſe Aprilis, & hæc eius opinio damnata, vt latè refert Alphonſus Salmeron tom. 1. in Comment. in euangelicam hiſtoriam, Prolegomeno 38. de vera Chriſti ætate, aſſert. 11. pag. 450. verſ. *Poſtremo loco*, ibi: *Verùm inter Tractatus Cardinalis* Ioán. *à Turre-cremata nondum in lucem editos, ſed tantùm manu-ſcriptos, vnum inueni, qui inſcribitur. In quinque Concluſiones Epiſcopi Abulenſis de mandato* Papa *à tribus Cardinalibus examinatas.* Prima *inter eas hæc damnata erat: Dominum* Ieſum *paſſum anno 33. ætatis ſuæ currente. Secunda: Chriſtum 3. Aprilis mortuum.* Velut etiam notat Henricus Philippi in

Quæstionibus chronologicis de annis nati, & passi Saluatoris cap. 19. num. 2. pag. 86. Vixit autem Alphonsus Tostatus sub Sigismundo II. Imperatore circa Annũ Christi 1430. temporibus Martini V. & Eugenij IV. Pont. Rom. Et in suo Defensorio part. 2. cap. 19. pag. 24. col. 1. & 2. scribit ætate sua sub duobus Pontificibus excuti cœptum; an Passio Christi Domini fuerit de mense Martio, magnaque Theologorum, Mathematicorum, & Iudæorum contentione conclusum fieri non potuisse, vt secundum Astrologiam Christus passus sit iuxta Augustinum, & quosdam alios Patres Martij 25. die, feria sexta, & in Parasceue Iudæorum, ac proindè quia inuenit in die 3. Aprilis anni Christi 33. labentis Plenilunium, & feriam sextam; ideò sensit in illo Plenilunio fuisse diem, mensem, & annum Passionis Christi; sed contra eum inuehit quoque Ægidius Bucherius in Belgio Romano Ecclesiastico Anno 1655. edito lib. 4. cap. 7. pag. 137. *Primò, quòd supponerent eam Augustini, aliorumque quorumdam dumtaxat, esse etiam omnium* Patrum *sententiam, quod non est: Secundò, quòd* Patres *potiùs Synodi Cæsareensis (quæ anno Chisti vulgari, seu Dionysiano 196. iussu S. Victoris* Papæ *Romani in* Palestina *ad hoc ipsum indagandum coacta est) præ cæteris omnibus excutere, refutareque debebant, qui post seriam indagationem Christum decimo Kalendas Aprilis, seu Martij vicesimo-*

mo-tertio passum, octauo Kalendas Aprilis resurrexisse definierunt. Quod Veritati plenissime respondet, si Cyclum Solis &c. Rursùs idem Bucherius vbi supra num. 2. declarando S. Augustini, eiusque assclarum mentem, conciliat Decreto dictę Synodi Cæsareensis; ex eò quia *cùm duplex illo anno* Pas*sionis Christi* Pa*scha fuerit, alterum antiqunm & legàle Iudæorum, alterum nouum seu recens Christianorum; et* Pa*scha Iudaicum, & crucifixionis Christi inciderit in die Veneris 23. Martij;* Pa*scha verò nouum Christianorum, & Resurrectionis Christi inciderit in die Dominico 25. dicti mensis Martij, S. Augustinus, Tertullianus, & Chrisostomus fallaci quadam Homonymia à* Pa*schate dictæ Resurrectionis nondum tunc vsurpato ad* Pa*scha legale Iudæorum dictæ crucifixionis, quod tunc solùm in vsu erat, & verè* Pa*ssionis existit; abducti sunt.*

Post Tostatum fuit Ioannes Lucidus, qui vixit Anno Christi 1530. quem plures sequuti sũt scribentes cum eo, quòd Christus Dominus passus fuerit dicta die 3. Aprilis anno ætatis suæ 33. labente, vt videre est in suo libro de emend. temp. in Opusc. de vero die Passionis Christi cap. 9. Inter quos Scaliger, mutata opinione, in Prolegomenis libri de emend. temp. pag. 28: secundæ edit. & lib. 6. vbi de anno Natalis Domini à pag. 542. vsque ad 562. & sequent. Et cum eo Philippus Labbeus Bitur. in tom. 2. de Scriptoribus Ec-

clesiast. dissertation. philolog. in Abaco chronologico noui Testamenti in titulo, *Vita Christi breuis summa*. Et etiam Ægidius Strauchius in Breuiario chronologico nuperrimè edito pagin. 1093. & 1118. Item Petrus Pitatus in Compendio super anni solaris, & lunaris quantitate Tract. 2. conclus 3. Franciscus Iunctinus in Comment. sphær. Sacro-boschi cap. 4. à pag. 296. vsque ad 309. Ioannes Zarlinus in Opusc. de vero anno, & die mortis Christi, in tom. 4. suorum Operum, & alij recentiores Astronomi, Chronologi, & Theologi, quos numerat Ioann. Bapt. Ricciolus apud Manfredum in Vindicijs Kalend. Gregor. pag. 15. & idem in lib. 5. Almagesti sui cap. 18. pag. 360. col. 2. cum quibus pariter sensit Christum passum fuisse die 3. Aprilis anno 33. ætatis suæ labente. Dimissis cæteris, qui in alijs diebus Aprilis, vt Scaliger die 23. Aprilis, & cum eo Ioannes Iacobus Hainlinus in Synopsi mathematica, vbi supra, & infra, atque etiam in Chronologia mystica pag. 56. & 57. edita 1656. Et Keplerus die 11. Aprilis, ac in alijs annis; de quorum errore inferiùs differemus.

Et primò friuola est assertio eorũ ex præfatis, qui putant satis esse Christi Domini crucifixionẽ fuisse ea Luna, cuius Nouilunium fuerit in mense Martio; licet Plenilunium inciderit in mense Aprilis, quasi totus ille mensis lunaris Martio

possit

possit adscribi, in quo coeptus asseritur: nã SS. Patres omnes non de lunatione mensis Martij, sed de ipso mense Martio, & diebus dicti mensis Martij expresse locuti sunt, non autem de lunatione Martij, & diebus 14. & 15. dictæ lunationis mensis Martij; quia minimè ignorabant lunationes Martij frequenter esse posse non paschales, quando Plenilunia dictarum lunationum mensis Martij incidunt ante Æquinoctium vernum, quod tunc temporis quoque fiebat de mense Martij, nunquàm autem, & impossibiliter de mense Aprilis; preterquàm quòd Passioni Christi de mense Aprilis manifestè obstat dicta inueterata Ecclesiæ consuetudo singularis venerationis & obseruantiæ vniuscuiusque sextæ feriæ mẽsis Martij, non autem mensis Aprilis; nec non etiam quòd dictum Plenilunium diei 3. Aprilis non incidit in feria sexta, velut erroneè putauit præfatus Tostatus, eiusque Sectatores; vt infra demonstrabimus.

Rursus vana est probatio à nonnullis ex his desumpta ab Eclipsi à Phlegonte enarrata, quæ contigit anno Christi 33. lab. nimirùm anno 4. Olympiadis 202. per quàm Eclipsim, inquit, adeò obscuratus fuit Sol, vt stellæ visæ fuerint, & terræ motus magni facti sint eadem Eclipsis hora: nam dictæ Eclipsis annus non fuit annus 1. Olympiadis 203. nimirùm annus Christi

ſti 34. in quo fuit crucifixus ſecundum SS. Patrum ſententiam; ſed fuit annus 4. Olympiadis 202. videlicet annus ante Chriſti crucifixionem, qui fuit ætatis eius 33. Et quoniam Phlegon nullam facit mentionem de menſe, nec de die talis Eclipſis, ſed tantùm de anno Olympiadis, & quòd fuerit hora 6. diei; idcircò nulla vrget ratio, cur talis Eclipſis adſcribi debeat anno, menſi, ac diei Paſſionis Chriſti, magis quàm alteri anno, menſi, & diei: Et eò magis dicente Euſebio, vt refert Franciſcus Iunctinus Comment. in ſphær. Sacroboſchi cap.4.pag.429. *Quod iſte Phlegon declarauit hoc quidem ſub Tyberio Cæſare contigiſſe; non tamen expreſſit oppoſitionem luminarium fuiſſe*. Nouilunia verò ecliptica anni Chriſti 33. lab. ſupputare fecimus (vt infra) à quibus nihil infertur, & præſertim etiam cùm Eclipſes, tam Solis, quã Lunæ, ſint ita frequentes, vt ſingulis annis in toto terrarum Orbe quatuor neceſſariò fiant lege naturæ, licet non ſemper vbique viſibiles, nec ſemper totales, ac proindè potuerit eſſe Solis aliqua Eclipſis naturalis viſa vbi Phlegon: non autem illa miraculoſa tempore Paſſionis Chriſti, quæ fuit anno ſuæ ætatis 34. labente, qui correſpondet anno 1. Olympiadis 203. & non anno 4. Olympiad. 202. vt ait Phlegon.

Noui-

Nouilunia, quæ propter vicinitatem ad Nodum lunarem, tùm boreum, tùm austrinum potuerunt esse ecliptica, anno Christi 33. labente ad Meridianum Romę supputata.

PRimum Nouilunium fuit die 19. Martij hor. 4. ante meridiem circiter Sole cum Luna existente in grad. 25. min. 50. circiter Piscium; & quia Nodus boreus tunc erat in grad. 5. min. 43. Arietis distans 9. grad. circiter à Luminaribus, ideò Eclipsis non fuit totalis.

Secundum Nouilunium fuit die 17. Aprilis hor. 8. circiter post meridiem Sole existente in grad. 24. min. 47. circiter Arietis; & quoniam Nodus boreus erat in grad. 4. min. 10. Arietis distans 20. grad. & ampliùs à Luminaribus, idcircò nulla forsan fuit Eclipsis.

Tertium Nouilunium fuit die 12. Septembris hor. 2. circiter ante meridiem Sole cum Luna existente in grad. 16. min. 22. circiter Virginis; & quia Nodus austrinus reperiebatur in grad. 26. min. 20. Virginis distans 10. grad. circiter à Luminaribus, proptereà Solis Eclipsis non fuit totalis.

Quar-

Quartum Nouilunium fuit die 12. Octobris hor. 8. circiter ante meridiem Sole existente in grad. 15. min. 36. Libræ; & quia Nodus austrinus tunc erat in grad. 24. min. 47. Virginis distans à Luminaribus grad. 21. circiter, qua propter nulla fuit Eclipsis.

Ergo nulla fuit Eclipsis Solis naturalis, nec ita totalis, vt stellæ visæ fuerint vbique terrarum in illo anno [redacted] ætatis Christi 33. labente, qui secundum Phlegontem fuit 4. Olympiadis 202. neque miraculosa, nisi anno ætatis eius 34. labente, in quo verè crucifixus fuit, vt supra visum est; & in quo nullæ Eclipses propter Nodi borei, & austrini existentiam tunc in signis Piscium, & Virginis esse potuerunt in Ariete, & Libra; vbi Nouilunium, & Plenilunium paschale necessariò incidere debet.

Ex hactenùs itaque deductis euidentissimum est, Christum Dominum alio mense, alio die, nec alio anno crucifixum fuisse, nisi anno suæ ætatis 34. labente, mense Martio, eiusque mensis die 23. nec resurrexisse nisi die 25. eiusdem mensis. Remanet modò dilucidandum ad huius veritatis maiorem euidentiam, & ad integram vniformitatem cum euangelica doctrina, quòd dicta dies 23. mensis Martij dicti anni Christi 34. labentis fuerit feria sexta, nimirùm dies Veneris; & dies 25. eiusdem Martij fuerit dies Dominica: Nul-

la

la enim alia potiori ratione exclusum est à posterioribus omnibus Chronologis, & Astronomis Computatoribus Plenilunium mensis Martij anni Christi 34. labentis; nisi quia secundum computa eorum, Plenilunium hoc non incidit in feria sexta, seu die Veneris; sed in feria tertia, seu die Martis. Propterea si per nos demonstrabitur, quòd dies 23. Martij dicti anni 34. labentis fuit feria sexta, scilicet dies Veneris; & insuper quòd Plenilunia à prædictis Chronologis, & Astronomis habita pro paschalibus, & conuenientibus diei, & anno Passionis Christi Domini, verè non inciderint in feria sexta, nimirùm in die Veneris; hæc quæstio erit omninò definita.

Præmittendum autem primò est, quòd anni noui Iuliani vsus, & executio speciatim demãdata fuit Sacerdotibus Romanis, ita vt confectum ab ipsis Kalendarium Romanum diffusum fuerit per omnes gentes, & Populos Romano Imperio subiectos; adeò vt principaliter dicti anni Iuliani vsus manserit penes Proconsules, Prætores; Præsides, Vicarios, Procuratores, & Tabellarios Prouinciarum, ac Vrbium Romano Imperio subditarum, nempè iusta & ordinata enumeratio mensium, & dierum omnium anni noui solaris constantis 365. diebus cùm quadrante à Iulio Cesare instituti: nam Hebræis, & alijs, qui vtebantur anno lunari dierum 354. ob religionis, &

sacrorum dissimilitudinem, & mensium diuersitatem ęgrè adaptari poterat dicti anni solaris vsus; propterea Proconsules, Prætores, Præsides, Vicarij, Procuratores, Tabellarij, alijque Ministri ad exteras Nationes longinquas, & ad Iudæam missi statim post publicationem dicti anni solaris vsi sunt anno Iuliano iuxta eis datam normam à Sacerdotibus Romanis, quorum erat hoc officium, & cura; ita vt statim post anni correctionem à Iulio Cæsare initam dixerint, & scripserint diem illum esse primum primi mensis anni, nimirùm Calendis Ianuarij, & annum primum incipientem à dicta institutione, & successiuè sequentem diem dixerint, atque scripserint esse diem 2. mensis, nempè quarto Nonas Ianuarij; & sic de alijs mensium diebus.

Secundò præmittendum est, quòd in qualibet correctione, seu reformatione annorum ciuilium solarium, vel lunarium à quibuscunque Principibus, & Populis quomodòlibet facta; quàmuis videatur fieri per additionem dierum, tamen minimè fit, nec per additionem, nec per ademptionem veri temporis anni, videlicet dierum, ac mensium: sed tantùm per ademptionem ab anno ciuili corrigendo, numeri dierum in annorum multidine indebitè numeratorum propter fragmenta dierum, nempè veri temporis debita magnitudini anni solaris, vel lunaris, & neglecta,

vel

vel crasso modo computata in dictis annis ciuilibus solaribus, vel lunaribus; & per huiusmodi ademptionem malæ enumerationis dierum corrigitur annus ciuilis labascens, & reducitur ad sibi debitam, & præscriptam formam, sicut fecit Iulius Cæsar in anno Numæ Pompilij, & Gregorius XIII. Pont. Max. in anno Iulij Cæsaris; per hanc autem ademptionem malæ enumerationis dierum nulla accidit euariatio, seu mutatio feriæ, neque motus Solis, nec Lunæ, neque cæterorum Planetarum; quia prouidetur indebitæ enumerationi illorum dierum factæ in tali mense, & anno, ac in tali feria, atque in tali motu coelesti; sed feria, quæ in dies currit, & quæ post singulos 28. annos recurrit, est necessariò eadem in dictis annis ciuilibus, nec immutari potest per correctionem annorum ciuilium, eorumque dierum apparentem ademptionem: Et propterea Astronomi docent regulam indagandi feriam per conuersionem annorum ciuilium vnius Populi in annos ciuiles alterius Populi, vt Reinholdus inter alios in tabulis Prutenicis præcepto 7. pag. 24. & 25 ibi, *ideò dies 12. Nouembris fuit Dominicus, vel Iudæis prima feria sequens Sabbatum*; & hæc patent in correctione anni ciuilis Iuliani facta à Gregor. XIII. Pont. Max. Anno 1582. die 5. Octobris, vbi in nihilo mutata feria, nec motu Planetarum diurno dies 5. dicta fuit dies 15. Octobris, ex quo ade-

mit dies 10. ab illo Anno 1582. tanquàm erroneè additos anno ciuili Iulij Cæsaris propter excessiuas intercalationes dierum in annis bissextilibus à seculis retroelapsis post Conciliũ Nicœnum, & mensis Octobris dicti anni factus est dierum 21. & sic annus ille 1582. euasit dierum 355. vt videre est in Ephemeridibus Ioannis Antonij Magini dicti Anni 1582.

Similiter in correctione anni Numæ Pompilij à Iulio Cæsare peracta prouisum fuit indebitæ numerationi dierum per decretum, seu edictum Iulij Cæsaris, quòd Calendæ Octobris dicerentur Calendæ Ianuarij, nulla facta mutatione feriæ, neque motus, positusque Solis, & Lunæ, qui erat in dictis Calendis Octobris eo anno, in quo Iulius Cæsar emendauit dictum annum ciuilem Numæ. Prouidit namque Iulius Cæsar excessiuæ numerationi dierum, per quam paulatim excrescebat anticipatio Solstitij hyberni in anno ciuili Numæ lunisolari, reducendo dictum Solstitium hyemale in sua prisca sede à Numa præfinita, nimirùm ad Calendas Ianuarij per ademptionem non dierum, sed erronei numeri dierum, qui excreuerat ad numerum 90. dierum in illo anno ciuili Numæ vltimo ante eius correctionẽ; & consequenter efficiendo annum illum ciuilem Numæ postremum mensium nouem, non autem quindecim mensium, vt putarunt Suetonius,

Ma-

Macrobius, & Scaliger, de quibus infra. Quemadmodùm quoque fecit Gregorius XIII. Pont. Max. in correctione anni ciuilis Iulij Cæsaris reducendo Æquinoctium vernum in sua prisca sede, nempè ad diem 21. Martij à Sac. Concilio Nicoeno præfinita per ademptionem non dierum, sed erronei numeri dierum, qui excreuerat ad numerum decem dierum anticipando Æquinoctiũ vernum in illo anno ciuili Iulij Cæsaris vltimo ante eius correctionem, & consequenter efficiendo annum illum ciuilem Iulij Cæsaris postremũ (vt dixi) dierum 355. Si enim correctio Iulij Cæsaris fuisset per ademptionem dictorum 90. dierum à dicto anno ciuili Numæ postremo, scilicet à Kalendis Octobris (vt opinatus est Scaliger, veluti modò dicemus) Sol Kalendis Octobris dicti anni primi correctionis Iulij Cæsaris fuisset in principio Cancri, & annus ille ciuilis Numæ postremus fuisset sex mensium; scilicet quantum est à Solstitio hyemali, quod fit in Capricorno, ad Solstitium æstiuum, quod fit in Cancro existente Sole: Sed verè fuit annus ille nouem mensium; quia per edictum Iulij Cæsaris Calendæ Octobris dicti anni Numæ postremi nuncupatæ sunt, & verè fuerunt Calendæ Ianuarij; & Solstitium hyemale velut in Ianuario Numæ: nam anno illo correctionis iam præterierat octennium, in quo (more solito) Sacerdotes æquare

sole-

ſolebant annum ciuilem Numæ lunarem anno ſolari ; videlicet vbi in ſpatio octennij tres menſes debebantur anno ciuili Numæ lunari, ad hoc vt anno ſolari æquaretur, ſeu ad ſolarem reduceretur, veluti plenè conſtat ex ijs, quæ latè ſupra diximus in cap. 3. de Anno ciuili Numæ Pompilij, & in cap. 4. de Anno ciuili Iulij Cæſaris, etiam ex Scaligero in lib. 2. de emend. temp. vbi de anno veteri Romanorum à pag. 124. primæ edit. & pag. 186. ſecundæ edit. vbi concludit, quòd ante correctionem Iulianam ferè vno ſeculo Calendæ Ianuarij Romani cœperunt ſemper ab Autumno ; & quòd pluſquàm tres menſes diſſimulentur in faſtis conſularibus, tamquàm nulli fuerint in rerum natura.

Sicut ergo in anno Numæ Sol erat in principio Capricorni in Calendis Ianuarij ; ita pariter Sol fuit in principio Capricorni tempore correctionis anni veteris Numæ à Iulio Cæſare factæ, ac proindè in anno nouo Iulij Cæſaris, quàmuis non præcisè in eodem gradu propter anticipationem Solſtitiorum, & Æquinoctiorum, quæ à tēpore Numæ vſque ad tempora Iulij Cæſaris irrepſit ſex circiter dierum ; per quam Sol in Calēdis Ianuarij tempore Numæ erat in principio Capricorni : tempore verò Iulij Cæſaris erat in grad. 6. circiter Capricorni, vt patet ex ſupputationibus noſtris in Prodromo cap. 12. pag. 286.

ſub

sub tempore reformationis anni à Numa Pompilio: Et cap. 13. pag. 313. sub tempore institutionis anni Iulij Cæsaris; tùm quia cùm Iulius Cæsar anni sui ciuilis exordium accommodare voluerit ad popularem vsum, & ad beneficium rei rusticæ, statuit illius exordium sub ingressu Solis in signum Capricorni Zodiaci stellati, seu octauæ sphæræ; quod signum, seu imago Capricorni eo seculo incipiebat in grad. 6. circiter Capricorni Zodiaci primi mobilis, cui ingressui consentiebant etiam ingressus Solis in reliqua signa Zodiaci octauæ sphæræ cardinalia, vt latè diximus in Prodromo cap. 19. pag. 392. & 393.

Ex his etiam manifestum fit dictorum annorum ciuilium Numæ, & Iulij Cæsaris correctiones non fuisse factas per ademptionem, neque per additionem veri temporis anni, nempè dierum, & mensium competentium anno coelesti: sed per ademptionem numerationis erroneæ dicti veri temporis anni coelestis paulatim, & insensibiliter fermè factæ in dictis annis ciuilibus; vt præclarè etiam habetur in Lege, Cùm bissextum ff. de verb. & rerum significatione, vbi *Q. Mutius omnes dies mensis intercalaris obseruabat pro momento temporis.* Similiter ex iisdem patet quantum hallucinati fuerunt Suetonius, Macrobius, Dio, Solinus, ac alij, & post ipsos Scaliger in lib. 4. de emend. temp. vbi de anno Romanorum Iuliano

pag.

pag. 156. primæ edit. & pag. 228. secundæ edit. dùm putauerunt, quòd annus ille correctionis, qui dictus est confusionis, fuerit 15. mensium, seu 444. dierum; nã minimè fuit 15. mensiũ solariũ, nec lunariũ, quia licet dẽptis dictis 444. diebus ab anno lunari Numæ, qui erat 354. dierum, remanserint 90. dies, nimirùm menses tres, tamen non erant menses illius anni ciuilis Numæ postremi, in quo facta est dicta correctio à Iulio Cæsare, sed erant tres lunationes paulatim coadunatæ in spatio octennij tunc elapsi ab altera reductione anni lunaris ad solarem, quam facere consueuerant singulis octo annis Sacerdotes; & ideò iam prælapsis 99. mensibus lunaribus, seu lunationibus in dicto octennio solari expleto, nempè in spatio 96. mensium solarium ab altera reductione facta à Sacerdotibus, scilicet post reditum Solis octo vicibus ad signum Capricorni, vbi Sol gradiebatur in mense Ianuarij tempore institutionis anni ciuilis Numæ, & sic redeunte Sole ad signum Capricorni in 96. mensibus solaribus exactè post 99. lunationes, seu menses lunares Numæ, pronunciabant mensem illum, in quo post dictum octennium fiebat reditus iste Solis ad signum Capricorni cum iisdem præcisè initijs mensium lunarium, & consequenter lunationum in eodem circiter Zodiaci gradu, veluti fiebant in octennio præcedenti, esse mensem Ianuarium secundum,

pri-

primæuam Numæ inſtitutionem, per quam mẽſis Ianuarius erat primus, & Princeps anni ſui ciuilis; quia propter nullam habitam conſiderationem dictarum trium lunationum, ſeu menſium lunarium in ſpatio dicti octennij paulatim coadunatarum in ſpatio 96. menſium in octennio ſolari, & 99. menſium in octennio lunari, menſis Ianuarius, quem Numa Soli in Capricorno alligauit, erroneè nuncupabatur October, & videbatur in menſẽ Octobris incurriſſe ex eiuſdẽ Scaligeri animaduerſionibus in dict. lib. 2. de emẽdat. temp. vbi de veteri anno Romanorum pag. 124. primæ edit. & 186. ſecundæ edit. Et September Numæ Romanus in Iunium Iulianum, & ſic de cæteris quodammodò retrocedendo. Sed reuerà tres illæ lunationes conſultò prætermittebantur à Sacerdotibus, donec completæ poſt abſolutum octo annorum ſolarium ſpatium æquarentur, veluti lege naturæ neceſſariò æquabantur eidem anno lunari Numæ Soli alligato in menſe Ianuario ſub ſigno Capricorni progrediente Sole, vt dictũ eſt. Quàmuis enim Sacerdotes vterentur menſe intercalari Mercedino, alijſque diebus pro æquandis annis ciuilibus; tamen verè nihil vnquàm addebant magnitudini anni ſolaris cœleſtis, ſed expectabant reductionem anni lunaris ad ſolarem lege naturæ ſingulis octennijs neceſſariò futu-

ram, eamque per publicum edictum promulgabant. Ille igitur annus ciuilis Numæ postremus, in quo facta est à Iulio Cæsare eius correctio, seu æquatio cum anno solari, & in quo reiecto anno illo lunisolari Numæ, introductus est & vsu receptus annus solaris; minimè fuit 15. mensium, nec solarium, nec lunarium, sed nouem mensium solarium, totidemque fermè lunarium, seu lunationum, dato initio illius à mense Ianuario tanquàm primo anni mense à Numa iam pridem instituto, & Soli alligato in Capricorno. Itaque hallucinati sunt præfati authores Historici, quia viderunt saltum hunc à Calendis Octobris ad Calendas Ianuarij sine motu, & sine tempore fieri naturaliter non potuisse: sed iste saltus nihil aliud fuit, nisi decretum à Iulio Cæsare emanatum, quòd Calendæ Octobris dicerentur, & nuncuparentur Calẽdæ Ianuarij, minimè mutato motu Solis, nec Lunæ, neque feria talium Calendarum; quemadmodùm in nihilo mutatæ apparent in correctione Gregorij XIII. Scaliger verò deteriùs hallucinatus est subtrahendo à Calendis Octobris, vt legitur in suo lib. 5. de emend. temp. secundæ edit. quando post plures ambiguitates statuit tempus natalis Octauiani fuisse de mense Iulij, Sole existente in Cancro; cùm verè fuerit die 24. Decembris, Sole existente in

prin-

principio Capricorni, vt latè diximus in Prodromo cap. 10. de Epocha institutionis anni Iuliani pag. 231. & 232. quidquid sibi non constans senserit idem Scaliger in locis ibidem citatis; & alij pariter ibidem, & vbi supra in dicto cap. 3. de veteri anno Numæ. Et in cap. 4. de Anno ciuili Iulij Cæsaris pag.

Tertiò præmittendum est, quòd in conseruatione annorum ciuilium, & in suis determinatis ac præfixis sedibus perpetua statione, ac firmitate, & inuariabilitate fit additio, seu (quod idem est) intercalatio illorum dierum præcisè, quæ præfinita fuit à Principe illius anni ciuilis institutore, quæ nisi seruetur, vel nisi exactè conformetur cum vera magnitudine anni cœlestis solaris, vel lunaris, & non sit excessiua, seu crassa Minerua computata; denuò annum illum correctione indigentem efficit, vt supra dictum est: Verùm per huiusmodi additiones, seu intercalationes dierum, quotquot sint, fit necessariò etiam mutatio feriæ, motusque cœlestis diurni incidentis in dictis diebus, qui adduntur, seu intercalantur, vel rectè & iustè, vel malè & erroneè intercalentur, vt manifestum est ab Ephemeridibus quibuscunque in singulis quadriennijs bissextilibus, in quibus addito die vno mensi Februario, ac proindè effecto dierum 29. dies ille Februario

additus, addit quoque eidem Februario feriam, & motum Solis, & Lunæ eidem diei addito conuenientem; idemque dies, si additus non fuisset mensi Februario, esset primus dies mensis Martij, motusque Solis, & Lunæ, aliorumque Planetarum, qui datus est in eo anno Bissextili mensi Februario, esset primæ diei mensis Martij: addere namque dies, velut etiam subtrahere, nihil aliud est, quàm addere, vel subtrahere tempus; addere autem tempus, est addere motum, quia tempus impossibile est sine motu existere, & motum sine tempore; quia tempus est mensura motus, vt docet Aristoteles lib. 8. physic. text. 76. & lib. 2. de gen. & corrupt. text. 61. & nos etiam diximus in cap. 5. præfationis Prodromi pag. 67. & 68.

Quartò præmittendum est, quòd in correctione anni [redacted] Numæ Pompilij facta[redacted] per Iulium Cæsarem, & consequenter in institutione noui anni Iuliani contigit, vt dies illa primi mẽsis Ianuarij fuerit dies Sabbathi, & Nouilunium quoque in eo die inciderit; quod est indubitatum penes Chronologos, & Astronomos omnes, inter quos Ioannes Lucidus Samothæus ex Gallia ante Scaligerum, quam feriam Sabbathi, & Nouilunium latè probat per supputationes Pauli Middelburgensis Episcopi Foro-semproniensis, atque etiam Ioannis Stofflerini, & ex tabulis Alphonsinis,

nis,

nis, alijsque, etiam Ptolemæi, vt videre est in suo libro de emend. temp. in Opusculo de vero die Passionis Christi cap. 6. pag. 171. & 172. & in cap. 5. pag. 168. & 169. & in tabula Annalium temporum pag. 112. Et videre est etiam à supputationibus hic inferiùs positis secundum nostras Tabulas Romanas factis; & successiuè contigit, vt dies secunda Ianuarij dicti anni primi Iulij Cæsaris fuerit dies Dominicus, & secundum Hebræos fuerit prima Sabbati; secundum verò Astrologos Ægyptios, & Chaldæos prima illa dies Ianuarij Saturno adscripta fuit, & dies secunda Soli, & sic etiam de cæteris dicti mensis Ianuarij diebus. Primi namque Patres, velut inquit Reinoldus in Tabulis Prutenicis præcepto 7. pag. 24. & 25. *Ad exemplum creationis dies sex destinarunt operibus rusticis, & œconomicis, quæ necessaria sunt ad hanc vitam, & hominum inter se societatem tuendam; septimum vacari omni opere voluerunt, totumque Deo, ac diuinis rebus sacrum esse, in quibus homines de Deo, de peccato erudirentur, & quantum fieri posset sanctis opinionibus ab ipsis incunabulis imbuerentur: Ideò enim septima dies accepit Sabbati nomen à quiete, vt admoneremur relictis alijs rebus, & studijs, quæ sunt præsentis vitæ certa tempora, etiam pijs meditationibus,*

&

& colloquijs de Deo, & de futura vita tribuenda esse, & reliqui dies sex ad Sabbatum, veluti ad caput referuntur; vocantur enim prima Sabbati, secunda, tertia, quarta, quinta, & sexta, ut septimo loco Sabbatum veluti precedentium consumatio accedat; Loco autem Sabbati Sancta Ecclesia, post Christi Domini Resurrectionem, primam feriam celebrat; quam vocamus diem Dominicum.

Suppu-

Supputatio secundum nostras Tabulas Romanas loci Solis, & Lunæ in meridie diei primæ Ianuarij anni 45. ante Christi aduentum, nempè anni 1. lab. ab Institutione anni Iuliani à Iulio Cæsare facta.

SOL.

S	G	l	ll	
9	6	47	35	Epocha Christi.
0	0	7	24	An. 45. complet. subtr.
9	6	40	11	Noua Radix an. 45. ante Christum.
0	0	59	8	Dies vnus demendus.
9	5	41	3	Longitudo Solis ad dictam Radicem:
0	0	59	8	Die 1. Ianuarij in Meridie:
9	6	40	11	Longitudo media summata.
2	8	17	0	Apogæum subtr.
6	28	23	11	Anomalia Eccentrici.
	1	0	30	Aequatio centri addenda.
9	7	40	41	Longitudo Solis æquanda.
	0	57	53	Differentia æquationis subtrahenda.
♑	6	42	48	Longitudo vera Solis ad dictum tempus.

G	l	ll	
1	0	30	*An. 45. ante Christ.*
0	2	37	*An. 1588. Christi.*
0	57	53	*Differentia subtr.*

LVNA.

S	G	l	ll	
4	1	39	0	Epocha Christi.
6	27	13	50	An. 45. complet. subtr.
9	4	25	10	Noua Radix an. 45. ante Christum.
0	13	10	35	Dies vnus demendus.
8	21	14	35	Longitudo Lunæ ad dictam Radicem.
0	13	10	35	Die 1. Ianuarij in Meridie.
9	4	25	10	Longitudo media summata.
8	9	12	49	Apogæum subtrahendum.
0	25	12	21	Anomalia Eccentrici.
9	6	40	11	Long. media Solis subtrahenda à long. med. Lunæ.
11	27	44	59	Elongatio Lunæ à Sole.
11	25	29	58	Elongatio duplicata.
0	0	40	0	Aequatio centri subtrahenda ab Anomalia.
0	24	32	21	Anomalia æquata.
	5	2	0	Maxima prostaphæresis orbis.
9	4	25	10	Longitudo media Lunæ.
0	1	55	40	Aequatio orbis subtrahen.
♑	2	29	30	Longitudo vera Lunæ ad dictum tempus.

Noui-

Nouilunium primum post prædictam Institutionem Anni Iuliani.

Anno 45. ante Christi aduentū die 1. Ianuarij hor. 9. min. 15. p. m. Romę.

SOL.

S	G	I	II	
9	6	47	35	Epocha Christi.
0	0	7	24	An. 45. complet. subtr.
9	6	40	11	Noua Radix an. 45. ante Christum.
0	0	59	8	Dies vnus demendus.
9	5	41	3	Longitudo Solis ad dictam Radicem.
0	0	59	8	Die 1. Ianuarij
9	6	40	11	Longitudo media summata in Meridie.
0	0	22	11	Hor. 9.
0	0	0	37	Minut. 15.
9	7	2	59	Long. media ad d. tempus.
2	8	17	0	Apogæum subtr.
6	28	45	59	Anomalia Eccentrici.
0	1	1	13	Aequatio centri addenda.
9	8	4	12	Longitudo Solis æquanda.
	0	57	48	Differentia æquationis subtr.
♑	7	6	24	Longitudo vera Solis.

G	I	II	
1	1	13	*An. 45 ante Christi.*
0	3	25	*An. 1588.*
0	57	48	*Differentia subtr.*

LVNA.

S	G	I	II	
4	1	39	0	Epocha Christi.
6	27	13	50	An. 45. complet. subtr.
9	4	25	10	Noua Radix an. 45. ante Christum.
0	13	10	35	Dies vnus demendus.
8	21	14	35	Longitudo Lunæ ad dictam Radicem.
0	13	10	35	Die 1. Ianuarij.
0	4	56	28	Hor. 9.
0	0	8	14	Min. 15.
9	9	29	52	Longitudo media Lunæ ad dictum tempus.
8	9	15	23	Apogæum subtrahendum.
1	0	14	49	Anomalia Eccentrici.
9	7	2	59	Long. media Solis subtrahenda à long. med. Lunæ.
0	2	26	53	Elongatio Lunæ à Sole.
0	4	53	46	Elongatio duplicata.
0	0	44	0	Aequatio centri addenda Anomaliæ.
1	0	58	49	Anomalia æquata.
	5	2	0	Maxima prostaphæresis.
9	9	29	52	Longitudo media Lunæ.
0	2	23	50	Aequatio orbis subtrahen.
♑	7	6	2	Longitudo vera Lunæ.

Quintò

Quintò præmittendum eſt, quòd Cyclus Solis 28. annorum, qui eſt etiam Cyclus Literarum Dominicalium, eo quòd Literæ Dominicales poſt 28. annos eodem prorſus ordine recurrunt; quàmuis non ſit ſimpliciter & abſolutè neceſſarius, cùm ſine eo Cyclo Solis longè expeditiùs literam Dominicalem cuiuſcumque anni reperire poſſimus, vt tradit Clauius in Kalend. Greg. cap. 21. pag. 405. tamen ſi quærantur per ſuas regulas literæ Dominicales pro annis Chriſti prope eius Natiuitatem, inuenientur eæ, quæ eſſe debuiſſent, ſi inſtitutio Iulij Cæſaris ſeruata fuiſſet: ſed quia, vt ait idem Clauius in pag. 411. dicti cap. 21. *Idolorum Sacerdotes errorem in intercalatione commiſerunt, quem Auguſtus poſteà correxit, fuerunt vſque ad annum Domini quartum incluſiuè aliæ literæ Dominicales*, vt demonſtrat per duas ibi ſequentes tabellas, vnam literarum Dominicalium ſecundũ correctionẽ Octauiani Auguſti, alterã ſecundum inſtitutionem Iulij Cæſaris, & regulas Kalendarij, ſubdens deindè; *Itaque Dominicales literæ iuxta præſcriptum Kalendarij à Natali Chriſti, id eſt ab anno O. vſque ad annum 4. incluſiuè diuerſæ ſunt ab alijs, quas correctio Auguſti Cæſaris debet, ſed poſt annum quartum nulla ampliùs varietas interuenit.*

Cùm itaque ſine Cyclo Solis longè expeditiùs literam Dominicalem cuiuſcumque anni reperire poſſimus, fuerintque aliæ literæ Dominica-

les vſque ad annum à Natiuitate Chriſti 4. incluſiuè propter errorem Sacerdotum Romanorum, in intercalando, ideò Cyclo ſolari relicto literas Dominicales in Kalendario Iulij Cæſaris longè expeditiùs, & tutè reperiemus: quanquàm enim caput an. Iulij Cæſaris initiũ habuit Calendis Ianuarij in litera Dominicali B. tamen tunc temporis nec litera Dominicalis nota erat, nec Cyclus vllus Lunæ, vt narrat Scaliger in Lib. 4. de emẽd. temp. pag. 156. primæ edit. & pag. 161. ſubdens, *nam quàmuis fuerit prima die Ianuarij Nouilunium, tamen Cęſar non appoſuit vnitatem in dictis Kalendis Ianuarij; quia is eſſet primus annus Cycli lunaris: Cæſar enim non magis nouit vſum Epactarum, quàm hebdomadis Iudaicę; potuit enim in faſtis ſuis Nouiluniorum notas apponere, vt ſtellarum ortus & occaſus, ſed non per enecadecatæeteridas, ſcilicet per Cyclum Lunæ aureum 19. annorum: à temporibus enim Dionyſij Exigui Kalendaria Romana in hebdomadas diſtributa ſunt, Cyclus Lunę in margine appoſitus eſt, quem aureum numerum vocamus; anteà nondum in Kalendarijs Iulianis notabatur aureus numerus, nam planè eſt inuentio Chriſtianorum poſt Concilium Nicænum.* Hæc Scaliger, vbi ſupra, dum reſpondet Ioanni Stofflerino, & cuidam Baroni Philippo rerum antiquarum ſtudioſo. Ioannes Lucidus autem in Opuſc. de vero die Paſſionis Chriſti fol. 171. pag. 2. ait, *licet Romani priſci vſi non*

fue-

fuerint ferijs Septimanarum, sed distinxerint annos per menses, & dies per Kalendas, Nonas, & Idus; tamen retrocedendo ab anno presenti iuxta consuetudinem Christiani Populi, qui ferias, & hebdomadas obseruat, inquiremus à qua feria Cæsar primum annum solarem incepit ab anno 45. ante Christum &c. & inuenit (vt modò diximus in vers. Quartò præmittendum) fuisse in die Sabbati.

Sextò præmittendum, quòd cùm Iulius Cęsar annum Romanum susque deque labantem depræhendisset; ita vt menses hyberni, in Autumnum incurrerent, reformandum censuerit, & relicto anno lunari Numæ Pompilij Regis solarem annum 365. dierum cũ quadrante elegerit, illumque ita aptauerit ad vsus ciuiles, vt dictus quadrans diei deesset; statuerit, vt quarto quoque anno Sacerdotes vnum diem intercalarent eo mẽse, ac loco, quo etiam apud veteres intercalabatur, nempè ante quinque vltimos Februarij mensis dies; & sic Calendis Ianuarij incepit primus annus noui Calendarij Iuliani die Sabbati 45. ante Christum annis: sed quia Iulius Cæsar anno sequenti à dicta reformatione occisus fuit, & Sacerdotes perperàm intellexerunt dictam intercalandi rationem, ex quo cùm oporteret diem intercalare; nimirùm addere mensi Februario post singulos quatuor annos expletos; illi tertio anno expleto intercalabant: Hic error (vt scribit Ma-

crobius Saturnalium Lib. 1. cap. 14.) sex & triginta annis permansit, quibus annis intercalati sunt dies duodecim, cùm debuerint intercalari nouem. Hunc errorem serò depræhensum corrigere cœpit Augustus annis 8. ante Christum; quia annos duodecim sine intercalari die transigi iusserit, vt illi tres dies, qui per annos 36. vitio sacerdotalis festinationis excreuerant, sequentibus annis 12. nullo die intercalato deuorarentur; post hæc vnum diem secundum ordinationem Cæsaris quinto quoque incipiente anno intercalari iussit.

Cùm igitur ad exteras Nationes peruenisset fama huius correctionis, seu restitutionis Calendarij Iulij Cæsaris ab Octauiano Augusto factæ ob intercalandi vitium superioribus annis elapsum; ideò Sacerdotes, quorum cura & officium erat ad exteras quoque Nationes omnes longinquiores significare rectum vsum anni Iuliani, nè diù ignotus error cunctis Gentibus longè, latèque cum eorum dedecore patefieret, nulla habita ratione trium dierum, qui excreuerant, cœperunt statim quarto quoque anno expleto intercalare; Proconsules autem, Prætores, Præsides, & Procuratores Cæsaris, qui longinquioribus Prouincijs, & Vrbibus ijs annis residentes ius faciebant, & qui causam huius erroris ignotam ab obitu Cæsaris, huiusque correctionis modum scire non poterant, donec

donec certiorarentur à Sacerdotibus Romanis, quam medelam tali errori poſſent adhibere, nihil innouare potuerunt; Proconſules verò, Prætores, & Præſides ſucceſſores in iiſdem Prouincijs, & Vrbibus exteris dictum errorem tanquàm id, quod fuit, & modò ampliùs non eſt, pro nihilo reputantes nulla medela indigere cenſuerunt, & præſertim cùm viderent intercalationem vnius diei, ſingulis quadriennijs expletis in Calendario Iuliano ritè, & rectè fieri à Sacerdotibus ſecundum Iulij Cæſaris, & Octauiani Auguſti decreta; quo ordine ſemper imposterùm ſeruato, factum eſt in omnibus Gentibus, & Populis longinquioribus ab vrbe Romana, vbi dictorum trium dierum ademptio facta non fuit, vt trigeſimo-quarto Chriſti anno labente primus Ianuarij dies fuerit dies Lunæ, ſeu feria 2. & primus Februarij dies Iouis, ſeu feria 5. qui cùm eſſet annus communis, dies habuit 28. & ſic primus Martij dies fuerit etiam dies Iouis, ſeu feria 5. ac proindè dies 23. eiuſdem menſis Martij fuerit dies Veneris, ſeu feria ſexta.

Quòd autem ita euenerit, vt dictum eſt, ſit notius; quoniam Hebræis multò minùs, quàm Proconſulibus, Prætoribus, & Præſidibus Romani Imperij cordi eſſe poterat dicti erroris medela; imm rò qualis fuerit Romæ iſta correctio, & quomodò fieri poterit in eorum Vrbibus, & Prouin-

cijs

eijs, ſcire negligebant; quia anno lunari vtebantur tanquàm eis ſacro, & ſecundum Legem Moſaycam præciſè obſeruando, & Ægyptij quoque, licet anno ſolari vterentur, tamen ob intercalationes eorum diuerſas ab illis anni noui ſolaris Iuliani, non priùs receperunt annum Iulianum niſi coacti poſt ſexdecim annos à dicta anni Iuliani inſtitutione, nimirùm quando Antonius, & Cleopatra ab Octauiano Auguſto nauali prælio ad Actium Promontorium victi ſunt, quòd fuit anno Nabonaſſaris 719. &c. vt refert Scaliger in lib. 5. de emend.temp.pag.162. vbi de anno Ægyptiorum Actiaco: Propterea ex his, nimirùm propter errorem prædictum Sacerdotum Romanorum in intercalando vſque ad annum 36. ab inſtitutione anni Iuliani, & deindè propter malitioſam negligentiam Sacerdotum in ſignificando hunc eorum errorem remotioribus Populis prædictis Ægyptijs, Græcis, & Hebræis, earumque Prouinciarum, & Vrbium Proconſulibus, Prætoribus, & Præſidibus, modumque huius erroris corrigendi ab Octauiano Auguſto Romæ edictum, & adhibitum.

Inſuper ob ſpretum dicti noui anni Iuliani in Nationibus prædictis orta fuit diſcrepantia à primis fermè Eccleſiæ temporibus in numeratione dierum, & menſium inter Ægyptios, Græcos, & Romanos; ita vt menſis Diſtrus Græcorum, ſi-

cut

eut mensis Phamenoth Ægyptiorum, qui simul incipiebant cum mense Martio Romanorum, inciperent 4. die Martij per dictum errorem trium dierũ, qui deuorandi erant apud Græcos, & Ægyptios, sicut deuorati fuerunt Romæ per edictum Octauiani Augusti, ac proindè dies 22. mensis Martij apud Græcos, & Ægyptios ob dictum trium dierum errorem ibi non correctum, factũ est, vt esset apud Romanos dies 25. Martij, veluti præclarè probatur ab ijs, quæ concludit Franciscus Turrianus disputans cum Carolo Bouio de die Æquinoctij tempore Christi Domini; an esset die 22. vt scripsit B. Clemens I. Pont. Max. an die 25. eiusdem mensis Martij, vt fama erat, minimè tamen cogitans de errore dictorum triũ dierum iam diù à Sacerdotibus Romanis commisso, nec in Ægypto, nec in Græcia correcto; dùm in annotationibus ad Constitutiones Apostolicas cap. 18. lib. 5. supradicti B. Clementis I. Pont. Max. qui vixit anno 60. circiter post Christum, affirmat mensem, qui dicitur à Græcis Distrus, non esse eundẽ prorsùs cum mense Martio, sed incipere in 4. die mẽsis Martij, ita vt vigesima secunda dies mensis Distri coincidat, & idem sit cum vigesima-quinta die Martij; *Ita verò esse* (inquit) *temeritatis esset non credere tanto Auctori, quantus est Clemens, rem sui temporis, cui contradici non potest, narranti*: subdens, *sed tritum est illud Philoso-*

phi,

phi, & quasi vice prouerbij; ad pauca respicientes facile enunciare. Secundò fit euidentiùs ex ijs, quæ affirmat S. Anatolius Episcopus Laodicenus, qui vixit anno Christi 280. in suo libro de Pascha, vbi inquit: *Est ergo in primo anno initium primi mensis, quod est decem & nouem annorum circuli initium secundum Aegyptios quidem mensis Phamenoth vigesima-sexta die; iuxta Macedones verò Distri mensis vigesima-secunda, secundum Romanos verò mensis Martij 25. die, id est 8. Kalendas Aprilis.* Vigesima autem sexta dies mensis Ægyptiorum Phamenoth, & vigesima-secunda dies mensis Macedonum Distri est 11. Calendas Aprilis, nempè die 22. Martij, quidquid deindè Beda, qui viuebat anno Christi 730. & alij posteriores cum eo senserint tanquàm nihil quoque cogitantes de dicto errore trium dierum Sacerdotum Romanorum in lib. de Ration. temp. cap. 12. & in lib. de celebratione Pascha, seu Æquinoctio vernali.

Idem voluit B. Theophilus ante dictũ S. Anatolium, dùm in Synodo Palestinæ conuocata iussu S. Victoris Papæ contra Quartadecimanos statuit, vt terminus Paschalis initium sumeret à die 21. Martij, vbi Æquinoctium fieri non ignorabit tanquàm eruditissimus, & à peritis Astronomis edoctus, & non à die 25. Martij, quemadmodùm ab ijs Episcopis communiter opinabatur nihil cogitantes de tribus illis diebus perperã

addi-

additis anno Iuliano à prædictis Sacerdotibus Romanis, per quam additionem ab eis factam mensi Februario detraxerunt illos à mense Martio; & sic quando erat secundum Romanos dies 25. Martij, ille dies erat 22. eiusdem mensis secundum Calendarium erratum, quo ignoranter vtebantur Græci, & Ægyptij, ac successiuè Christiani omnes in Græcia, & Ægypto degẽtes post Christum: *Christianismus enim*, vt tradit Scaliger in lib. 5. de emend. temp. pag. 494. secundæ edit. *nuspiàm maiores radices egit, quàm in Ægypto; nuspiàm plures, aut acriores Christianæ doctrinæ vindices.*

Rursùs quòd addere in spatio annorum 36. mensi Februario tres dies supra magnitudinem anni Iulianam, fuerit causa, vt dicti tres dies, & cum eis tres feriæ indebitè detraherentur à mense Martio; & propterea dies, qui dicendus erat post Februarium Martij vigesimus-quintus, dictus fuerit vigesimus-secundus, & feria, quæ ex. gr. erat tertia, euaserit, & dicta fuerit feria sexta, manifestum est cunctis Chronologis, & Astronomis, nã quemamodùm addendo singulis quadriennijs diem vnum Februario propter bissextilem annum, dies ille 29. qui Februario additur, esset prima dies mensis Martij, nisi hæc intercalatio facta fuisset, & pariter feria illius diei non adscriberetur mensi Februario, sed mensi Martio,

nempè primæ diei Martij; ita propter intercalationem prædictam priscorum Sacerdotum Romanorum excessiuam dictorum trium dierum in spatio dictorum 36. annorum, dies Martij, qui dicebatur primus, erat quartus, & feria primæ diei, quæ ex. gr. dicebatur secunda, nempè Lunæ, erat quinta, nimirùm Iouis; & dies, qui dicebatur 22. erat 25. & feria, quæ v. gr. erat quinta, dicebatur prima, videlicet Dominica. Et hinc est, vt supra diximus, quòd Quartadecimani ex Actis Pilati habuerint Christum passum fuisse die 25. mensis Martij: Pilatus enim numerabat dies mensium more Romano secundum correctionem ab Octauiano factam dictorum trium dierum, sed in Iudæa, Ægypto, & Græcia, alijsque exteris, & longinquioribus Populis tanquàm dictæ correctionis ignaris numerabantur, ac si dicta correctio trium dierum emanata non fuisset, & ideò dies secundum correctionem Octauiani 25. mensis Martij erat eis dies 22. Martij, & sic dies illa 22. fuit dies, in qua Christus traditus est Pilato, nempè feria 5. scilicet die Iouis dicto anno Christi 34. & dies 23. fuit illa, in qua crucifixus est, nimirùm feria 6. die Veneris; & dies 25. fuit illa, in qua resurrexit, idest dies Dominicus, feria prima, seu prima Sabbati.

Hinc est, quòd S. Epiphanius in Panario hæres. 51. contra hæresim, quæ non suscipit Euan-

ge-

gelium S. Ioannis, & Apocalipſim, vt refert Marcellus Francolinus in Tract. de temp. hor. canon. cap. 78. num. 7. pag. 397. *Chriſtum reſurrexiſſe dixit ante vndecimum Kalend. Aprilis, ideſt die 22. menſis Martij, quæ erat* (inquit) *Aequinoctium, atque eo anno Iudæos in celebrando Paſcha tumultuantes anticipaſſe tres dies, & Saluatorem noſtrum non aliter feciſſe* Paſcha*, ſed etiam ipſum cum facientibus æqualiter feciſſe, vt non diſſolueret Legem, ſed impleret.* Quòd autem dies ante vndecimum Calendarum ſit idem apud optimos Grammaticos, ac dies vndecimus Calendarum, latiſſimè probat idem Marcellus in cap. 73. dicti ſui tractatus à num. 3. vſque ad finem, vbi eadem ſentit de Lactantio Firmiano ita pariter ſcribente; & num. 9. de S. Epiphanio circa menſem, & diem Baptiſmi Chriſti Domini. Exiſtimauit enim Epiphanius Hebræos tribus diebus anticipaſſe Paſcha; quia numerauit dies menſis Martij, ac ſi rectè geſtæ fuiſſent à Sacerdotibus Romanis intercalationes ex edicto Iulij Cæſaris faciendæ menſi Februario, neque erratum fuiſſet ab eis in tribus diebus prædictis, per quorum additionem dicto mẽſi Februario fuerunt in cauſa, vt dies 25. Martij diceretur 22. Quòd autem indebitè S. Epiphanius adſcripſerit Hebræis illegitimam Paſchæ celebrationem eo anno, patet ex S. Anſelmo ſuper Mathæo cap. 27. & in lib. 2. de Imagine Mundi

cap. 17. quæ ſupra allegauimus.

Veteres autem Galli,& Thuſci ideò diem 25. Martij diem Reſurrectionis fuiſſe crediderunt; quia ſumpſerunt diem 25. Martij more Ægyptiorum,& Græcorum, ac ſi dicta Octauiani correctio emanata non fuiſſet, & conſequenter more SS. Patrum primitiuæ Eccleſiæ ibidem in Ægypto, vt dictum eſt; & ideò cùm dies 25. Martij ſecundum correctionem Octauiani eſſet Ægyptijs, & Græcis, & in Iudæa dies 22. vt modò diximus, & dies illa 22. fuerit dies, in qua traditus eſt Chriſtus Pilato, & dies ſequens 23. fuerit dies ſuæ crucifixionis; ergo dies 25. fuit dies ſuæ Reſurrectionis.

Et hinc quoque factum eſt, vt alij inter quos Victorinus egregius & celebris Cycli paſchalis ſupputator ab Hilario Pont.Max. euocatus ad correctionem Calendarij Romani Anno Chriſti 467, vt refert etiam Paulus Middelburgenſis Epiſcopus Foro-ſempronienſis in 2. parte ſuæ Paulinæ lib.5.cap.5. qui diē 26.Phamenoth Ægyptiorum exiſtimantes eſſe eundem cum die 26.Martij Romanorum,quia poſt acceptationem Calendarij Romani menſes illorum incipiebant ſimul cum illis Iulij Cæſaris,& cum ijſdem deſinebant, & numerus duodecim menſium, ac dierum anni 365, vtriſque erat idem, vt ſupra indicauimus, & patet ex Reinholdo in tabulis Prut.præcept.4. & 5.

& 5. & in Canone vertendi dies anni Iuliani in dies anni Ægyptij, & è contra nihil scientes de errore dictorum trium dierum, putauerint Christum passum esse die 26. Martij, & die 28. resurrexisse: Etenim ob dictum errorem trium dierum supra neglectum in dictis Prouincijs, & Vrbibus remotioribus ab Vrbe Romæ dies, qui secundum correctionem Octauiani Augusti more Romano erat 26. Martij, dicebatur apud Ægyptios, Græcos, & in Iudæa dies 23. in quo crucifixus est Christus; & dies qui secundum eandem Augusti correctionem more Romano erat 28. Martij, dicebatur in Ægypto, & Græcia dies 25. in quo Christus Dominus resurrexit.

Denique ad hactenùs enarratæ veritatis euidentiam in supremum gradum certissimã hucvsque inuictam, & imposterùm perpetuò inuincibilem construximus quatuor sequentes Tabulas; in quarum prima Tabula tanquàm in speculo patet, quòd nulla facta ademptione illorum trium dierum excessiuè à Romanis Sacerdotibus intercalatorum, seu (quod idem est) additorum mensi Februario in spatio annorum 36. ab anni Iuliani institutione, in qua primus annus habitus est pro bissextili, vt notat etiam Scaliger in Lib. 4. de emendatione temporum pagina 156. primæ editionis, dies 23. mensis Martij anni Christi Domini 34. labentis, fuerit feria sexta,

nem-

nempè dies Veneris; in ſecunda verò Tabula pariter inſpicitur, quòd etiam ſi annus biſſextilis Iulij Cæſ. poſtponatur, & per huiuſmodi poſtpoſitionē annus 36. à dicta inſtitutione anni Iuliani non ſit biſſextilis, ſed annus 37. tamen dies 23. Martij anni Chriſti 34. labentis fuit pariter dies Veneris, ſeu feria 6. In tertia autem Tabula, vbi fit ademptio dictorum trium dierum exceſſiuè à Sacerdotibus Romanis intercalatorum, dies 23. menſis Martij anni Chriſti Domini 34. labentis fuit dies Martis, ſeu feria 3. Romæ; ſed in Iudæa, & Aegypto nulla illorum trium dierum facta ademptione, fuit dies Veneris, ſeu feria 6. In quarta denique Tabula pariter velut in ſecunda inſpicitur, quòd etiam ſi annus biſſextilis Iulij Cæſaris poſtponatur, & non ſit annus 36. ab Inſtitutione Iuliana biſſextilis, ſed annus 37. tamen dies 23: menſis Martij anni Chriſti 34. labentis fuit pariter dies Martis, ſeu feria 3. Romę, ſed in Iudæa, & Ægypto nulla illorum trium dierum facta ademptione, fuit pariter dies Veneris, ſeu feria ſexta.

Titulos autem dictarum quatuor Tabularum hic infra ſequentium ob eorum prolixitatem ante dictas Tabulas præponere cenſuimus.

Tabula prima intercalationis vitioſæ à Sacerdotibus Romanis factæ ab initio Inſtitutionis anni Iulij Cæſ. vſq; ad annum 36. eiuſdem Iulij Cęſaris,

ſaris, & ſucceſſiuè correcta, quò ad intercalationem ſingulis quadriennijs expletis faciendam per edictum Octauiani Auguſti abſque ademptione in Iudæa,& Ægypto dictorum trium dierum exceſſiuè intercalatorum à dictis Sacerdotibus, per quam dies 23. Martij fuit dies Veneris, ſeu feria 6. in Iudæa,& Ægypto.

Tabula ſecunda eiuſdem intercalationis vitioſæ,in qua fit intercalaris annus 37. Iulij Cæſaris, & non 36. vt erat in præcedenti Tabula prima. In qua ſecunda Tabula etiam apparet correctio Octauiani Auguſti, vt ſupra quò ad intercalationem ſingulis quadriennijs expletis faciendam abſque ademptione in Iudæa, & Ægypto dictorum trium dierum exceſſiuè intercalatorum à dictis Sacerdotibus, vt pateat quòd per poſtpoſitionem anni intercalaris,ſeu biſſextilis, nulla fit mutatio feriæ in anno Chriſti 34. communi, ſed eadem eſt cum illa Tabulæ primæ,& ſic dies 23.Martij pariter fuit dies Veneris, ſeu feria 6. in Iudæa,& Ægypto.

Tabula tertia eiuſdem intercalationis vitioſæ ab initio inſtitutionis anni Iulij Cæſaris, vſque ad annum 36. eiuſdem Iulij Cæſaris: In qua tertia Tabula correctio Octauiani Auguſti ſucceſſiuè apparet per ademptionem quoque dictorum trium dierum Romæ initam, & in qua annus o. & 36 Iulij Cæſaris fit intercalaris,& annus

quo-

quoque Iulianus 52. qui est Christi 7. fit intercalaris, seu bissextilis: Ex quibus anno Iulij Cæsaris 79. & Christi 34. labente communi, dies 23. Martij fit feria 3. nempè dies Martis Romæ secundum omnes Chronologos, & Astronomos.

Tabula quarta, in qua eiusdem intercalationis vitiosæ ab initio institutionis anni Iulij Cæsaris successiuè apparet correctio Octauiani Augusti Romæ, vt supra, facta per ademptionem eorumdem trium dierum; & in qua primus annus institutionis Iulii Cæsaris fit communis, & quartus intercalaris, & annus 37. etiam intercalaris, & non annus o. & 36. intercalares. Itemque annus 53. Iulij Cæsaris, & Christi Domini 8. fit intercalaris, & non annus 52. qui est Christi 7. veluti facti sunt in Tabula tertia præcedenti; ex quibus anno Iuliano 79. & Christi 34. labente communi dies 23. Martij fit pariter feria 3. seu dies Martis Romæ; vt elucescat quoque quòd postpositio anni intercalaris nullam parit feriæ mutationem in anno Christi 34. communi.

Si quis autem obijceret primam, & secundam Tabulam non æquè demonstrare feriam Natiuitatis Christi Domini; quia in prima Tabula annus dictę Natiuitatis, qui est secundus post bissextilem, nempè 46. labens ab institutione anni Iuliani

liani, ostendit diem Martis, seu feriam tertiam: In secunda verò Tabula annus Natiuitatis Christi est primus post bissextilem, & pariter 46. labens ab institutione anni Iulij Cæsaris, & ostendit diem Solis, seu Dominicum; quare si Tabulæ dissentiunt in exhibendo feriã Natiuitatis Christi Domini, pariter neque definient feriam Passionis eiusdem: Nam responderetur primò, quòd Tabula secunda minimè exarata est ad probandam feriam Passionis Christi, quia dicta feria latissimè probatur per Tabulam primam; sed exarata, positaque est in confirmationem primæ, & ex superabundanti, vt latiùs pateat veritas feriæ Passionis Christi Domini iam probata per dictam Tabulam primam; nam nonobstante postpositione anni bissextilis facta in Tabula secunda, tamen eadem est feria in anno Christi 34. communi labente, vt visum est.

Fallitur enim, qui putat intercalationem, & postpositionem anni bissextilis dissentientem à prima Institutione anni Iulij Cæsaris, eiusque feria reperta in prima die dicti anni veri Iuliani posse præiudicare ferijs à dicta Institutione deriuantibus seruato ordine intercalationis iuxta Æram, & edictum Iulij Cæsaris; qui ordo intercalandi iuxta Epòcham Iulianam incoeptus non nihil fuit immutatus in Æra Christiana firmanda, nam annus 45. Iulij Cæsaris, in cuius fine ni-

mirùm in mense Decembris natus est Christus, in Epocha Iuliana est primus post bissextilẽ descendendo, & tertius post bissextilem in ascendendo, nimirùm in annos retronumerando: sed iuxta Æram Christianam dictus annus 45. factus est bissextilis, vt omnes anni sequentes Christi per quatuor æquè diuisi nobis facilè exhiberent bissextilem: quæ regula non valet in annis Iulianis, scilicet ante natum Christum, vt ait Origanus Part. 1. de temp. cap. 2. pag. 35. secundæ edit. Anno 1609. cuius verba sunt sequentia; nempè, *Modus, quo cognoscitur, num propositus aliquis annus communis, vel bissextilis sit, alius non nihil est in annis post Christum; alius in annis ante Christum natum datis. In annis à nato Christo datis diuiduntur solummodò dati anni Christi per quatuor; siquidem primus annus nati Christi primus fuit post bissextilem, & numerus ex quaternaria diuisione residuus monstrabit quæsitum: Communis enim indicabitur, si aliquid, bissextilis si nihil remanserit; ipse verò residuus quotus à bissextili sit, ostendet. In annis verò ante Christum datis (si, vt æquum est, Iulianum annum ad principium vsque mundi retronumeremus) auferatur primùm à datis annis vnitas, quandoquidem annus, quo Christus natus est in Decembri iuxta vulgatam opinionem fuit bissextilis: posteà reliqui diuidantur per quatuor, & residuum (si quod est) quoque ita monstrabit annum communem; nullum verò residuum* an-

annum bissextilem; vlteriùs ternarius residui annum primum, vnitas annum tertium post intercalarem. Veluti datur annus 747. ante natum Christum, quo ipso Æra Nabonassari incidit, aufero primùm vnitatem, & residuum 746. diuido per quatuor, relinquuntur duo, quæ ostendunt annum fuisse communem, & secundum à bissextili: Hæc Origanus. Huius quoque diuersitatis ratio legitur in Prodromo nostro cap. 9. pag. 222. Itaque ex hac vnitate, quæ subtrahitur pro inuentione bissextilium ante natum Christum, colligitur apertè ratio dictæ postpositionis anni bissextilis: quæ postpositio, & vnitas in cognitione bissextilium ante natum Christum auferenda, non debet (vti dictum est) veritatem celare, & ferijs ab Institutione Iulij Cæsaris deriuantibus vllo modo præiudicare, sed inuicem conciliare vtramque Æram, vt verè conciliat, & adæquat annos bissextiles Iulianos cum bissextilibus annorum Christi. Quod fit euidentius, quia secundum Institutionem, Æram, seu Radicem Iulij Cæsaris minimè vitiatam à Sacerdotibus Romanis, tàm dies Natiuitatis Christi, quàm Calendis Ianuarij sequentis post septem dies à Natiuitate Christi, Romæ fuisset dies Sabbati; quemadmodùm dies Passionis anni Christi 34. labentis Romæ verè fuit dies Martis, tàm per eandem Æram, seu Radicem Iulij Cæsaris non vitiatam, quàm per correctam (vt supra)

ab Octauiano Augusto, vt patet etiam in Tabulis tertia & quarta sequentibus; & veluti circa Christi Natiuitatem docet quoque Reinholdus in Tab. Prut. Præcepto 7. pag. 24. & 25. nam quàmuis secundum Radicem, seu Epocham Christi Domini, qua omnes Astronomi vnanimiter vtuntur; quia ab ipsa commodiùs incipiunt numerare annos bissextiles, ita vt in singulis quadriennijs ab Epocha Christi dicantur anni bissextiles, nempè omnes quadriennij sequentes à quarto anno Christi, omnesque centesimi ab eadem Epocha Christi labentes; cùm in Æra Iulij Cæsaris anni bissextiles omnes numerarentur singulis tribus annis ab Epocha seu Radice Christi: quàmuis (inquam) annus 45. labens ab Institutione, seu Radice Iulij Cæsaris fuerit bissextilis secundum dictam Radicem, seu Epocham Christi, & annus 46. labens ab eadem Radice, seu Æra Iulij Cæsaris fuerit primus post bissextilem secundum eandem Radicem Christi; tamen secundum veram Radicem, atque Epocham Iulij Cæsaris annus 44. labens à dicta eiusdem Radice, seu Institutione verè fuit bissextilis, & annus 45. labens verè fuit primus post bissextilem; & propterea per regulam eorundem Astronomorum dempta vnitate à dicto anno 45. labente secundum Æram Christi prædictam, fit annus 44. labens, & sic bissextilis veluti

ti secundum edictum Iulij Cæsaris verè esse debuisset, & annus 46. labens Calendis Ianuarij fit 45. labens; & sic primus post bissextilem; in cuius anni fine natus est Christus, nimirùm die 25. Decembris, cui diei competebat Romæ feria Sabbati, si dicti Sacerdotes rectè iuxta Iulij Cæsaris institutum intercalassent: quia pariter post dies septem à Natiuitate Christi, nempè Calendis Ianuarij anni 46. labentis ab Institutione Iulij Cæsaris Romæ fuisset feria Sabbati: Annus enim ante Christi Natiuitatem, vt firmat Reinholdus vbi supra pag. 25. cùm fuerit bissextilis feria competens Calendis Ianuarij dicti anni bissextilis fuisset quinta, nempè dies Iouis, & consequẽter feria Calendis Ianuarij anni sequentis à dicto anno bissextili, scilicet primi post bissextilem, fuisset (vt dictũ est) dies Sabbati; si dicti Sacerdotes rectè intercalassent. Veruntamen quò ad feriæ mutationem errat Reinholdus, & cum eo Ioannes Lucidus in Opusc. de vero die Passionis Christi cap. 6. quia, vt dictum est, cùm annus 45. labens ab institutione Iulij Cæsaris verè non fuerit bissextilis, sed primus post bissextilem, & ideò communis; propterea Kalendis Ianuarij dicti anni 45. labentis, antequàm Christus nasceretur, non fuit feria 5. scilicet dies Iouis, vt ait Reinholdus vbi supra, sed verè fuit feria 6. nempè dies Veneris, & Kalendis Ianuarij anni sequentis fuit

dies

dies Sabbati, si Sacerdotes (vt dictum est) rectè intercalassent: quòd præclariùs patet in Tabula annorum bissextilium, & feriarum secundum anni Iulij Cæsaris Institutionem minimè vnquã vitiatam: quæ Tabula hic inferiùs exarata est.

Ex his igitur sequentibus Tabulis fit quoque manifestum, quòd feria diei 25. Decembris Natiuitatis Christi Domini propter dictam intercalationem vitiosam trium dierum in Iudæa, & Ægypto fuit dies Martis, nempè feria tertia, vt videre est in Tabula prima, & secunda: iuxta verò institutionem Iulij Cæsaris, & tunc inceptam correctionem Octauiani Augusti duorum dierum ex tribus excessiuè intercalatis à Sacerdotibus Romanis, Romæ fuit dies Dominicus, vt videre est in Tabula tertia, & quarta: velut etiam senserunt fuisse diem Dominicum Ciacconius in Historijs Pontificum Romanorum, in Isagoge, in Imperatorum temporum supputatione: atque in vita Christi. Et Petrus Opmeerus in Chronographiæ parte altera, siuè Operis Chronographici Orbis vniuersi lib. 4. pag. 303. Etetiam Ioannes Henricus Alstedius in Cyclopedia lib. 32. cap. 2. Et velut etiam quòd correctio dictorum trium dierum ab Octauiano Augusto edicta, absoluta non fuerit nisi anno 4. post Christi Natiuitatem, videre est in dicto Cal. Greg. cap. 21. pag. 411. Et nos diximus in cap. 4. de Anno ciuili Iulij Cæs.

At-

At si quis diceret, ob subtractionem mensi Februario factam vnius diei ab Octauiano Augusto, & per additionem eiusdem diei factam ab eodem mensi Augusto, de qua Macrobius, & latè Censorinus in libro de die natali, in cap. de Mensibus, ibi, *Quintilis autem mensis, teste Macrobio, Iulius est appellatus; quia hoc mense ad quartum Idus Quintilis Iulius Cæsar procreatus sit: Sextilis autem indè dictus est Augustus ab Octauiano Augusto ob auctam ab eo Rempublicam &c.* Et huic mensi tunc additus est dies vnus à Februario subtractus, nè Augustus Iulio inferior videretur: & ideò Februario mutilato 28. dies ei relicti sunt in anno communi, cùm priùs haberet ex decreto Iulij Cæsaris dies 29. in anno communi, & dies 30. in anno bissextili. Responderetur ex hac mutilatione diei à mense Februario, & additione eiusdem facta mensi Augusto euenire non posse feriæ mutationem, nec in fine, nec in principio cuiuslibet anni Iuliani; quia exindè non desijt annus communis perpetuò constare ex diebus 365. & annus bissextilis ex diebus 366. & quàmuis mutauerit feriam primæ diei mensis Martij, tamen eam restituit mensi Septembris. Cùm autem hoc ab Octauiano factum fuerit anno 16. Imperij sui, & ante Christi Domini aduentum anno 27. vt notat Ioannes Lucidus in Tabulis Annalium temp. fol. 112. pag. 2. nihil interest, quòd tunc mutata

fue-

fuerit feria prima diei mensis Martij, nam eo tempore Christus Dominus nec natus erat, neque passus fuit; & propterea præiudicare non potest dicta mutilatio diei Natiuitatis, nec Passionis suæ, quæ fuit post plurimos annos à dicta mutilatione, quando mensi Februario semper debentur dies 28. in anno communi, & dies 29. in anno bissextili, vt supputanti Ferias facilè videre est.

Natus est ergo Christus Dominus in Bethle-hem Iuda anno ab Institutione Iulij Cæsaris 45. fermè completo, ad cuius finem deerant dies sex, die 24. Decembris media nocte, ineunte die 25. feria autem fuisset Sabbati in dicta die 25. Decembris, si Sacerdotes Romani rectè intercalassent annum Iulianum, nec indebitè tres dies addidissent mensi Februario in spatio 36. annorum ab Institutione Iuliana: quapropter in Iudæa, & Ægypto prædicta dies Natiuitatis Christi incidit in feria tertia, nimirùm in die Martis; Romæ verò fuit dies Dominicus ob incoeptam Octauiani correctionem duorum dierum ex tribus excessiuè intercalatis à præfatis Sacerdotibus Romanis, vt patet supra in Præmittendo 5. quæ Octauiani correctio in Iudæa, & Ægypto ignorabatur, vt supra visum est post 6. Præmittendum.

Tabula annorum bissextilium, & feriarum secundum Anni Iulij Cæsaris Institutionem, ac si nunquam vitiata fuisset à Sacerdotibus Romanis.

An.Iul.Cæs.	An.Chr.	1.Ian.	Feriæ.	An.Iul.Cæs.	An.Chr.	1.Ian.	Feriæ.
0				32 Interc.		♂	3
1		♄	Sabb.	33		♃	[illegible]
2		☉	Dom.	34		♀	6
3		☾	Fer. 2	35		♄	Sabb.
4 Interc.		♂	3	36 Interc.		☉	Dom.
5		♃	5	37		♂	Fer. 3
6		♀	6	38		☿	4
7		♄	Sabb.	39		♃	5
8 Interc.		☉	Dom.	40 Interc.		♀	6
9		♂	Fer. 3	41		☉	Dom.
10		☿	4	42		☾	Fer. 2
11		♃	5	43		♂	3
12 Interc.		♀	6	44 Interc.		☿	4
13		☉	Dom.	45	0	♀	[illegible]
14		☾	Fer. 2	46	1	♄	Sabb.
15		♂	3	47	2	☉	Dom.
16 Interc.		☿	4	48 Interc.	3	☾	Fer. [illegible]
17		♀	6	49	4	☿	[illegible]
18		♄	Sabb.	50	5	♃	[illegible]
19		☉	Dom.	51	6	♀	6
20 Interc.		☾	Fer. 2	52 Interc.	7	♄	Sabb.
21		☿	4	53	8	☾	Fer. [illegible]
22		♃	5	54	9	♂	[illegible]
23		♀	6	55	10	☿	[illegible]
24 Interc.		♄	Sabb.	56 Interc.	11	♃	[illegible]
25		☾	Fer. 2	57	12	♄	Sabb.
26		♂	3	58	13	☉	Dom.
27		☿	4	59	14	☾	Fer. 2
28 Interc.		♃	5	60 Interc.	15	♂	3
29		♄	Sabb.	61	16	♃	5
30		☉	Dom.	62	17	♀	6
31		☾	Fer. 2	63	18	♄	Sabb

An. Iul. Cæs.		An. Chr.	1. Ian.	Feriæ
64	Interc.	19	☉	Dom.
65		20	♂	Fer. 3
66		21	☿	4
67		22	♃	5
68	Interc.	23	♀	6
69		24	☉	Dom.
70		25	☽	Fer. 2
71		26	♂	3
72	Interc.	27	☿	4
73		28	♀	6
74		29	♄	Sabb.
75		30	☉	Dom.
76	Interc.	31	☽	Fer. 2
77		32	☿	4
78		33	♃	5
79		34	♀	6

Tabula I. Intercalationis vitiosa.

An. Iul. Cæs.	An. Chr.	1. Ian.	Feriæ.
0			
1		♄	Sabb.
2		☉	Dom.
3 Interc.		☾	Fer. 2
4		☿	4
5		♃	5
6 Interc.		♀	6
7		☉	Dom.
8		☾	Fer. 2
9 Interc.		♂	3
10		♃	5
11		♀	6
12 Interc.		♄	Sabb.
13		☾	Fer. 2
14		♂	3
15 Interc.		☿	4
16		♀	6
17		♄	Sabb.
18 Interc.		☉	Dom.
19		♂	Fer. 3
20		☿	4
21 Interc.		♃	5
22		♄	Sabb.
23		☉	Dom.

An. Iul. Cæs.	An. Chr.	1. Ian.	Feriæ.
24 Interc.		☾	Fer. 2
25		☿	4
26		♃	5
27 Interc.		♀	6
28		☉	Dom.
29		☾	Fer. 2
30 Interc.		♂	3
31		♃	5
32		♀	6
33 Interc.		♄	Sabb.
34		☾	Fer. 2
35		♂	3
36 Interc.		☿	4
37		♀	6
38		♄	Sabb.
39		☉	Dom.
40 Interc.		☾	Fer. 2
41		☿	4
42		♃	5
43		♀	6
44 Interc.		♄	Sabb.
45	0	☾	Fer. 2
46	1	♂	3
47	2	☿	4
48 Interc.	3	♃	5
49	4	♄	Sabb.
50	5	☉	Dom.
51	6	☾	Fer. 2

An. Iul. Cęs.		An. Chr.	1. Ian.	Ferię
52	Interc.	7	♂	3
53		8	♃	5
54		9	♀	6
55		10	♄	Sabb.
56	Interc.	11	☉	Dom.
57		12	♂	Fer. 3
58		13	☿	4
59		14	♃	5
60	Interc.	15	♀	6
61		16	☉	Dom.
62		17	☾	Fer. 2
63		18	♂	3
64	Interc.	19	☿	4
65		20	♀	6
66		21	♄	Sabb.
67		22	☉	Dom.
63	Interc.	23	☾	Fer. 2
69		24	☿	4
70		25	♃	5
71		26	♀	6

An. Iul. Cęs.		An. Chr.	1. Ian.	Ferię
72	Interc.	27	♄	Sabb.
73		28	☾	Fer. 2
74		29	♂	3
75		30	☿	4
76	Interc.	31	♃	5
77		32	♄	Sabb.
78		33	☉	Dom.
79		34	☾	Fer. 2

Prima dies Ianuarij Anni Christi 34 communis, fuit dies Lunæ, Feria 2.

Prima dies Februarij, qui habuit dies 28. fuit dies Iouis, Feria 5.

Prima dies Martij fuit dies Iouis, Feria 5.

Dies 23. Martij fuit dies Veneris, Feria 6.

Tabula Secunda.

An. Iul. Cæs.		An. Chr.	1. Ian.	Feriæ
1			♄	Sabb.
2			☉	Dom.
3			☾	Fer. 2
4	Interc.		♂	3
5			♃	5
6			♀	6
7	Interc.		♄	Sabb.
8			☾	Fer. 2
9			♂	3
10	Interc.		☿	4
11			♀	6
12			♄	Sabb.
13	Interc.		☉	Dom.
14			♂	Fer. 3
15			☿	4
16	Interc.		♃	5
17			♄	Sabb.
18			☉	Dom.
19	Interc.		☾	Fer. 2
20			☿	4
21			♃	5
22	Interc.		♀	6
23			☉	Dom.
24			☾	Fer. 2
25	Interc.		♂	3
26			♃	5
27			♀	6
28	Interc.		♄	Sabb.
29			☾	Fer. 2
30			♂	3
31	Interc.		☿	4
32			♀	[illegible]
33			♄	Sabb.
34	Interc.		☉	Dom.
35			♂	Fer. 3
36			☿	4
37	Interc.		♃	5
38			♄	Sabb.
39			☉	Dom.
40			☾	Fer. 2
41	Interc.		♂	3
42			♃	5
43			♀	6
44			♄	Sabb.
45	Interc.	0	☉	Dom.
46		1	♂	Fer. 3
47		2	☿	4
48		3	♃	5
49	Interc.	4	♀	6
50		5	☉	Dom.
51		6	☾	Fer. 2
52		7	♂	3

An.Iul.Cæs.		An. Chr.	1.Ian.	Feriæ.
53	Interc.	8	☿	4
54		9	♀	6
55		10	♄	Sabb.
56		11	☉	Dom.
57	Interc.	12	☽	Fer. 2
58		13	☿	4
59		14	♃	5
60		15	♀	6
61	Interc.	16	♄	Sabb.
62		17	☽	Fer. 2
63		18	♂	3
64		19	☿	4
65	Interc.	20	♃	5
66		21	♄	Sabb.
67		22	☉	Dom.
68		23	☽	Fer. 2
69	Interc.	24	♂	3
70		25	♃	5
71		26	♀	6
72		27	♄	Sabb.

An.Iul.Cæs.		An. Chr.	1.Ian.	Feriæ.
73	Interc.	28	☉	Dom.
74		29	♂	Fer. 3
75		30	☿	4
76		31	♃	5
77	Interc.	32	♀	6
78		33	☉	Dom.
79		34	☽	Fer. 2

Prima dies Ianuarij Anni Christi 34 communis, fuit dies Lunæ, Feria 2.

Prima dies Februarij, qui habuit dies 28. fuit dies Iouis, Feria 5.

Prima dies Martij fuit dies Iouis, Feria 5.

Dies 23. Martij fuit dies Veneris, Feria 6.

Tabula Tertia.

An.Iul.Cyc.		An.Chr.	1.Ian.	Feriæ.
0	Interc.			
1			♄	Sabb.
2			☉	Dom.
3	Interc.		☾	Fer. 2
4			☿	4
5			♃	5
6	Interc.		♀	6
7			☉	Dom.
8			☾	Fer. 2
9	Interc.		♂	3
10			♃	5
11			♀	6
12	Interc.		♄	Sabb.
13			☾	Fer. 2
14			♂	3
15	Interc.		☿	4
16			♀	6
17			♄	Sabb.
18	Interc.		☉	Dom.
19			♂	Fer. 3
20			☿	[illegible]
21	Interc.		♃	5
22			♄	Sabb.
23			☉	Dom.

An.Iul.Cyc.		An.Chr.	1.Ian.	Feriæ.
24	Interc.		☾	Fer. 2
25			☿	4
26			♃	5
27	Interc.		♀	6
28			☉	Dom.
29			☾	Fer. 2
30	Interc.		♂	3
31			♃	5
32			♀	6
33	Interc.		♄	Sabb.
34			☾	Fer. 2
35			♂	3
36	Interc.		☿	4
37			♀	6
38			♄	Sabb.
39			☉	Dom.
40			☾	Fer. 2
41			♂	3
42			☿	4
43			♃	5
44			♀	6
45		0	♄	Sabb.
46		1	☉	Dom.
47		2	☾	Fer. 2
48		3	♂	3
49		4	☿	4
50		5	♃	5
51		6	♀	6

An.Iul.Cęſ.		An. Chr.	1.Ian.	Ferię
52	Interc.	7	♄	Sabb.
53		8	☾	Fer. 2
54		9	♂	3
55		10	☿	4
56	Interc.	11	♃	5
57		12	♄	Sabb.
58		13	☉	Dom.
59		14	☾	Fer 2
60	Interc.	15	♂	3
61		16	♃	5
62		17	♀	6
63		18	♄	Sabb.
64	Interc.	19	☉	Dom.
65		20	♂	Fer. 3
66		21	☿	4
67		22	♃	5
68	Interc.	23	♀	6
69		24	☉	Dom.
70		25	☾	Fer. 2
71		26	♂	3

An.Iul.Caſ.		An. Chr.	1.Ian.	Feria
72	Interc.	27	☿	4
73		28	♀	6
74		29	♄	Sabb.
75		30	☉	Dom.
76	Interc.	31	☾	Fer. 2
77		32	☿	4
78		33	♃	5
79		34	♀	6

Prima dies Ianuarij Anni 34. Christi fuit dies veneris, feria 6.

Prima dies Februarij dies Lunæ, feria 2. habuit dies 28. quia fuit Annus communis.

Prima dies Martij dies Lunæ, feria 2.

Dies 23. Martij dies Martis; feria 3. additis verò tribus diebus à Sacerdotibus exceſſiuè intercalatis fuit dies Veneris, ſeu feria 6. vt in prima, & in ſecunda Tabula.

Tabula Quarta.

An.Iul.Cæs.	An.Chr.	1.Ian.	Feriæ.
1		♄	Sabb.
2		☉	Dom.
3		☽	Fer. 2
4 Interc.		♂	3
5		♃	5
6		♀	6
7 Interc.		♄	Sabb.
8		☽	Fer. 2
9		♂	3
10 Interc.		☿	4
11		♀	6
12		♄	Sabb.
13 Interc.		☉	Dom.
14		♂	Fer. 3
15		☿	4
16 Interc.		♃	5
17		♄	Sabb.
18		☉	Dom.
19 Interc.		☽	Fer. 2
20		☿	4
21		♃	5
22 Interc.		♀	6
23		☉	Dom.
24		☽	Fer. 2

An.Iul.Cæs.	An.Chr.	1.Ian.	Feriæ.
25 Interc.		♂	3
26		♃	5
27		♀	6
28 Interc.		♄	Sabb.
29		☽	Fer. 2
30		♂	3
31 Interc.		☿	4
32		♀	6
33		♄	Sabb.
34 Interc.		☉	Dom.
35		♂	Fer. 3
36		☿	4
37 Interc.		♃	5
38		♄	Sabb.
39		☉	Dom.
40		☽	Fer. 2
41		♂	3
42		☿	4
43		♃	5
44		♀	6
45	0	♄	Sabb.
46	1	☉	Dom.
47	2	☽	Fer. 2
48	3	♂	3
49	4	☿	4
50	5	♃	5
51	6	♀	6
52	7	♄	Sabb.

An. Iul. Cæs.	An. Chr.	1. Ian.	Feriæ
53 Interc.	8	☉	Dom.
54	9	♂	Fer. 3
55	10	☿	4
56	11	♃	5
57 Interc.	12	♀	6
58	13	☉	Dom.
59	14	☽	Fer. 2
60	15	♂	3
61 Interc	16	☿	4
62	17	♀	6
63	18	♄	Sabb.
64	19	☉	Dom.
65 Interc	20	☽	Fer. 2
66	21	☿	4
67	22	♃	5
68	23	♀	6
69 Interc	24	♄	Sabb.
70	25	☽	Fer. 2
71	26	♂	3
72	27	☿	4

An. Iul. Cæs.	An. Chr.	1. Ian.	Feriæ
73 Interc.	28	♃	5
74	29	♄	Sabb.
75	30	☉	Dom.
76	31	☽	Fer. 2
77 Interc	32	♂	3
78	33	♃	5
79	34	♀	6

Prima dies Ianuarij anni 34. Christi, qui fuit communis, dies Veneris, Feria 6.

Prima dies Februarij, dies Lunæ, Feria 2.

Prima dies Martij, dies Lunæ, Feria 2.

Dies 23. Martij, dies Martis, Feria 3. additis verò tribus diebus à Sacerdotibus excessiuè intercalatis fuit dies Veneris, seu feria 6. vt in prima & secunda Tabula.

Ex his

Ex his ergo hactenùs deductis, & demonstratiuè probatis primò corruunt computationes illorum, qui extra dictum diem 23. Martij, qui verè fuit feria sexta, dixerunt Christum fuisse crucifixum in dicto anno suæ ætatis 34. quia nec illa feria fuit sexta (vt modò visum est) neque in die illa fuit Plenilunium: Et eò magis concidunt opiniones reliquorum, qui in alio anno Christi quàm 34. (etiam si de mense Martij) ipsum fuisse mortuum asserant; quia in ea die nec fuit Plenilunium, neque feria sexta; & quando fuisset vtrumque, tamẽ repugnaret eo anno doctrinæ Patrũ, vt supra visum est, de anno Christi 31. & 36.

Secundò corruunt opiniones eorum, qui in mense Aprilis supputauerunt Christum fuisse crucifixum in feria sexta, in qua tunc contigit Plenilunium; non solùm quia Christus passus non est in mense Aprilis, sed in mense Martio, verùm etiam quia dicta dies Plenilunij ab illis existimata Paschalis non fuit feria sexta in Iudæa, & Ægypto propter nullam ibi habitam rationem dictorum trium dierum à Sacerdotibus Romanis excessiuè intercalatorum, vt supra plenè demonstratum est; & eò magis corruit opinio illorum, qui in alijs diebus mensis Aprilis extra Plenilunium, aut diem Veneris, vel extra vtrumque, & in alio anno Christi Passionem fuisse existimarunt.

Tertiò corruunt, quia cùm Veritas vnica sit, sanè tot sibi inuicem discordantes opiniones diuersorum Scriptorum alienæ sunt à Veritate, immò & vnius ac eiusdem Scriptoris in hac eadem re opinio sibi-ipsi contraria, nullo facto verbo de ratione, & causa mutationis prædictæ suæ opinionis, fidem detrahit vtrique suæ opinioni.

Et primò sit exemplum de Dionysio Petauio in Rationar. temp. parte 1. lib. 5. cap. 1. pag. 204. in vltima editione ab ipso recognita, vbi affirmat Christum fuisse passum, & mortuum imperante Tyberio, cùm ætatis quartum & trigesimum expleuisset annum, die 23. Martij; deindè in parte 2. dicti Rationar. temp. lib. 4. cap. 4. cui titulus est, *De tēpore Dominicæ Passionis, hoc est anno, mense, & die*. pag. 188. eiusdem editionis ab ipso recognitæ, probat, *anno ineunte* 31. *Æra Dionysiana Iuliano* 36. *Tyberij labente* 17. *passum & in crucem actum Christum*. Deindè subdit; *de mense, ac die, quo passus est, cum Epiphanio, & antiquis alijs arbitramur Martij* 23. *illum fuisse, quo Nouilunium medium accidit Martij* 12. *Luna* 15. *Martij* 26. *sed propter lunaris Cycli labem triduò anteuertit, fuitque Luna* 15. *Martij* 23. *feria sexta, littera Dominicali* G. *quo die Christus interemptus, cùm pridiè cum Discipulis suis typicum pariter, & verum immolasset Agnum*.

In his duabus Petauij opinionibus concordantia earum est tantummodò in mense, & in die 23.

men-

menſis Martij; nam differentia trium dierum, nempè diei 26. Martij à die 23. eiuſdem in ſequenti opinione aſcribit Petauius vitio Cycli lunaris, quod aſcribendum erat vitio Sacerdotum Romanorum in intercalando dies menſi Februario, vt ſupra plenè viſum eſt. Diſcordãtia autem earum eſt in anno ætatis Chriſti, quæ diſcordãtia ſeu differentia concordari non poteſt; quia in nullo ex dictis annis Chriſtus Dominus paſſus fuit, videlicet neque anno 34. cõpleto, ſeu quod idem eſt 35. lab. neque in anno 31 labente, quod demõſtratiuè probatur; quia in anno 35. Chriſti labente Plenilunium, tùm medium, tùm verum, fuit die 11. menſis Aprilis ſecundum computationem Aſtronomorum omnium, & Pauli Middelburgenſis in ſua Paulina lib. 7. parte 2. atque etiam Ioannis Baptiſtæ Riccioli, vt videre eſt penes Michaelem Manfredum in libro, cui titulus eſt, *Vindiciæ Calend. Greg.* Propoſitione 2. pag. 16. minimè autem fuit, vt Petauius perperàm opinatur, in die 23. Martij dicto anno Chriſti 35. Plenilunium verò anni Chriſti 31. labentis fuit die 27. Martij, feria tertia; & ideò neque potuiſſet eſſe paſchale dictum Plenilunium, quia non incidit in feria ſexta, nec in die 26. vti Petauius vbi ſupra ſupponit.

Secundò ſit exemplum de Scaligero, qui dictum annũ Chriſti 34. exiſtimauit dicendum

eſſe

esse 35. in lib. 6. de emend. temp. pag. 263. primæ edit. ac proindè anno Iuliano 79. & anno 1. Olympiadis 203. & sic concordat cum Ioanne Iacobo Hainlino Christum passum fuisse die 23. Aprilis feria sexta: Et propterea quemadmodùm hallucinatur Hainlinus, ita & Scaliger quoque; quia reuerà Plenilunium illud non fuit paschale, nec contigit die 23. Aprilis, sed die 22. Aprilis, & feria quinta, non autem feria sexta, præterquàm quòd ille mensis Aprilis dicti anni Christi 34. non fuit mensis Nisan, sed post Nisan, nempè Piar; immò ille annus fuit Hebræis Embolismus, & Cycli lunaris 17. Et ideò mensis Nisan necessariò incidit in nostro mense Martio, quidquid dicāt Hainlinus, & Scaliger; qui nimis crassa Minerua computarunt secundum Cyclos lunares Nouilunium, & Plenilunium illud, & speciatim Scaliger cum alijs Plenilunijs secundum ipsum paschalibus ab anno Christi 31. ad 35. semper ab Æquinoctio remotissimis; ita vt modò incidissent in mense Maio die 3. & die 7. modò in fine Aprilis die 23. & die 26. & profectò contra euangelicam quoque veritatem; quoniam, vt legitur in Euangelio Ioann. cap. 18. num. 18. tempore Passionis Christi *frigus erat, & calefaciebant se*: in fine autem Aprilis, vbi Scaliger Passionem Christi Domini supponit, sumus in medio Veris, & lege naturæ longè distantes à frigori-

goribus hyemalibus, & maximè Ierosolymæ, vbi eleuatio poli borei supra illum horizontem, non est admodùm diuersa ab illa Ægypti; at Scaliger prædictam computationem Pleniluniorum paschalium, & præsertim determinationem illam, quòd Christus Dominus passus fuerit die 23. Aprilis, retractat in secunda edit. sui libri de emend. temp. in Prolegomenis pag. 28. & in lib. 6. vbi de anno Natalis Domini, eiusque Passionis à pag. 542. ad 562. & sequen. & firmat Christum fuisse passum anno pariter 35. labente, sed die 3. Aprilis feria sexta, anno 4. Olympiadis 202. & anno Iuliano 78. vacillans permultùm, dum annum Christi 34. dicendum esse 35. sensit in prima edit. & in secunda edit. annũ Christi 33. dicendum esse senserit pariter 35. In prima namque editione sensit Annum Christi Domini 1582. Dionysianum, quem sequitur Ecclesia, dicendum esse 1583. Et in secunda editione in Epistola dedicatoria, & in fine operis pag. 784. sensit Annũ Christi Domini Dionysianum 1597. dicendum esse 1599. & vti talem secundum Ecclesiæ computum esse debere censet. Quæ opinionis insolens mutatio sine vlla euincenti ratione, immò multis referta contradictionibus in sua Chronologia, quæ, vt supra vidimus, est damnata, quam fidem mereatur, omnes norunt; licet huic Viro aliòqui erudito parcendum sit, quia tempo-

porum examen, non verò definitionem, neque determinationem tradere professus est, vt apertè fatetur in lib. 6. de emend. temp. in initio secundæ editionis.

Et quàmuis idem Scaliger in dicto lib. 6. vbi de anno Natalis Domini, eiusque Passionis pag. 164. laudet Ioannem Lucidum, dum inquit; *Primus omnium Ioannes Lucidus Vir harum rerum peritissimus animaduertit Christum passum Cyclo Lunæ 15. Olympiadis 202. anno 4. ætatis suæ 33. Dionysiano*. Tamen eorum nemo, neque cæteri, qui secuti sunt Ioannem Lucidum, attigerunt scopum veritatis: Etenim cùm varietas, & discordãtia inter Chronologos & Astronomos posteriores, non solùm circa mensem; sed etiam, quod deterius est, circa annum Passionis Christi Domini ortum habuerit à Plenilunijs, quæ potuerint esse paschalia, non coincidentibus in feria sexta, vt coincidere debere patet ex narratione euangelica; hinc est, vt coacti quodammodò fuerint omnes ad perquirenda Plenilunia, quæ contigerunt in feria sexta, eaque expiscati sint ab annis Christi 30. vsque ad 36. vt Kepplerus in sua Sylua Chronologica; & exindè sibi non constans in Rodulphinis cap. 17. præcep. 62. vbi affirmat pro certo Christum passum fuisse anno 31. & quia Plenilunia ab ipsis adinuenta, vel non fuere paschalia, vel si fuere, non inciderunt in feria sexta;

ideò

ideò nullus eorum attigit veritatem.

Tertiò sit exemplum de Ioanne Lucido, qui firmauit contra Paulum Middelburgensem Christum fuisse passum anno 33. labente, non autem 36. nam reperitur manifestè sibi contradicere, & concludere Christum fuisse passum anno 34. labente, non autem anno 33. labente: quia in lib. 4. de emend. temp. cap 4. pag. 39. vbi de Monarchia Romanorum, eiusque initio inquit; *Tyberius cœpit regnare mortuo Octauiano Augusto anno Christi 16.* Et paulò post ait; *mortem & Passionem Christi fuisse anno 18. Tyberij.* Idemque confirmat in Opuscul. de vero die Passionis Christi cap. 9. pag. 181. & 182. dum ibi inquit; *Aduertendum est, quòd in libro Eusebij anno 4. Olympiadis 202. cùm passus est Christus, annotatur annus 19. Tyberij Cæsaris; cùm debuerit ibi annotari annus eius 18. quo anno ipse Eusebius affirmat ipsum passum; & ideò hic error non est ascribendus Eusebio, quia sibi-ipsi contrarius esset, sed scriptori, seu impressori, qui primum annum Tyberij annotauit statim post annum 56. Imperij Augusti: sed quoniam Augustus imperauit annis 56. & 7. mensibus, ac diebus 19. à primo Consulatu eius; ideò annotare debuerat primum annum Tyberij anno sequenti, scilicet anno 3. dictæ Olympiadis, quando currebat annus Domini 16. sicut rectè computat D. Antoninus; qui prima parte sua Chronica titulo 6. cap. 21.*

§. 1. *dicit: cœpit autem imperare Tyberius anno à Natiuitate Domini 16. Indè sequitur, quòd anno 4. Olympiadis 202. rectè annotetur annus 18. Imperij Tyberij: sic enim emendanda, & describenda est Tabula Eusebij &c.* Cùm itaque Christus Dominus esset annorum 16. quando coepit imperare Tyberius, & crucifixus fuerit anno 18. eiusdem Tyberij, si dicti anni 16. simul addantur annis 18. fiunt anni 34. Christi, & non anni 33. quando crucifixus est ex ipso Lucido inconsideratè sibi contradicente. Facillimè autem incidunt Chronologi in hallucinationes, quando probare nituntur aliquid insigne in tali anno contigisse per simplicem enumerationem annorum, ac si adsint eis solidæ probationes in astronomicis demonstrationibus infallibilibus fundatæ, ab ijsque veraciter desumptæ; nimirùm in tali Plenilunio incidente in die Æquinoctij, vel post Æquinoctium, & in feria sexta, & in mense Martio: hanc autem hallucinationem fatetur Ioannes Lucidus in dicto Opusc. de vero die Passionis Christi cap. 9. pag. 18 b. quando, vt modò dictum est, concordare nititur Eusebium cum sua sententia, quòd Christus natus fuerit anno 4. Olympiadis 194. non autem anno 3. dictæ Olympiadis dum inquit: *sed inquirendum est, quare Eusebius in libro de temporibus annum Christi Natiuitatis anno 3. Olympia-*

dis 194. Dicimus quia in Tabulis descriptis per lineas distinguuntur annos, quandoque non ponuntur precisè anni rerum gestarum correspondentes annis Olympiadum, vel Vrbis conditę, vel Imperatorum propter diuersa annorum principia; quoniam Olympiades incipiunt in Autumno, anni conditę Vrbis in Vere; anni autem Imperatorum, quando sumunt Imperium; ipse ergo Eusebius retulit Natiuitatem Christi ad annum Augusti 42. & quoniam annum 42. cùm conceptus, & natus est Christus, annotauit in 3. anno prędictę Olympiadis, in eodem etiam anno posuit Christi Natiuitatem; quia in eodem anno ciuili Christus conceptus & natus est: Mihi tamen annotatur Natiuitas Christi anno 4. prędictę Olympiadis, quoniam conceptio eius fuit anno 3. cum dimidio existente, & post 9. menses natus est anno 4. inchoato per tres menses, vt probatum est.

Idem sensit etiam Scaliger in lib. 5. de emend. temp. pag. 125. secundæ edit. & in Prolegomenis eiusdem secundæ edit. pag. 50. vbi inquit; *quòd adiectio annorum fraudi sæpè est propter annos expletos, si pro labentibus accipiuntur, & è contra.*

Cùm ergo prædictas sanctiones, decreta, & traditiones SS. Patrum circa verum tempus Passionis, & Resurrectionis Christi Domini, eiusque Natiuitatis, demonstrationibus Pleniluniorum, Æquinoctiorum, & Feriarum in supremum gradum certissimis plenè comprobare curaueri-

mus; quia hæc dilucidatio circumuolitantibus prædictis contrarijs opinionibus modernorum desiderabilis admodùm videtur & vtilis; proptereà audiendi non sunt, qui aliter (vt supra) sentiant, & potissimùm de Passione in mense Aprilis, sed reprehendendi; quia tempus mortis, & Resurrectionis Christi modò est à dictis demonstrationibus astronomicis euidentissimis, ac perpetuò inuincibilibus hic vberrimè ita comprobatum, vt minimè vnquàm dari possit aliud tempus à prædicatione Christi Domini vsque ad eius mortem, & Resurrectionem, in quo fuerit simul eadem die feria sexta, & Plenilunium paschale in mense Martio, nisi dicto Anno Christi 34 labente.

Igitur ex hactenus historicè, & astronomicè plenè demonstratis, & secundum euangelicam veritatem, ac SS. Patrum vetustiorum sanctiones, decreta, traditionesque omninò venerabiles; quibus standum esset in dubio secundum Theologorum omnium sententiam, etiam si de veritate non constaret, pro vt euidenter ac plenissimè constat; necessariò concludendum est, quòd Christus Dominus crucifixus fuit anno suæ ætatis 34. labente, die Veneris 23. mensis Martij inter sextam, & nonam horam diei in Plenilunio, & resurrexisse die Dominico 25. eiusdem mensis Mar-

Martij in aurora; qui dies 25. dicti menſis Martij fuit etiam dies ſalutiferæ Incarnationis eiuſdem Ieſu Chriſti Domini.

Hic autem annus Chriſti Domini 34. labens ſecundum eruditiores Chronologos, annorumque celeberrimorum Computatores incidit anno ab Vrbe condita 786. labente, ad cuius finem debebatur vnus circiter menſis, nimirùm quantum eſt à die 25. Martij ad diem 21. Aprilis, in quo fuit condita Roma, & anno 1. Olympiadum 203. à nouem menſibus inchoato, ſcilicet quantum eſt à fine Iunij, ſeu Solſtitio æſtiuo, vbi anni Olympiadum ſumpſerunt initium, vſque ad diem 25. Martij, vbi Chriſtus Dominus reſurrexit; ac proindè erat annus 809. labens ab Epocha Olympiadum ſecundum Ioannem Lucidum in lib. de emend. temp. in opuſc. de vero die Paſſionis Chriſti cap. 9. pag. 181. & 182. & Salianum in Annalibus Eccleſiaſticis; & ab Epocha Nabonaſſari erat annus 781. labens, & ſimiliter erat annus 745. labens ab Epocha, ſeu initio Inſtitutionis anni Numæ Pompilij; & annus 357. labens ab Epocha obitus Alexandri Magni; & demùm erat annus 79. labens ab Epocha Inſtitutionis anni Iuliani, & annus Tyberij 18. vt præclarè colligitur à celeberrimis his Epochis, quas determinauimus in cap. 10. noſtri

Pro-

Prodromi, vbi de Epochis, seu Radicibus temporum insignium à pag. 227. vsque ad 237. Natus est autem Christus Dominus, vt diximus in Prodromo in dicto cap. 10. anno ab Vrbe condita 752. labente, ad cuius finem deficiebant ferè quatuor menses, scilicet quantum est à die 25. Decembris, quando natus est Christus, ad diem 21. Aprilis, quando incipiunt anni conditæ Vrbis, & tunc erat 4. annus 194. Olympiadis iam à sex mensibus inchoatus, scilicet qãntum est à fine Iunij, seu Solstitio æstiuo, quando Olympiadum anni sumunt initium, vsque ad diem 25. Decembris, cùm natus est Christus; ac proindè erat annus 775. lab. ab Epocha Olympiadum (vt dixi). & firmat Ioannes Lucidus in Lib. de emend. temp. in Opusc. de die Passionis Christi cap. 9. pag. 181 & 182. & Salianus in Annal. & ab Epocha Nabonassari fuit annus 747. labens, vt diximus vbi supra; & similiter annus 711. lab. ab Epocha institutionis anni Numæ Pompilij, & annus 323. lab. ab Epocha obitus Alexandri; & ab Epocha Seleucidarum annus 311. vt dictum est. Et denique erat annus 45. ab Institutione anni Iuliani, ad cuius finem deerant dies 6. vt affirmat etiam Ioannes Lucidus in cap. 4. lib. 4. de emend. temp. pag. 39. & Reinholdus in Tab. Prut. post initium Canonum pag. 15, & in Tabulis

bulis Directionum præcept. 10. & Salianus in Annal. vbi supra: Eratque annus 42. Imperij Augusti, vt Eusebius, Orosius, Eutropius, & Paulus Diaconus affirmant, sumentes annos Imperij eius à primo Consulatu, qui annus 42. erat iuxta finem, videlicet propè ante Calendas Ianuarij à quando Octauianus accepit primum Consulatum; Inquit enim Orosius lib. 7. Augusti Cæsaris: *Posteaquàm imperaret anno sub propemodùm anno 42. natus est Christus.* Itaque priùs conceptus est iuxta principium 42. anni Augusti, vt videre est etiam in Ioanne Lucido vbi supra in dicto Opusc. de die Passionis Christi cap. 9. pag. 181. & 182. & etiam sensit Scaliger. in lib. 5. de emend. temp. pag. 237. nam ab anni institutione Iuliana, quæ cœpit Calendis Ianuarij anni 45. ante Christi aduentum cum differentia 6. circiter dierum vsque ad primum Consulatum Octauiani, qui pariter cœpit Calendis Ianuarij, effluxerunt anni tres exactè; ac proindè cœpit regnare anno 42. ante Christum à primo Consulatu cũ dicta differentia 6. circiter dierũ, vt firmat etiã idem Ioannes Lucidus in dicto lib. 4. cap. 4. de emend. temp. pag. 39. vbi de Monarchia Romanorum, eiusque initio. Veritas autem huius Chronologiæ patet in dicto Prodromo, vbi supra, de motibus solaribus; & latiùs in Dialogo Sauinij

Muti,

Muti, & Mercurij à pag. 32. vſque ad 40. & ſequen. Et plenè in Clypeo Veritatis Dionyſij Verianeli aduerſus Vindicias Michaelis Manfredi; etiam per ſupputationes antiquiſſimarum Eclipſium ab Hipparcho obſeruatarum factas, tùm per Chriſti Domini, tùm per Iulij Cæſaris Epochas, Radiceſque certiſſimas exhibentes infallibiliter Plenilunia, Nouilunia, Æquinoctia, & Solſtitia omnium ſeculorum.

INDEX

INDEX

RERVM NOTABILIVM.

A

C

D

E

F

G

H

I

L

M

N

Opi-

O

P

Quar-

Q

R

S

T

FINIS.

FRANCISCI LEVERAE

CONFVTATIO

Nuper promulgatæ Chronologiæ Christianæ, & Dissertationis historicæ de anno, quo natus & passus est Christus.

QVONIAM circumfertur editio Parisijs nuper facta cuiusdam Chronologiæ Christianæ de Christo nato &c. nec non Dissertatio quædam hic Romæ promulgata sub fine mensis Iunij presentis Anni 1669. & in vtraque concluditur Christum Dominum passum fuisse anno suæ ætatis 33. labente, non autem anno 34. labente: Propterea nè hæc erronea, & damnata opinio in dies latiùs diuagetur, sed notissimus fiat illius error; opus est eam falsitatis redarguere, & omninò conuincere.

Primò itaque in prædicta Chronologia Christiana, quam Auctor profitetur verissimam detectis aliorum Chronologorum omnium coniecturis, & hallucinationibus per suas Tabulas, concludit Christum Dominum baptizatum fuisse anno 30. suæ ætatis incipiente, & passum fuisse anno 33. suæ ætatis, & anno quarto Olympiadis 202. atque anno 19. Imperij Tyberij. Hæc autem nec historicè neque astronomicè probat concludenter, immò ex Euangelio S. Lucæ in cap. 3. affirmat inopinatè contrarium, nempè Christum Dominum passum fuisse anno 34. labente, & non anno 33. suæ ætatis; nam si (velut ipse asserit) Christus baptizatus fuit anno 30. suæ ætatis incipiente, & tunc

secundum Euangelicam narrationem S. Lucæ erat annus 15. Imperij Tyberij Cæsaris, profectò cùm Christus secundum hunc Auctorem passus fuerit anno 19. Imperij Tyberij Cæsaris, & ab anno 15. dicti Imperij Tyberij, vbi Christus incœpit annum 30. effluxerint anni quatuor; ergo Christus passus est anno 34. suæ ætatis incipiente, non autem anno 33. vt Auctor iste perperam, & inconsideratè statuit in sua Chronologia Christiana.

Secundò, in Dissertatione historica prædicta, in qua pariter eius Auctor concludit Christum Dominum fuisse baptizatum anno 30. suæ ætatis incipiente, idque contigisse anno 15. Imperij Tyberij Cæsaris secundum S. Lucæ textum in dicto cap. 3. & crucifixum esse anno 33. suæ ætatis labente, atque anno 18. Imperij Tyberij labente, quam opinionem nititur suadere per duas Tabellas continentes annos vrbis conditæ tempore Natiuitatis Christi, & annos eiusdem Vrbis ab initio Imperij Tyberij, & annos Christi ab initio eiusdem Imperij Tyberij: sed nihil probat, neque concludit per dictas suas Tabellas Chronologicas, immò sibi manifestè contradicit, etiam si breuis sit dicta sua Dissertatio: nam per primam Tabellam probare nititur Christum passum fuisse anno 33. suæ ætatis labente, & per secundam Tabellam, quæ (vt ait) continuatur cum præcedente prima Tabella, probat inaduertenter contrarium, nempè quòd Christus passus fuit anno 34. suæ ætatis labente. In prima enim Tabella, quæ est in pag. 2. suæ Dissertationis, firmat Christum baptizatum fuisse anno 15. Imperij Tyberij labente, dum esset Iesus incipiens annos 30. idque fuisse anno ab vrbe condita 781. & demum concludit Christum mortuum anno 33. lab. suæ ætatis post quatuor Paschata à baptismo, idque fuisse anno 784. ab vrbe condita, & Imperij Tyberij 18. & Iuliani cursus 77. & Olympiadis 202. anno tertio. In secunda verò Tabella,

quæ

quæ est in pag. 6. suæ Dissertationis, per quam (velut inquit) continuatur dicta prima Tabella, & in qua secunda Tabella exhibet supradicta quatuor Paschata à baptismo Christi vsque ad eius mortem, firmat Christum non ampliùs anno 781. vrbis conditæ, & Imperij Tyberij 15. labente à die 19. Augusti, & Christi 30. labente à die 25. Decembris fuisse baptizatum; sed anno 782. vrbis conditæ, & Imperij Tyberij 16. labente à dicta die 19. Augusti, baptizatum fuisse, & consequenter non ampliùs anno Christi 30. labente, sed anno 31. labente: nam si anno 781. ab vrbe condita, vt firmat dictus Auctor in prima Tabella, Christus cœpit agere annum 30. die 25. Decembris dicti anni 781. qui erat mensis octauus ab Aprili, vbi incipiunt anni vrbis conditæ: equidem post duodecim dies à dicto ingressu ætatis Christi in annum 30. idest die sexta Ianuarij, vbi ponit baptismum Christi, non poterat mutari annus vrbis conditæ 781. & fieri annus 782. vt ipse Auctor malè supputat, nam deficiebant tres menses cum dimidio à dicta die 6. Ianuarij vsque ad diem 21. Aprilis, in quo fuit condita Roma, nempè vbi incipiunt, & desinunt anni vrbis, antequàm dici posset annus ab vrbe condita 782. Similiter in eadem secunda Tabella firmat Christum fuisse crucifixum anno 785. ab vrbe condita, ac proindè non ampliùs 784. ab eadem vrbe condita, & consequenter Christi 33. labente, sed anno 785. & consequenter Christi 34. labente. Vlteriùs in eadem secunda Tabella supputat Christum fuisse crucifixum anno 18. Imperij Tyberij, cui anno 18. dicti Imperij Tyberij si competebat annus ab vrbe condita 784. sanè non poterat competere annus 785. vt ipse sibi contradicens asserit. Itaque statuit dictus Auctor Dissertationis in dicta secunda Tabella Christum fuisse crucifixum mense Martio antequàm expleretur dictus annus 18. Imperij Tyberij per quinque menses, & antequàm compleretur dictus

annus 785. vrbis conditæ per mensem ferè vnum, nempè quantum est à die 23. Martij, in quo crucifixus est Christus, ad diem 21. Aprilis, in quo fuit condita Roma, ac proindè anno ætatis Christi 34. inchoato à tribus mensibus; sic ergo Auctor dictæ Dissertationis sibi inaduertenter contradicendo destruit fundamenta Chronologica suæ intentionis de Christi morte anno 33. labente, & inopinatè cadit in veram de Christi morte sententiam anno ætatis suæ 34. labente, & Inperij Tyberij 18. labente, & vrbis conditæ 785. labente.

Verùm antequàm deueniamus ad integram Confutationem vtriusque Chronologiæ horum Auctorum breuiter recensenda sunt ea, quæ plenissimè comprobauimus in nostro Opusculo de Inuicta Veritate anni, mensis, & diei Passionis, & Resurrectionis Christi Domini, eiusque Natiuitatis, & quæ ab his neotericis Auctoribus post editionem dicti nostri Opusculi minimè excussa, neque confutata sunt; nimirùm primò, quòd Christus Dominus fuit crucifixus anno 34. suæ ætatis à tribus mensibus inchoato secundum priscas Sanctæ Ecclesiæ traditiones, & SS. Patrum consensum. Secundò, quòd eius Passio fuit in mense Martio ex eorundem SS. Patrum omnium sententia, nemine discrepante nisi ab Anno Christi 1430. circiter per nonnullos modernos ad pauca respicientes. Tertiò, quòd Christus fuit crucifixus die 23. mensis Martij ex vetustissimo Decreto Concilij Cæsareensis, iussu S. Victoris Papæ cōuocati. Quartò, quòd velimus vel nolimus, cogimur fateri per astronomicas supputationes Pleniluniorum paschalium ab anno ætatis Christi trigesimo, vsque ad trigesimum sextum deductas ex Tabulis Astronomorum omnium, Christum Dominum non fuisse crucifixum alio anno, nec alio mense, neque alio die, quàm dicto anno 34. suæ ætatis, & dicto die 23. mensis Martij, cum quo anno, mense, & die con-

cordant

cordant supradictæ vetustissime traditiones Sanctę Ecclesię, & historia Euangelica; & cogimur indagare causam quare in Calendario Iulij Cæsaris dies illa 23. fuerit feria tertia, nempè dies Martis, & non feria sexta, nimirùm dies Veneris, velut indagauimus. Quintò ex his consequi visum est, quòd Christus crucifixus non fuit anno 33. suæ ætatis labente; quia non solùm hoc repugnat antiquæ obseruantiæ Sanctæ Ecclesiæ in peculiari veneratione dierum Veneris mensis Martij, sed etiam Euangelicæ historiæ, quia Plenilunium paschale dicti anni 33. ætatis Christi labentis non incidit in mense Martio, sed in mense Aprilis; neque fuit in die Plenilunij feria sexta, seù dies Veneris in Iudæa, veluti fuit ex Euangelica narratione. Sextò quòd hæc opinio de Passione Christi anno 33. suæ ætatis labente tanquàm erronea, & absurda, reiecta, & damnata fuit, acriterq; reprehensus eius Auctor Tostatus statim à sui principio.

Primò itaque communissima fuit, & est sententia ex vetustissimo SS. Patrum, & Scriptorum Ecclesiasticorum ferè omnium antiquorum, & modernorum consensu, atq; ex traditionibus Sanctæ Ecclesiæ, eiusque ritu, & obseruantia, Christum Dominum ad Crucis supplicium venisse expleto iam 33. suæ ætatis anno, & inchoato 34. à tribus circiter mensibus, idque mense Martio, vt inter alios testatur Henricus Philippi soc. Iesu in suo libro de *Quæstionibus chronologicis de annis nati, & passi Saluatoris*, in cap. 15. pag. 68. referens plures Auctores, nimirùm Alphonsum Salmerorem soc. Iesu Tom. 1. in comment. in euangelicam historiam Prolegom. 38. de vera Christi ætate, Assert. ij. pag. 450. & Cardinales Baronium, & Bellarminum tanquàm duo S. R. E. lumina clarissimè fulgentia per orbem Terrarum: Cardinalis enim Baronius id probat testimonio S. Ignatij Martyris, qui Christo viuente vixerat, eumque viderat, velut affirmat S. Hieronymus de Scriptoribus Ecclesia-

fuerit Plenilunium eo anno Christi 33. lab. in mense Martio, sed mense Aprilis, fatentur & supputant omnes illi, qui contra S. Ecclesiæ præfatas traditiones temerè opinati sunt Christum fuisse crucifixum mense Aprilis. Nec obstat si dicatur satis esse Christi Domini crucifixionem fuisse ea Luna, cuius Nouilunium fuit mense Martio, licet Plenilunium inciderit in mense Aprilis, quasi totus ille mensis lunaris mensi Martio possit ascribi, in quo cœptus asseritur: nam SS. Patres omnes non de Lunatione mensis Martij, sed de ipso mense Martio, & diebus dicti mensis Martij locuti sunt, non autem de Lunatione Martij, & de die decimaquarta, nec decimaquinta dictæ Lunæ, quia non ignorabant Lunationes mensis Martij frequenter esse posse non paschales, quando Plenilunia dictarum Lunationum incidunt ante Æquinoctium. Quod fit notius, quia cum SS. Patres vetustissimi Concilij Cæsareensis decreuerint Christum passum fuisse die 23. mensis Martij, sanè dies illa 23. non fuit dies vigesimatertia Lunæ mensis Martij, quia crucifixio Christi Domini non fuisset in Plenilunio, idest decimaquinta die Lunæ, pro vt verè fuit; sed fuisset die vigesimatertia Lunæ, quòd est penitùs absurdum.

Quòd verò Christus Dominus passus fuerit anno suę ætatis 34. die 23. Martij demonstratiuè probauimus per supputationes Pleniluniorũ paschaliũ plurium annorum, idest ab anno Christi 30. vsq; ad 36. ex Tabulis Astronomorum omnium insigniorum in nostro Opusculo de Inuicta Veritate, per quas cogimur, velimus vel nolimus, fateri Christum Dominum crucifixum fuisse in illo Plenilunio, quod factum est die 23. Martij hor. 5. ferè p. m. Ierosolymæ dicto anno 34. Christi labente, vt plenè videre est in dicto nostro Opusculo à pag. 18. ad 27. Nec obstat, quòd dies illa 23. mensis Martij dicti anni Christi 34. non fuerit dies Veneris, seù feria 6. sed dies Martis secundum Calendarium anni ciuilis

Iulij

Iulij Cæsaris; quia ibidem probauimus, cur in Iudæa, Ægypto, & Græcia dies illa Martis fuerit dies Veneris, vt patet à pag. 75. vsq; ad 108. eiusdem nostri Opusculi plenissimè.

Ex his igitur fit præclarè manifestum, quàm rationabiliter fuerit damnata opinio modernorum Chronologorum, qui ad pauca respicientes promulgarunt post 14. secula à Passione Christi eius mortem fuisse anno 33. labente, & in mense Aprilis; inter quos primus fuit Alphonsus Tostatus Episcopus Abulensis, vt latè refert Alphonsus Salmeron Soc. Iesu dicto tom. 1. in Comment. in Euangelicam histor. Prolegom. 38. de vera Christi ætate, Assert. ij. pag. 430. versic. *Postremo loco*, ibi; *Verùm inter Tractatus Cardinalis Ioannis à Turre-cremata nondum in lucem editos, sed tantùm manuscriptos vnum inueni, qui inscribitur; In quinque Conclusiones Episcopi Abulensis de mandato Papæ à tribus Cardinalibus examinatas: prima inter eas hæc damnata erat, Dominum Iesum passum anno 33. ætatis suæ currente; secunda, Christum tertia Aprilis mortuum*. Contra quem Tostatum insurgit quoque Ægidius Bucherius in dicto Belgio Romano Ecclesiast. lib. 4. cap. 7. pag. 137. *Primò, quòd Tostatus eiusq; sectatores supponerent eam Augustini, aliorùmque quorundam dumtaxat, esse etiam omnium Patrum sententiam, quod non est. Secundò, quòd Patres totius Synodi Cæsareensis, quæ anno Christi vulgari, siue Dionysiano 196. iussu S. Victoris Papæ Romani in Palæstina ad hoc ipsum indagandum coacta est, præ cæteris omnibus excutere refutareq; debebant, qui post seriã indagationem Christum decimo Kalendas Aprilis, seu Martij 23. passum, viij. Kalendas Aprilis resurrexisse definierunt; quòd veritati plenissimè respondet, si Cyclum Solis &c.* velutì etiam nos latiùs diximus in nostro Opusculo de Inuicta Veritate à pag. 49. ad 51.

Constat autem prædictum Alphonsum Tostatum fuisse

acriter reprehensum, & processatū causa huiusmodi Conclusionum ex Præfatione in 2. part. sui Defensorij ad Gutterium Episcopum Toletanum, in qua vehementer conqueritur de seueritate Patrum Dominicanorum in eo Iustitiæ Tribunali, *& quòd Defensionum copia ipsi reo denegetur; quam tamen sæpè clamosis, atq; opportunis & importunis vocibus, teste (vt ita dicam) tota Ecclesia, expoposcerat.* Patet etiam præfatum Ioannem à Turrecremata fuisse Ordinis Prædicatorum, atq; Sacri Palatij Apostolici Magistrum ab Eugenio IV. Cardinalem creatum Anno Christi 1439. propter eminentissimam ipsius eruditionem, eiusdemq; præclara gesta, & intrepidum imperterritumq; animum, per quæ primus & postremus Fidei defensor nuncupatus est, vt latè notat Ciacconius in Historijs Pontificum Romanorum sub Eugenio IV. anno XV. sui Pontificatus pag. 1136.

Deueniamus modò ad Confutationem expositionis textus S. Lucæ in cap. 3. Euangeliorum, in quo Auctor dictæ Dissertationis firmat suæ intentionis fundamentum. Vt autem statim elucescat quàm parui momenti sit eiusdem Auctoris expositio, sufficiat hoc vnum, quòd hæc interpretatio nullum alium habet Sectatorem nisi illos, qui senserunt Christum fuisse crucifixum anno ætatis suæ 33. labente, quæ opinio tanquàm erronea statim ab origine sua reiecta & damnata fuit, vt visum est. Etenim SS. Patres, aliiq; Scriptores Ecclesiastici tam Græci, quàm Latini fermè innumeri, qui profitentur Christum Dominum passum fuisse anno 34. suæ ætatis labente, firmant, quòd illa dictio S. Lucæ; *Et ipse Iesus erat incipiens quasi annorum triginta*, non dirigitur principaliter ad ætatem Christi tempore Baptismi, veluti ad pauca respiciens opinatur Auctor dictæ Dissertationis, sed dirigitur principaliter ad ætatem Christi tempore prædicationis, tanquàm ad rem grauissimam, & longè grandioris consequentiæ: Et proptereà ex-

positio

positio dictorum SS. Patrum, & Scriptorum Ecclesiasticorum est, quòd Christus post baptismum incipiens officium prædicationis erat quasi annorum 30. Dictionem autem *quasi* exponunt idem SS. Patres, inter quos S. Ioannes Chrisostomus hom. 10. in Math. non semper in sacris paginis importare diminutionem rei vel temporis, sed affirmationem; & ideò dictum textum S. Lucæ exponunt, quòd Christus post baptismum incipiens officium prædicationis erat annorum 30. completorum, quem S. Ioannem Chrisostomum sequutus est Euthimius in Math. cap. 3. & plures Græci, in quorum Canone legitur: *Si quis 30. ætatis annos non compleuerit, nullo modo Presbyter ordinetur, etiam si valdè sit dignus, quia & ipse Dominus trigesimo anno baptizatus est, & sic cœpit docere.* Hanc etiam interpretationem dicti textus S. Lucæ sequuti sunt ven. Beda in lib. de ration. tempo. cap. 45. & S. Bernardus in serm. de Epiph. & Lyr. Luc. 3. & Scal. lib. 6. de emend. temp. cap. 1. prope finem, & S. Ignatius Martyr, qui (vt dictum est) vixit tempore Christi, idem testatur in sua Epistola, dum secundum veram translationem inquit: *Expletis tribus annorum decadibus verè baptizatus est à Ioanne, & ubi triennium prædicauit Euangelium, crucifixus est;* vt refert etiam Card. Baronius in Apparatu ad Annales Eccles. num. 107. & 108. & sub anno Christi 31. à num. 16. ad 21. Qui Baronius eandem interpretationem sequitur, & comprobat sub dicto num. 108. per antiquum ritum, ordinem, & obseruandam Ecclesiæ, dum in antiquo Rituali, & Ordine Romano legitur: *Expletis namque Christus quasi 30. annorum curriculis, venit in Iordanem ad Ioannem, vt baptizaretur ab eo.* Ex quibus verbis clarè colligitur Christum ante finem Decembris, vbi explebat annum trigesimum, venisse secundum Marcum cap. 1. num. 9. & secundum Math. cap. 3. num. 13. à Nazareth Galilææ in Bethaniam ad Ioannem in Iorda-

nem, vbi paucis post diebus, nempè die 6. Ianuarij baptizatus est, quando Christus incœperat annum suæ ætatis trigesimum primum: & demùm Cardinalis Bellarminus in præfato suo lib. de Script.Eccles.in parte altera suæ Chronologiæ pag. 37. concludit, quòd *anno 15. Imperij Tyberij compleuerat Iesus annos 30.* adducens dictũ S. Lucæ textũ in cap. 3. Euangeliorum. Et quidem si non fuissent anni 30. S. Lucas dixisset: *Et Iesus erat incipiens quasi annos triginta*, non autem, *erat incipiens quasi annorum triginta*, quia participium *incipiens* regit post se Accusatiuum, & non Genitiuum; & ideò cùm in bona Grammatica dictio *annorum* non referatur ad verbum *incipiens*, sed ad verbum substantiuum *sum*, cui rectè competit dictus Genitiuus *annorum*, nè perperam diceretur; Iesus erat quasi annos 30. vel Iesus erat incipiens quasi annos 30.profectò dicendum, quòd erat quasi annorum 30. videlicet in fine, non in principio dictorum annorum 30. alioquin insignis esset solœcismus in hac textus euangelici interpretatione; & eò magis quia hæc interpretatio conuenit cum versione Syriaca, nempè *Ipse verò Iesus erat quasi filius annorum 30.* & cum Persica, *Et erat Iesus circiter 30. annos natus:* & cum Æthiopica, *Et sufficiebat Domino Iesu trigesimus annus.*

Remanent nonnulla dimissis cæteris tanquàm prorsus friuolis & insulsis, quæ conuincunt Auctorem dictæ Dissertationis de falsa Chronologia; & primò de erronea supputatione in dicta sua 1. Tabella annorum Imperij Tyberij desumptorum ab annis vrbis conditæ, & annorum Christi ductorum à dicto initio Imperij Tyberij: nam quàmuis præfatus Auctor benè numeret in dicta sua 1. Tabella annos ætatis Christi à die suo natali 25. Decembris anni 752. labentis ab vrbe condita vsq; ad annum 781. labentem ab eadem vrbe, tamen malè incipit in numeratione annorum Tyberij à die 19. Augusti anni 767. lab. ab

Vrbe condita, & malè quoq; desinit in eadem 1. Tabella vsq; ad annum 15. dicti Imperij Tyberij; quia series annorum ab vrbe condita, quàmuis benè applicetur ab ipso annis à Natiuitate Christi, qui cum pluribus Chronologis initium sumunt à dicto anno 752. ab vrbe condita, tamen non benè applicatur ab ipso annis Imperij Tyberij: Etenim Christus iam incœperat annum 16. à die 25. Decembris antecedentis dictum Imperium Tyberij; & propterea quando Christus erat annorum 15. & mensium ferè octo, Tyberius assumpsit Imperium, non autem quando Christus nondum erat annorum 16. labentium. Quòd autem anno primo incipiente Imperij Tyberij Cæsaris Christus esset annorum 16. labentium iam ante initium dicti Imperij Tyberij firmant plures insignes Chronologi, inter quos Cardinalis Baronius, qui refert obitum Octauiani Augusti eo anno, in quo Christus incœperat annum 16. lab. à die 25. Decembris, qui obitus Octauiani deindè contigit die 19. Augusti, quo die secundum Suetonium, & alios assumptus est ad dictum Imperium Tyberius, vt videre est etiam in Annalibus Eccles. dicti Baronij sub anno Christi 16. à num. 1. ad 7. & num. 9. & 10. cum qua Chronologia, inquit Baronius, concordat quoq; Eusebius affirmans Archelaum fuisse missum in exilium anno vltimo Octauiani Augusti, eumq; Romam ductum ante obitum eiusdem Octauiani; vndè consequitur Christum in obitu Octauiani, & in assumptione ad Imperium Tyberij fuisse annorum 15. & mensium ferè octo; idest annorum 16. incœptorum à die 25. Decembris antecedentis, non autem subsequentis post obitum Octauiani, & post initium Imperij Tyberij, vti perperam supputat in dicta sua Tabella relatiua ad annos Tyberij præfatus Auctor. Idem quoque affirmauit ante Cardinalem Baronium Ioannes Lucidus, qui in lib. 4. de emend. temp. cap. 4. pag. 39. vbi de Mo-

narchia Romanorum, eiusq; initio inquit; *Tyberius regnare cœpit mortuo Octauiano Augusto anno Christi* 16. idemque latiùs confirmat in Opusculo de vero die Passionis Christi cap. 9. pag. 181. & 182. Pariter illud idem firmat ante Lucidum Diuus Antoninus in 1. parte suæ Chronicæ tit. 6. cap. 21. §. 1. dicens: *Cœpit autem imperare Tyberius anno à Natiuitate Domini* 16. Demùm idipsum omninò confirmat Cardinalis Bellarminus in supradicta suæ Chronologiæ parte altera pag. 37. dum concludit, quòd *Iesus anno* 1. *Tyberij compleuerat annos* 15. Cùm ergo inceperit annus ætatis Christi 16. die 25. Decembris anni 767. ab Vrbe condita, velut etiam supputat Auctor dictæ Dissertationis in præfata sua 1. Tabella, idq; fuerit ante obitum Octauiani, & Imperium Tyberij, vt visum est: & cùm anni Vrbis incipiant, & desinant die 21. Aprilis, ac proindè à dicta die 21. Aprilis post dictam diem 25. Decembris incœperit annus ab vrbe condita 768. tunc adhuc labente dicto anno Christi 16. à quatuor ferè mensibus inchoato, nempè quantum est à dicta die 25. Decembris ad dictam diem 21. Aprilis, & nondum obierit Octauianus Augustus: sanè Imperium Tyberij mortuo Octauiano cœpit initium à die 19. Augusti post dictam diem 21. Aprilis, & propterea dicto anno 768 labente vrbis conditæ à dicta die 21. Aprilis, adhuc quoq; labente dicto anno Christi 16. ab octo ferè mensibus inchoato, videlicet à dicta die 25. Decembris præcedentis; ergo initium Imperij Tyberij non fuit anno 767. vrbis conditæ, vt perperam enumerat dictus Auctor in dicta sua 1. Tabella; & consequenter annus 15. Imperij Tyberij sub anno 781. ab vrbe condita in eadem sua 1. Tabella postremus, sed verè fuit annus 15. Imperij Tyberij sub anno 782. ab vrbe condita velut idem Auctor deindè benè supputat, sed præter intentionem in 2. sua Tabella pag. 6. per quam (vt ait) continuatur antecedens 1. Tabella.

Si

Si igitur ad maiorem veritatis dilucidationem & euidentiam velimus modò conficere Chronologiam veram, à Natiuitate Christi vsq; ad eius mortem secundum Ecclesiæ fidem, & textum S. Lucæ in cap. 3. suorum Euangeliorum, concludendum est ex hactenùs demonstratiuè probatis; quòd sicuti quando erat annus 1. incipiens Imperij Tyberij Cesaris die 19. Augusti anni 768. labentis ab vrbe condita, tunc Christus Dominus erat annorum 15. & ferè mensium octo, vt visum est: ita quoque quando erat annus 15. incipiens Imperij Tyberij Cæsaris eadem die 19. Augusti anni 782. labentis ab vrbe condita, tunc Christus erat annorum 29. & ferè mensium octo; ac proindè annorum 30. labentium, & nondum expletorum, vt legitur in dicto Euangelio S. Lucæ: propterea cum Christus Dominus fuerit crucifixus anno 18. Imperij Tyberij Cæsaris labente à die 19. Augusti, & dicta Christi Passio fuerit die 23. Martij post dictam diem 19. Augusti, vt pariter supra visum est, nempè quando annus Imperij Tyberij erat 18. à septem mensibus inchoatus; ac proindè effluxerint anni tres & menses septem ab initio dicti anni 15. Imperij Tyberij labentis vsque ad dictum annum eiusdem Imperij 17. & menses septem, idest vsq; ad dictã Christi mortẽ; si addantur dicti tres anni & menses septem dictis annis 29. & mensibus ferè octo ætatis Christi, fiunt anni 33. & menses tres ferè ætatis Christi, quando crucifixus est; & sic annus 34. à tribus ferè mensibus inchoatus, non autem annus 33. à tribus ferè mensibus inchoatus, vt Viri Mathematici, alijque in arte numerandi periti certissimâ, facilique ratione arithmetica colligere poterunt ex sequenti Tabella.

Tabella

Tabella Annorum Vrbis conditæ, Natiuitatis Christi Domini, & Imperij Tyberij Cæsaris incipientium à suis determinatis mensibus, & diebus; à quorum annorum, mensium, & dierum initijs datis, facili ratione arithmetica colliguntur quicumque anni, menses, & dies, qui quæruntur tùm ætatis Christi, tùm Imperij Tyberij, tùm Vrbis conditæ per enumerationem annorum, mensium, & dierum ductam à quolibet ex dictis initijs.

Anni ab vrbe condita à die 21. Aprilis incipientes :	*Anni Imperij Tyberij à die 19. Augusti incipientes .*	*Anni Christi à die 25. Decembris incipientes .*
752		1
753		2
754		3
755		4
756		5
757		6
758		7
759		8
760		9
761		10
762		11
763		12
764		13
765		14
766		15
767		16

Anni ab vrbe condita à die 21. Aprilis incipientes.	*Anni Imperij Tyberij à die 19. Augusti incipientes.*	*Anni Christi à die 25. Decembris incipientes .*
768	1	17
769	2	18
770	3	19
771	4	20
772	5	21
773	6	22
774	7	23
775	8	24
776	9	25
777	10	26
778	11	27
779	12	28
780	13	29
781	14	30
782	15	31
783	16	32
784	17	33
785	18	34

Prætereà

Prætereà Auctor dictæ Dissertationis parùm se versatum ostendit in Chronologia rerum insignium in Mundo gestarum, nempè in ratione distinguendi, & supputandi talia tempora tam historicè, quàm astronomicè; primò, dum annum mortis Christi 33. labentē firmat in vltima pag. 14. suæ Dissertationis fuisse anno Iuliano 77. cum secundum peritos Astronomos, & Chronologos fuerit anno 78. Iuliano, & annus 34. Christi labens fuerit 79. anni Iuliani, vt plenè demonstrauimus in Opusculo nostro de Inuicta Veritate à pag. 89. ad 107. & obiter pag. 56. etiam ex Scaligero, & Iacobo Hainlino. Secundò vacillantem se exhibet, dùm annum 18. Imperij Tyberij statuit in eadem pag. vlt. dictæ suæ Dissertationis fuisse annum ab vrbe condita 784. cùm verè fuerit annus 785. ab eadem vrbe condita labens à die 21. Aprilis, & dictus annus Imperij Tyberij 18. labens à die 19. Augusti, vt visum est, & etiam idem Auctor sibi contradicens firmat in secunda Tabella existente in pag 6. dictæ suæ Dissertationis. Tertiò neque peritus existit, vt sese iactat, in numeratione Olympiadum, dum dictum annum mortis Christi 33. labentem concludit in eadem pag. vlt. dictæ suæ Dissertationis fuisse anno tertio Olympiadis 202. cùm secundum insignes Chronologos omnes, ille fuerit annus Christi 32. labens; & annus quartus Olympiadis 202. fuerit 33. Christi labens, vt firmat Eusebius in Chronico anni Christi 33. labentis adducens Eclipsim horrendam Solis, quam vidit Phlegon egregius Olympiadum supputator anno quarto Olympiadis 202. eandemq; Olympiadem anno quarto 202. cum Eusebio notat Salianus soc. Iesu in Annalibus Ecclesiasticis sub anno Christi 33. & Ricciolus soc. Iesu in Cathalogo Eclipsium cap. 18. & 19. lib. 5. Almag. sui pag. 367. sub anno Christi 33. & Ioannes Lucidus in Opusculo de vero die Passionis Christi cap. 9. pag. 181. & 182. eandemque

demque Olympiadem 202. anno quarto numerat Auctor dictæ Chronologiæ Christianæ, afferens Christum fuisse passum anno quarto Olympiadis 202. licet vterque sentiat Christum fuisse crucifixum anno ætatis suæ 33. labente; & de dicta Eclipsi Phlegontis latè diximus in Opusculo nostro de Inuicta Veritate à pag. 53. ad 56.

Cùm ergo ambo hi nouissimi Auctores gratis suscitauerint post editum à nobis dictum Opusculum de Inuicta Veritate hanc opinionem, quòd Christus Dominus passus fuerit anno 33. labente suæ ætatis, non autem anno 34. contra communissimam SS. Patrum, Scriptorumq; Ecclesiasticorum sententiam; ità vt nonnulli moderni mirentur, qua fronte hoc impugnari possit, cùm id tot tantique Auctores hoc præsertim tempore sententijs antiquorum diligenter consideratis doceant, inter quos (vt alios omittam) est Henricus Philippi in suo lib. de Quæst. Chronolog. cap. 21. pag. 93. Et quòd peius est, nulla penitùs moti neque ducti noua ratione, & probatione historica nec astronomica, adhærendo absurdę opinioni Alphonsi Tostati, quæ statim ab ipsis sui primordijs damnata fuit ab Ecclesia; & ille acriter reprehensus; vt supra visum est; & cuius opinionis sectatores plerique sunt hæretici, quorum aliquos indicauimus in Opusculo de Inuicta Veritate pag. 51. & 52. spernendo præfatam damnationem, & negligendo Sanctam Romanam & Apostolicam Ecclesiam fidem hanc tenentem, vt testatur ven. Beda in libro de ratione temp. cap. 45. & cum eo Cardinales Baronius, & Bellarminus superius allegati; & dissimulando huius veritatis euidentiam per astronomicas probationes certissimas demonstratam in nostro Opusculo de Inuicta Veritate à pag. 18. vsque ad 27. Et vnico verbo cognitam hanc veritatem obstinatè & insipienter impugnantes, qua correctione & reprehensione ad euitanda scandala, nec non ad aliorum exemplum

coercendi

coercendi sint, omnes norunt. Exurge itaque Deus, descende & vide; agitur enim de tempore Redemptionis & reparatæ salutis humani Generis, quam mirum in modum significare dignatus es in exitu Israel de Ægypto: defende causam tuam, vt Populus tuus sciat excelsam Incarnationem, & gloriosam Resurrectionem tuam, earumque incomprehensibilis Mysterij tempus te ab æterno decreuisse sub vno eodemque die, nempè 25. mensis Martij; nec non admirabilem Ascensionem tuam in Cœlum, & diù exoptatam Inuentionem Sanctæ Crucis, in qua Saluator Mundi factus es, te pariter ab æterno voluisse sub vna eademque die, nimirùm 3. mensis Maij, vt in his duobus fœlicissimis diebus Populus tuus solemniter celebret misericordias tuas in memoriam sempiternam.

Imprimatur, si videbitur Reuerendiss.P.Mag.Sacri Palatij Apost.

I. de Angelis Archiep. Vrbin. Vicesg.

Imprimatur

Fr. Hyacinthus Libellus Sacri Palatij Apost. Magist.

ROMÆ, Kalend. Augusti M.DC.LXIX.

Ex Typographia Angeli Bernabò. *Superiorum permissu*.